

Izskatīts MK sēdē 21.05.2013.
Protokols Nr. 30, 53§

**Informatīvais ziņojums
„Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un
bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”**

Saturs

<i>Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas</i>	4
1. Ievads	6
2. Darba tirgus situācija	6
2.1. Makroekonomiskā situācija	6
2.2. Nodarbinātība un bezdarbs	7
2.3. Reģistrētais bezdarbs	12
2.4. NVA darba devēju pieteiktās brīvās darba vietas	14
3. 2013.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes	22
3.1. Darba tirgus prognoze 2013. gadam.....	22
3.2. ES prognozes par darba tirgus attīstību	22
3.3. EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozes	24
3.4. Nozaru ekspertu padomju viedoklis par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2013.gadā	27
3.5. Priekšlikumi darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānisma pilnveidei.....	31
3.6. Apmācību komisijas vērtējums par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2013.gadā un īstermiņa darba tirgus prognožu izstrādes mehānisms	35
4. 2012.gadā NVA īstenotie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū	40
4.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve	43
4.2. Bezdarbnieku praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs	52
4.3. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām	53
4.4. Kuponu sistēmas bezdarbnieku apmācībā izvērtējums	55
4.5. Karjeras konsultāciju sniegšana 2012.gadā un pakalpojuma sniegšanas pilnveide	61
4.6. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	63
5. Kopsavilkums un secinājumi	65
6. Turpmāk veicamie uzdevumi darba tirgus prognozēšanas un bezdarbnieku un nodarbināto personu apmācību organizēšanas pilnveidei	68
7. Pielikumi	72
Pielikums Nr.1.....	72
Apmācību jomu un profesiju saraksts, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2013.gadā	72
Pielikums Nr.2	75
Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku neformālās apmācības organizēšanai 2013.gadā	75

<i>Pielikums Nr.3</i>	77
<i>Mūžizglītības pasākumu ietvaros neformālās izglītības programmu saraksts 2013.gadam</i>	77
<i>Pielikums Nr.4</i>	84
<i>Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros īstenoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju saraksts 2013.gadā</i>	84

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi:

CEDEFOP – Eiropas profesionālās izglītības attīstības centrs

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

EK – Eiropas Komisija

EM - Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

ESF – Eiropas Sociālais fonds

Eurostat – Eiropas Savienības statistikas birojs

FM- Finanšu ministrija

IKP – iekšzemes kopprodukts

LM - Labklājības ministrija

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

Ziņojumā izmantotās definīcijas:

Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji - abu dzimumu personas, kuras pārskata periodā piedāvā savu darbu materiālo vērtību ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Ekonomiski aktīvos iedzīvotājus veido nodarbinātie un darba meklētāji (gan reģistrētie Nodarbinātības valsts aģentūrā, gan neregistrētie), kuri aktīvi meklē darbu.

Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji - abu dzimumu personas neatkarīgi no vecuma, ieskaitot personas, kas jaunākas par darbības vecumu, kuras nevar pieskaitīt ne pie nodarbinātajiem iedzīvotājiem, ne arī pie darba meklētājiem (mājsaimnieces, nestrādājošie invalīdi, mācību iestāžu audzēkņi un studenti darbības vecumā, kas nestrādā un nemeklē darbu, nestrādājošie pensionāri u.c.).

Formālā izglītība — sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments.¹

Ilgstošie darba meklētāji (bezdarbnieki) - personas, kuras ir bez darba 12 mēnešus un ilgāk, aktīvi meklē darbu un tā atrašanas gadījumā ir gatavas sākt strādāt tuvāko 2 nedēļu laikā.

Kompetence – saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai kompetences tiek aprakstītas kā pierādīta spēja izmantot zināšanas, prasmes, personiskās un sociālās spējas darbā vai studijās, lai nodrošināto profesionālo vai personīgo izaugsmi.²

¹ Izglītības likuma 1.pants

² Turpat

Neformālā izglītība — ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība.³

Prasmes – ir spēja piemērot zināšanas, lai risinātu uzdevumus un atrisinātu problēmas. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai prasmes tiek aprakstītas kā kognitīvās (loģiskās, intuitīvās un radošās domāšanas izmantošana) un praktiskās (ietverot roku veiklību un metožu, materiālu, darba rīku un instrumentu izmantošanu).⁴

Profesija — fiziskās personas nodarbošanās veids preču ražošanas, sadales vai pakalpojumu sfērā, arī izglītībā, kultūrā un mākslā, kam nepieciešama noteikta sagatavotība (izglītība).⁵

Profesionālā pilnveide — profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes.⁶

Profesionālā tālākizglītība — profesionālās izglītības īpašs veids, kas pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi dod iespēju iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju.⁷

Zemākas kvalifikācijas profesijas – šajā ziņojumā tās ir profesijas, kas atbilst 7.-9. profesiju grupai Profesiju klasifikatorā (vienkāršās profesijas - šīs pamatgrupas darbinieki izpilda vienkāršus un monotonus darbus vai mehāniskas darba operācijas, lietojot rokas instrumentus un bieži arī fizisku spēku; iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri; kvalificēti strādnieki un amatnieki, lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki). Klasifikācijas un definīcijas augstas/vidējās un zemas kvalifikācijas profesijām ir dažādas – piemēram vienā profesiju pamatgrupā var būt dažādu kvalifikāciju profesijas (piemēram, 4.profesiju pamatgrupā „Kalpotāji” var būt profesijas, kas iekļauj gan vidējās (sekretāri), gan zemas kvalifikācijas (klientu informētāji) prasības). Tomēr 7.-9.profesiju pamatgrupā zemākas kvalifikācijas profesiju īpatsvars ir izteiktāks nekā pārējām profesiju grupām.

Zināšanas – ir mācībās iegūtās informācijas asimilācija, faktu, principu, teoriju un prakses apkopojums. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai zināšanas tiek aprakstītas kā teorētiskas un/ vai faktu zināšanas.⁸

³ Izglītības likuma 1.pants

⁴ Turpat

⁵ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁶ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁷ Turpat

⁸ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/eqf/leaflet_lv.pdf

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

1. Ievads

Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem” (turpmāk – informatīvais ziņojums) izstrādāts, pamatojoties uz Latvijas Stratēģiskās attīstības plāna 2010.-2013.gadam (Ministru kabineta 2010.gada 9.aprīļa rīkojums Nr.203), 2.1.1.1. uzdevumu, kas paredz LM noteikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, kuros bezdarbniekiem un darba meklētājiem piedāvāt apmācību programmas.

Lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, kuros bezdarbniekiem un darba meklētājiem piedāvāt apmācību programmas, tika veikta darba tirgus situācijas analīze, NVA datu analīze, ņemtas vērā ES, EM prognozes par Latvijas darba tirgus turpmāko attīstību, kā arī ņemti vērā ekspertu ieteikumi.

2. Darba tirgus situācija

2.1. Makroekonomiskā situācija

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) apkopotie sezonāli neizlīdzinātie dati liecina, ka 2012. gadā, salīdzinājumā ar 2011. gadu, iekšzemes kopprodukts (IKP) palielinājies par 5,6%⁹, bet 2012. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2011. gada ceturto ceturksni, palielinājies par 5,1%. Pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem 2012. gada ceturtajā ceturksnī IKP apjoms salīdzinājumā ar 2012. gada trešo ceturksni pieaudzis par 1,4%.

2012. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2011. gada ceturto ceturksni, IKP izmaiņas noteica apjomu kāpumi šādās nozarēs: tirdzniecībā (īpatsvars IKP struktūrā – 16,3%) – par 8,8%, apstrādes rūpniecībā (13,5%) – par 6,2% un transporta un sakaru nozarē (11,1%) – par 1,1%. Būvniecības nozarē (7,4%) apjomi kāpuši par 9,3%.

2012.gada 4.ceturksnī vislielākais IKP kritums, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, bija vērojams finanšu un apdrošināšanas darbībās – par 3,4%, veselības un sociālajā aprūpē – par 1,7%, valsts pārvaldē un aizsardzībā; obligātajā sociālajā apdrošināšanā – par 0,6%.¹⁰

⁹ CSP no 2011.gada septembra uzsāk iekšzemes kopprodukta (IKP) rādītāju publicēšanu pēc [NACE 2.red. klasifikācijas formāta](#), kā to nosaka Eiropas Komisijas regula Nr.715/2010 ar mērķi atspoguļot tehnoloģijas attīstību un ekonomikas strukturālās pārmaiņas. Attiecīgi tika veiktas izmaiņas IKP aprēķinos laika posmam sākot ar 2000.gadu.

¹⁰ <http://www.csb.gov.lv/notikumi/iekaszemes-kopprodukts-2012gada-ceturtaja-ceturksni-palielinajies-par-51-2012gada-par-56-363>

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Latvijas iekšzemes kopprodukta izmaiņas

Gads	Iekšzemes kopprodukts (sezonāli neizlīdzināti dati)			Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju	
	milj. latu		salīdzināmās cenās, % pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni	latos	
	faktiskajās cenās	2000.gada salīdzināmās cenās		faktiskajās cenās	2000.gada salīdzināmās cenās
2011	14 275	7 093	105.5	6 939	3 448
1.ceturksnis	3 073	1 517	103,6	1 484	733
2.ceturksnis	3 532	1 751	105,7	1 713	849
3.ceturksnis	3 741	1 889	106,6	1 823	921
4.ceturksnis	3 929	1 936	105,7	1 921	947
2012					
1.ceturksnis	3 403	1 623	107,0	1 669	796
2.ceturksnis	3 819	1 842	105,2	1 876	905
3.ceturksnis	4 042	1 988	105,2	1 989	978
4.ceturksnis	4 256	2 035	105,1	2 097	1 003

Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde

Pieaugošie riski ārējos tirgos, īpaši eiro zonā, pagaidām nav būtiski ietekmējuši Latvijas ekonomiku. Saglabājoties ārējam pieprasījumam, Latvijas preču un pakalpojumu eksports turpina augt. Ienākumi no Latvijas preču eksporta 2012.gadā par 15,0% pārsniedza 2011.gada līmeni. Vairāk nekā pusi no kopējā preču eksporta pieauguma 2012.gada novembrī nodrošināja augu valsts produkti, kā arī mehānismi, ierīces un elektroiekārtas¹¹.

Saglabājoties pozitīvām tendencēm eksportā, turpina augt arī apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi. 2012.gada decembrī nozares ražošanas apjomi bija par 15,4% lielāki nekā gadu iepriekš. Lielākais apgrozījuma pieaugums no visām apstrādes rūpniecības nozarēm bija iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas nozarē – par 59.9% (pieaugums gan vietējā tirgū, gan eksportā), elektrisko iekārtu ražošanas nozarē – par 36.7% (vietējā tirgū samazinājums par 4.8%, bet eksportā pieaugums par 56.7%) un metālu ražošanas nozarē – 32.9% (vietējā tirgū samazinājums, bet eksportā pieaugums)¹² Līdz ar ekonomisko aktivitāšu palielināšanos, uzlabojas arī situācija darba tirgū.

2.2. Nodarbinātība un bezdarbs

CSP darbaspēka apsekojuma rezultāti¹³ liecina, ka 2012.gada 4.ceturksnī ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits (15-74 gadi), salīdzinot ar attiecīgo periodu gadu iepriekš, ir palielinājies par 1,5%. Divas trešdaļas (66,5%) iedzīvotāju šajā vecuma grupā bija ekonomiski aktīvi – vīriešu vidū šis rādītājs bija 71,5%, bet sieviešu – 62,1%.

¹¹ <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-latvijas-arejo-tirdzniecibu-2012gada-decembri-36365.html>

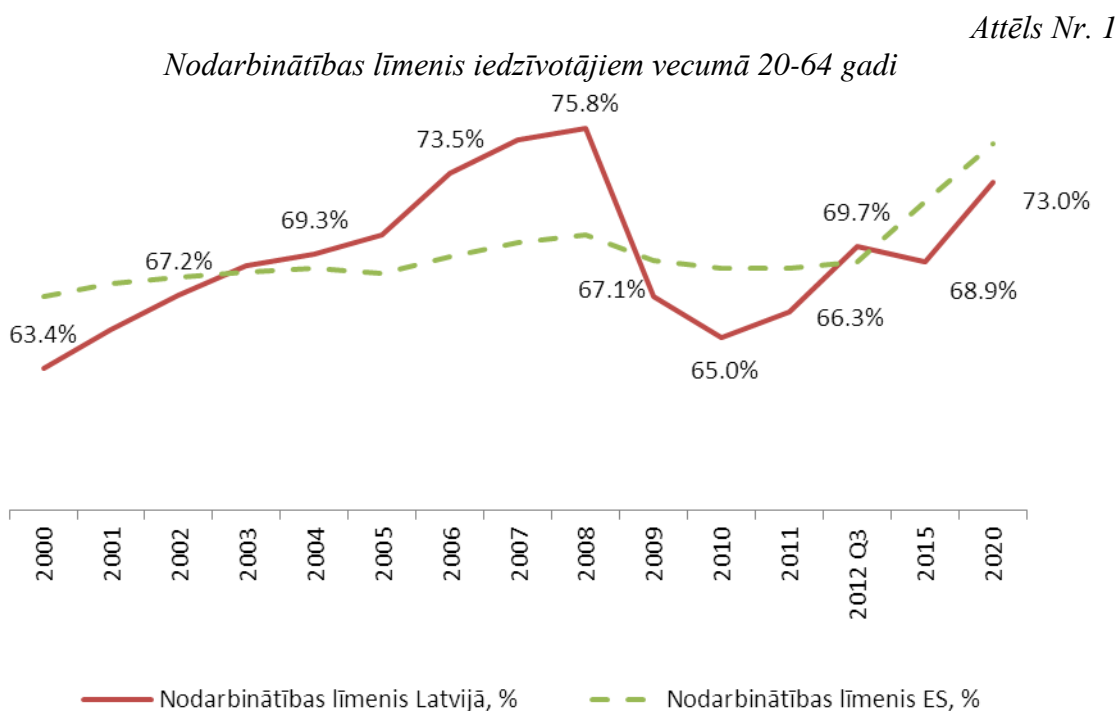
¹² <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-apstrades-rupniecibas-apgrozijumu-2012gada-decembri-36369.html>

¹³ <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-darbaspeka-apsekojuma-rezultatiem-2012gada-4ceturksni-36375.html>
LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Nodarbināto iedzīvotāju skaits, kā arī to īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā pārskata ceturksnī ir palielinājies, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Kopumā valstī bija nodarbināti 902,3 tūkst. cilvēku, t.i., 57,3% no iedzīvotāju kopskaita 15 - 74 gadu vecumā (2011.gada 4.ceturksnī bija attiecīgi 876,7 tūkst. cilvēku un 55,0%). Tikai 4,4% no tiem dažādu iemeslu dēļ nestrādāja (atvaļinājums, slimība, bērna kopšanas atvaļinājums, mācības). Nodarbināto iedzīvotāju skaitā tika iekļauti 5,9 tūkst. cilvēku, kuri, saglabājot bezdarbnieka statusu, pārskata nedēļā bija nodarbināti.

Nodarbināto iedzīvotāju kopskaitā sieviešu bija nedaudz vairāk nekā vīriešu, attiecīgi 50,9% un 49,1%. Tas ir saistīts ar to, ka gados vecāko sieviešu skaits Latvijā ievērojami pārsniedz gados vecāko vīriešu skaitu – vecuma grupā 15-64 gadi nodarbinātības līmeņu atšķirība ir mazāka un vīriešu nodarbinātības līmenis ir augstāks par sieviešu nodarbinātības līmeni – 66,7% un 62,6% attiecīgi.

Līdz 2020.gadam 20 līdz 64 gadus veco iedzīvotāju vidū plānots sasniegt 73% nodarbinātības līmeni¹⁴. Attēlā Nr.1 ir atspoguļotas nodarbinātības līmeņa izmaiņas Latvijā un Eiropas Savienībā pēdējos gados, kā arī ir iekļautas prognozes par nodarbinātības līmeni 2020.gadā.

Datu avots: Eurostat, Ekonomikas ministrijas prognozes 2015. un 2020.gadam

Vērtējot nodarbināto skaita pieaugumu nozaru griezumā, jāsecina, ka salīdzinājumā ar 2008.gadu, 2012.gadā pieaugums 16% apmērā bija vērojams

¹⁴ Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai, http://www.em.gov.lv/images/modules/items/LV_NRP_lat.pdf
LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

tikai finanšu, apdrošināšanas, zinātniskajos un administratīvajos pakalpojumos, kā arī operācijās ar nekustamo īpašumu (par 12% 2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu). Salīdzinot 2012.gadu ar 2011.gadu, pieaugums nodarbināto skaitā bija vērojams jau vairākās nozarēs – par 15% nodarbināto skaits palielinājās mākslā, izklaidē un atpūtā, par 6% - rūpniecībā un enerģētikā, par 4% - būvniecībā un izglītībā un par 1% - valsts pārvaldē. Kritums bija vērojams lauksaimniecībā un radnieciskajās nozarēs (par 3%), tirdzniecībā, izmitināšanā un ēdināšanas pakalpojumos (par 2%) un loģistikas pakalpojumos (par 1%).

Tabula Nr. 2

Nozaru nodarbināto skaits un īpatsvars

	Skaits (tūkstošos)			Kritums 2012.gadā (%) salīdzinājumā ar 2008.gadu	Pieaugums 2012.gadā (%) salīdzinājumā ar 2011.gadu
	2008	2011	2012		
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	88.8	76.6	74.2	-16%	-3%
Rūpniecība un enerģētika (B-E)	197.9	136.5	144.8	-27%	6%
Būvniecība (F)	127.8	60.9	63.5	-50%	4%
Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (G, I)	212.4	161.4	157.6	-26%	-2%
Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi (H, J)	124.2	98.5	97.5	-21%	-1%
Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi; operācijas ar nekustamo īpašumu (K-N)	87.8	91.1	101.6	16%	12%
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)	86.6	59.4	60	-31%	1%
Izglītība (P)	93.2	88.8	92.4	-1%	4%
Veselība un sociālā aprūpe (Q)	52.4	51.6	51.5	-2%	-0.1%
Māksla, izklaide un atpūta, pārējie saimniecisko darbību veidi (R, S)	52.9	36.6	42.1	-20%	15%

Datu avots: CSP

Salīdzinot iekšzemes kopprodukta pieaugumu nozaru griezumā var secināt, ka ekonomikas izaugsme valstī kopumā balstās uz produktivitātes pieaugumu, nevis uz nodarbināto skaita pieaugumu – 2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu gandrīz visās nozarēs bija vērojams iekšzemes kopprodukta palielinājums (izņemot veselību un sociālo aprūpi), savukārt nodarbināto skaita pieaugums bija vērojams ne visās nozarēs. Īpaši izteikti tas parādās būvniecībā (IKP pieaugums -18%, nodarbināto skaita pieaugums – 4%), tirdzniecībā (10% un -2%) un loģistikas nozarē (13% un -1%).

Iekšzemes kopprodukts pa darbības veidiem (faktiskajās cenās, tūkst. latu)

	2011.g. 3.cet	2012.g. 3.cet.	Pieaugums (%)
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	198275	203680	3%
Rūpniecība un enerģētika (B-E)	138491	142277	3%
Būvniecība (F)	246031	289101	18%
Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (G, I)	638560	703457	10%
Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi (H, J)	529218	597177	13%
Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)	124360	125692	1%
Operācijas ar nekustāmo īpašumu (L)	277473	315657	14%
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi; administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība; citi pakalpojumi (MNS)	243657	261346	7%
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)	203866	204659	0.4%
Izglītība (P)	111975	114562	2%
Veselība un sociālā aprūpe (Q)	89546	83161	-7%
Māksla, izklaide un atpūta (R)	53235	61664	16%

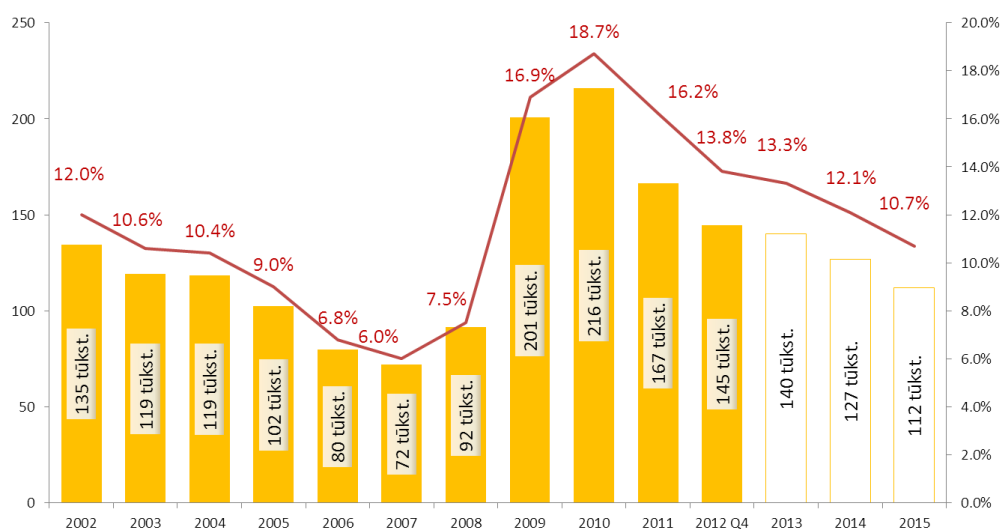
Datu avots: CSP

Atbilstoši nesen veiktā pētījuma „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes”¹⁵ rezultātiem – starp tiem faktoriem, kas ierobežo ražošanas attīstību, uzņēmēji visvairāk minējuši pieprasījumu pēc precēm un pakalpojumiem (50%) un tikai 5-10% saista attīstības ierobežojumus ar darbaspēka trūkumu.

CSP darbaspēka apsekojuma rezultāti liecina, ka 2012.gada 4.ceturksnī Latvijā bija 144,6 tūkst. darba meklētāju vecumā 15-64 gadi jeb 13,8% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Darba meklētāju skaits un īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā šajā periodā ir samazinājies. 2011. gada 4.ceturksnī darbu meklēja par 10,4 tūkst. vairāk cilvēku un to īpatsvars bija 15,0%.

¹⁵ Mihails Hazans, Alfs Vanags, pētījums „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes” - <http://www.reitingi.lv/petijumi/M%20Hazan%20-%20Structural%20or%20cyclical.pdf> LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Bezdarba līmenis iedzīvotājiem
vecumā 15-74 gadi, CSP

Datu avots: CSP, EM prognozes 2013.-2015.gadam

2012.gada 4.ceturksnī vīriešu darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo vīriešu skaitā valstī bija augstāks nekā sievietes darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo sievietes skaitā, attiecīgi veidojot 15,5% un 12,1%.

Nedaudz vairāk nekā puse (77,8 tūkst. jeb 53,8%) no darba meklētāju kopskaita bija ilgstošie darba meklētāji. To skaits, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ir samazinājies par 2,3 tūkst. Joprojām saglabājas liels skaits to darba meklētāju, kuriem ir darba pieredze. 2012.gada 4.ceturksnī darba meklētāji ar darba pieredzi bija 129,2 tūkst. jeb 89,3% no darba meklētāju skaita, bet gadu iepriekš šis rādītājs attiecīgi bija 134,7 tūkst. cilvēku un 86,9%.

Bez nodarbinātajiem un darba meklētājiem ir daļa iedzīvotāju, kas atbilstoši CSP darbaspēka apsekojumam netiek uzskatīti par darbaspēku – tie ir ekonomiski neaktīvi (pensionāri, skolnieki, studenti, māsainieki/-ces, invalīdi, ilgstoši darbnespējīgi iedzīvotāji, personas, kuras zaudējušas cerības atrast darbu u.c.). 2012.gada 4.ceturksnī ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits (15-74 gadi), salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ir samazinājies par 6,5% un to skaits bija 527,2 tūkst. cilvēku.

2012.gada 4.ceturksnī gandrīz pusi (46%) no ekonomiski neaktīvajiem iedzīvotājiem veidoja pensionāri, katrs ceturtais (27,3%) bija skolēns vai students, kas mācījās dienas grupās un pārskata nedēļā nestrādāja, aptuveni katrs trīspadsmitais ekonomiski neaktīvais iedzīvotājs sevi uzskatīja par māsainieku/-ci (7,4%) vai arī bija ilgstoši slimojošs iedzīvotājs vai invalīds. Īpaša uzmanība šajā grupā jāpievērš personām, kuras ir potenciālie darba meklētāji, bet ir zaudējuši cerības atrast darbu vai arī nezina, kur un kā to

meklēt. Apsekojuma rezultāti liecina, ka pārskata ceturksnī valstī tādu cilvēku, kuri ir zaudējuši cerības atrast darbu, bija 31,9 tūkst. (6,1% no ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita). Salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni, šo cilvēku skaits ir samazinājies par 5,6 tūkst., kas, visdrīzāk, saistāms ar tautsaimniecības situācijas uzlabošanos un sekojošu nodarbinātības un ekonomiskās aktivitātes pieaugumu. Ekonomiski neaktīvo cilvēku iemesli nemeklēt darbu var būt dažādi – piemēram, pieejamo aprūpes pakalpojumu nepietiekamība, vai viņi pārstājuši ticēt saviem spēkiem un necer gūt atsaucību no potenciālā darba devēja, vai arī ilgstoši nevar atrast piemērotu darbavietu tuvu dzīves vietai, viņus neapmierina piedāvātie darba apstākļi un darba alga u.c.

2.3. Reģistrētais bezdarbs

Saskaņā ar NVA sniegto informāciju, 2012.gada 12 mēnešos reģistrētais bezdarba līmenis turpināja pakāpeniski samazināties, gada nogalē saglabājoties vienmērīgā 10,5% līmenī (skatīt 4.tabulu). Tomēr vidējais reģistrētā bezdarba līmenis valstī 2012.gada 12 mēnešos kopumā saglabājās augsts un veidoja 11,5%.

2012.gada 4.ceturkšņa beigās reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā bija 57% sievietes (59 350 personas) un 43% vīrieši (44 702 personas), kas var liecināt par sieviešu lielāku aktivitāti darba meklēšanā un tieksmi pilnveidot savu kvalifikāciju (ar NVA pasākumu palīdzību).

Analizējot mērķa grupu bezdarbnieku īpatsvaru kopējā bezdarbnieku skaitā, jāatzīmē, ka 15-24 gadus vecu jauniešu īpatsvars turpina pakāpeniski samazināties (2010.gada 4.ceturkšņa beigās – 14,3%, 2011.gada 4.ceturkšņa beigās – 11,8%, 2012.gada 4.ceturkšņa beigās – 10 %). Savukārt pirmspensijas vecuma bezdarbnieku īpatsvars pieaug - 2010.gada 4.ceturkšņa beigās tas veidoja 10,5%, 2011.gada 4.ceturkšņa beigās – 12,3%, 2012.gada 4.ceturkšņa beigās – 13,4 %.

Palielinājās arī personu ar invaliditāti īpatsvars no 7,6% 2011.gada 4.ceturkšņa beigās līdz 9,4 % 2012.gada 4.ceturkšņa beigās (absolūtos skaitļos personu ar invaliditāti skaits ir samazinājies no 9939. tūkst. 2011.gadā uz 9799. tūkst. 2012.gadā, kas ir saistīts ar kopējā bezdarba līmeņa samazināšanos), kas liecina gan par grūtībām pašu spēkiem iekļauties darba tirgū, ņemot vērā pašreiz lielo konkurenci uz katru brīvo darba vietu, gan arī personu ar invaliditāti vēlmi reģistrēties un līdzdarboties NVA plaši piedāvātajos nodarbinātības atbalsta pasākumos mērķētos tieši šai bezdarbnieku grupai. 2012.gada 12 mēnešos NVA organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos piedalījušies 15,5 tūkst. bezdarbnieki ar invaliditāti (viens cilvēks var būt piedalījies vairākās aktivitātēs).

*Reģistrēto bezdarbnieku skaits
un NVA pieteiktās darba vietas (uz mēneša beigām)*

Gads	Ceturksnis	Mēnesis	B/d sk. ¹⁶	B/d sk., kas saņem b/d pabalstu	B/d sk., kas saņem b/d/pabalstu % no kopējā b/d sk.	Reģistrētā b/d līmenis %	NVA pieteikto brīvo darba vietu sk.	Darbā iekārtojušos b/d sk. ¹⁷
2011	I	Janvāris	164551	41266	25,1	14,5	2391	6286
		Februāris	164880	40907	24,8	14,5	2234	6249
		Marts	163454	40633	24,9	14,4	2556	7484
	II	Aprīlis	157857	39170	24,8	13,9	3264	9187
		Maijs	149600	37112	24,8	13,2	3738	9856
		Jūnijs	142428	37134	26,1	12,6	3674	7755
	III	Jūlijs	137638	33481	24,3	12,1	4142	7200
		Augusts	134175	34000	25,3	11,8	4508	7481
		Septembris	131659	31230	23,7	11,6	3726	8832
	IV	Oktobris	130541	30312	23,2	11,5	3452	8137
		Novembris	130240	32001	24,6	11,5	3025	7923
		Decembris	130296	31965	24,5	11,5	2512	7210
2012	I	Janvāris	132575	32504	24,5	11,7	2430	4318
		Februāris	133413	34118	25,5	11,8	2482	4457
		Marts	132158	34323	25,9	11,7	2987	5187
	II	Aprīlis	127783	34286	26,8	11,3*/12,9**	3665	6070
		Maijs	121994	33314	27,3	12,3	4364	6540
		Jūnijs	117606	31730	26,9	11,9	4094	5462
	III	Jūlijs	114689	29993	26,1	11,6	4448	4466
		Augusts	111542	29427	26,3	11,3	5192	4917
		Septembris	108322	27534	25,4	11,0	5073	6092
	IV	Oktobris	105670	26566	25,1	10,7	4183	5715
		Novembris	104414	25111	24,0	10,6	3675	4660
		Decembris	104052	25518	24,5	10,5	3140	2931

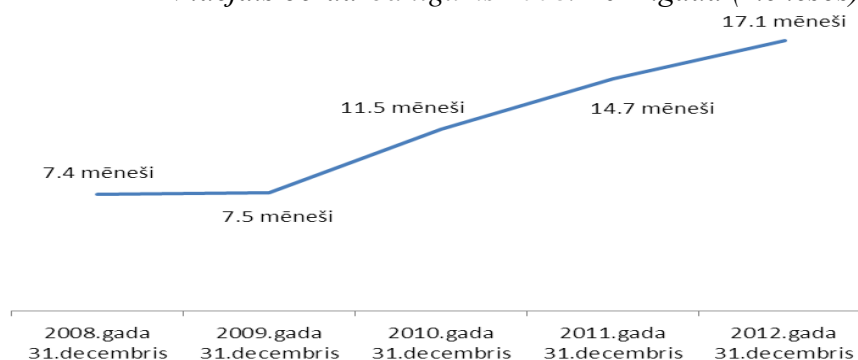
*Bezdarbnieku īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā pirms CSP veiktā aprēķina atbilstoši tautas skaitīšanas datiem; **CSP aktualizētais ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits atbilstoši tautas skaitīšanas datiem. Izmantots 2012.gada aprīlī un turpmākos mēnešos.

Datu avots: NVA

2012.gada sākumā, mazinoties reģistrēto bezdarbnieku skaitam, turpināja palielināties reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums, īpaši pieaudzis to bezdarbnieku īpatsvars, kuru bezdarba ilgums pārsniedz 1 gadu.

Attēls Nr. 3

Vidējais bezdarba ilgums 2008.-2012.gadā (mēnešos):

Datu avots: NVA

¹⁶ Tabulās bezdarbnieku skaits tiek lietots saīsināti – b/d.sk.

¹⁷ Ar pārrēķinu pēc Valsts ieņēmumu dienesta ziņām

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

2010.gada sākumā ilgstošie bezdarbnieki veidoja 15,8% bezdarbnieku kopskaitā, savukārt 2011.gada 4.ceturkšņa beigās 43,7% un 2012.gada 4.ceturkšņa beigās – 44,5%. Gada laikā ilgstošo bezdarbnieku skaits ir samazinājies – 2012.gada beigās – 45 981 personas, 2011.gada beigās - 61 331 personas.

Tabula Nr.5

<i>Ilgstošā bezdarbnieka portrets</i>	
Reģistrētie bezdarbnieki (vidējais rādītājs)	Reģistrētie ilgstošie bezdarbnieki
104 tūkst. (100%)	46 tūkst. (44,5%)
57% sievietes	60% sievietes
36% vecumā 50-61 gadi	45% vecumā 50-61 gadi
50% ar zemu izglītības līmeni	52% ar zemu izglītības līmeni

Datu avots: NVA

Saskaņā ar CSP datiem, 2012.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 25 tūkstošiem (2011.gada 4.ceturksnis – 877,7 tūkstoši; 2012.gada 4.ceturksnis – 902.3 tūkstoši), savukārt darbu kopumā meklēja 156 tūkstoši. Laika posmā no 2005.gada līdz 2008.gadam, nodarbināto skaits ir pieaudzis ik gadu vidēji par 30 tūkstošiem, savukārt darbu meklēja vidēji 76 tūkstoši cilvēku. Kopumā ekonomiskās un finanšu krīzes ietekmē nodarbināto skaits ir sarucis par 200 tūkstošiem cilvēku. Ņemot vērā to, ka pēdējos gados darba meklētāju skaits samazinās lēni, jo izaugsme balstās uz produktivitātes nevis nodarbināto skaita pieaugumu (skat. 2.2.sadaļu), neskatoties uz bezdarbnieku skaita samazināšanos, ilgstošais bezdarbs saglabājas augsts – darba tirgū vispirms atgriežas cilvēki ar augstāku kvalifikāciju un labākām prasmēm. Ilgstošā bezdarba situācija vairāk skar personas ar zemāku izglītības un prasmju līmeni un vecāka gadagājuma bezdarbniekus.

2.4. NVA darba devēju pieteiktās brīvās darba vietas

Aizņemto darba vietu analīze ļauj secināt, ka darba tirgū vairāk ir pieprasīti vidējās un augstākās kvalifikācijas speciālisti.

Aizņemtās darba vietas pa profesiju pamatgrupām

	2008.gada 3.ceturksnis	2012.gada 3.ceturksnis	Profesiju pamatgrupas īpatsvars (%)	Izmaiņas darbvietau skaitā 2012.gadā salīdzinājumā ar 2008.gadu (%)
1. Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	108062	79899	10%	-26%
2. Vecākie speciālisti	159663	129360	15%	-19%
3. Speciālisti	175314	161048	19%	-8%
4. Kalpotāji	62244	42631	5%	-32%
5. Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	162575	132918	16%	-18%
6. Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	6702	7188	1%	-7%
7. Kvalificēti strādnieki un amatnieki	134296	105343	13%	-22%
8. Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	85603	69605	8%	-19%
9. Vienkāršās profesijas	126144	111420	13%	-12%

Datu avots: CSP

Kā redzams no tabulas, visvairāk cilvēku ir nodarbināti šādās profesiju pamatgrupās – speciālisti, pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, vecākie speciālisti. Šādām pamatgrupām ir nepieciešama pārsvarā vidējā un augstākā kvalifikācija (speciālā izglītība, kas ir augstākā par vidējās izglītības līmeni). Jārēķinās arī ar to, ka daudzām profesijām tehnoloģiskais process kļūst sarežģītāks (jauno iekārtu un inovatīvo risinājumu izmantošana ražošanas procesā, dažādu ražošanas ciklu automatizācija, datoru un informācijas tehnoloģiju izmantošanas paplašināšana un tml.) – līdz ar to arī zemas kvalifikācijas profesijām tiek izvirzītas papildus prasības, kas ir jāņem vērā, sagatavojot atbilstošās kvalifikācijas darbaspēku darba tirgus vajadzībām.

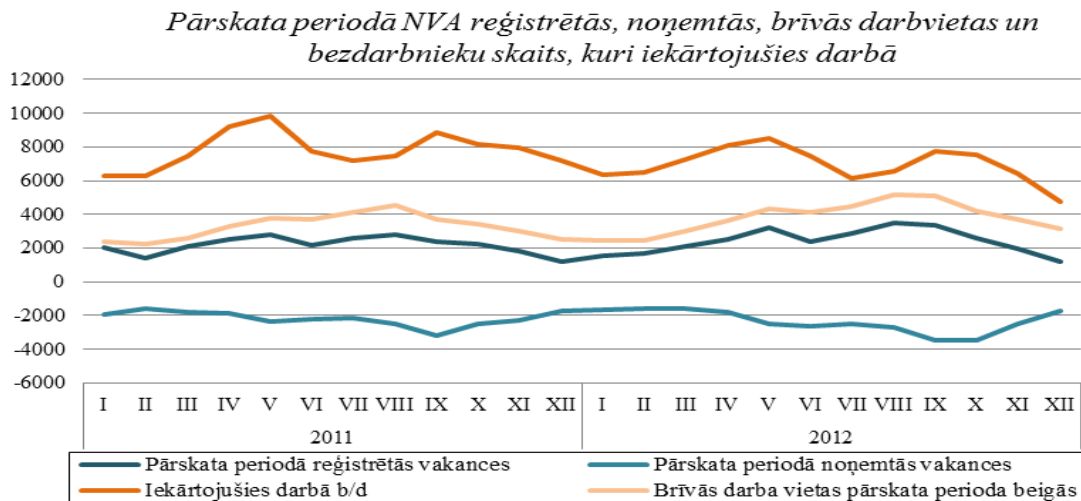
Saskaņā ar pētījuma „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes”¹⁸ rezultātiem, Latvijā galvenokārt ir cikliskais bezdarbs. Tas saistīts ar ekonomisko aktivitāti valstī. Ekonomiskās krīzes laikā, kad ražošana samazinās, daudzi uzņēmumi tiek slēgti un bezdarba līmenis palielinās, savukārt uzlabojoties ekonomiskajai situācijai, iespējas sameklēt darbu palielinās.

¹⁸ Mihails Hazans, Alfs Vanags, pētījums „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes” - <http://www.reitingi.lv/petijumi/M%20Hazan%20-%20Structural%20or%20cyclical.pdf> LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Kopumā darba devēju pieteikto brīvo darbavietu skaits ekonomiskās krīzes gados ir samazinājies gandrīz desmit reizes, salīdzinot ar 2007.gadu, kad NVA vidēji mēneša beigās bija reģistrētas ap 20 000 vakancēm. 2010.gadā vidēji mēnesī tika reģistrētas ap 1 966 brīvajām darba vietām, 2011.gadā vidēji līdz 2 180 vakancēm mēnesī, bet 2012.gadā – 2401.

2012.gadā NVA bija pieteiktas 28 808 brīvas darba vietas, bet noņemtas 28 180 vakances.

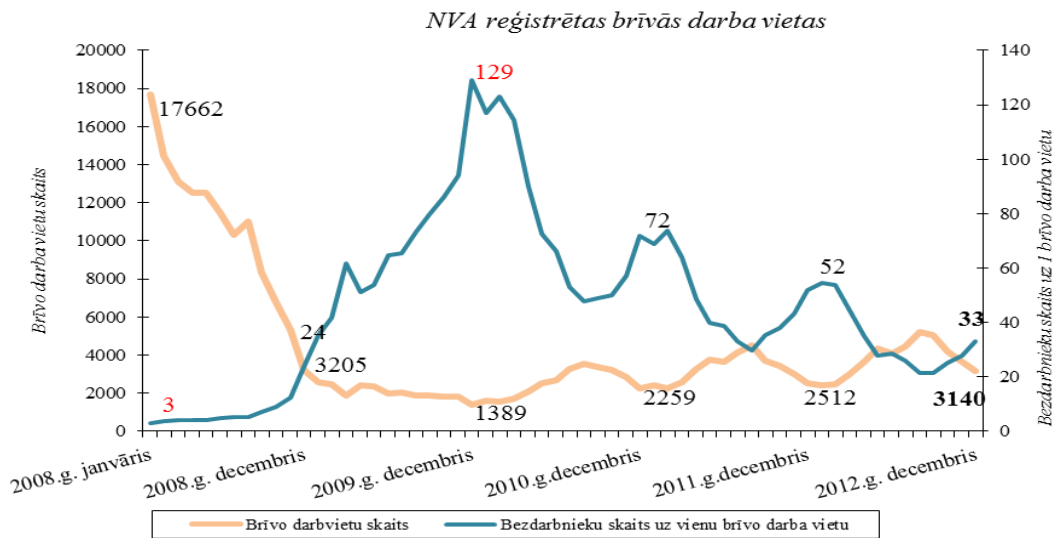
Attēls Nr. 4

Datu avots: NVA

Neraugoties uz pēdējos mēnešos vērojamo reģistrēto bezdarbnieku skaita samazināšanos, redzams, ka tas joprojām pārsniedz darba piedāvājumu skaitu. Uz katru brīvo darbavietu 2012.gada decembrī pretendēja 33 bezdarbnieki.

Datu avots: NVA

NVA decembra beigās bija reģistrētas 3 140 brīvās darbvietas (skatīt 7.tabulu), salīdzinot ar novembra beigām, brīvo darbvietu skaits samazinājies par 535 darbvietām, salīdzinot ar attiecīgo laika periodu pirms gada, brīvo darbvietu skaits ir palielinājies par 628 darbvietām.

Tabula Nr.7

Brīvo darbvietu skaits perioda beigās

	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jūn	Jūl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2006	8657	9636	10170	12052	15234	16378	16327	16693	18460	19562	19737	16039
2007	16650	16414	16500	18000	19200	21015	21915	24613	23332	21986	20342	18147
2008	17662	14463	13111	12535	12517	11444	10321	11001	8304	6762	5337	3205
2009	2549	2477	1895	2409	2353	1998	2027	1875	1856	1836	1796	1389
2010	1594	1560	1696	2111	2533	2672	3279	3551	3395	3237	2837	2259
2011	2391	2234	2556	3264	3738	3674	4142	4508	3726	3452	3025	2512
2012	2430	2482	2987	3665	4364	4094	4448	5192	5073	4183	3675	3140

Datu avots: NVA

Kopumā NVA reģistrētās brīvās darbvietas 2012.gada decembra beigās sadalījumā pa nozarēm (lielākais skaits): Apstrādes rūpniecībā (C) – **1 267**, Transports un uzglabāšana (H) – **360**, Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G) – **265**, Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J) – **166**, Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I) – **138** un Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M) – 130.

Saskaņā ar NVA datiem, kopumā 2012.gadā darbā iekārtojušies 80 891 reģistrēti bezdarbnieki. Ņemot vērā to, ka nodarbināto skaits gada laikā ir pieaudzis tikai par 25 tūkstošiem, var secināt, ka darba tirgū pastāv arī rotācija - cilvēki bieži maina darbu, kā arī tiek iesaistīti sezonālā un īstermiņa rakstura darbos, vai nav apmierināti ar piedāvātajiem darba apstākļiem, darba slodzi un atalgojumu. Rotācija notiek zemākas kvalifikācijas profesijās – par to LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

liecina statistika par NVA pieteiktajām vakancēm, kurās tiek meklēti darbinieki. Tas ietekmē arī statistiku par jaunām darba vietām - neskatoties uz to, ka aizņemto darba vietu statistika parāda, ka visvairāk cilvēku ir nodarbināti šādās profesiju pamatgrupās – speciālisti, pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, vecākie speciālisti, NVA dati uzrāda arī lielu vakanču skaitu tieši zemākas kvalifikācijas profesijās.

Tabula Nr.8

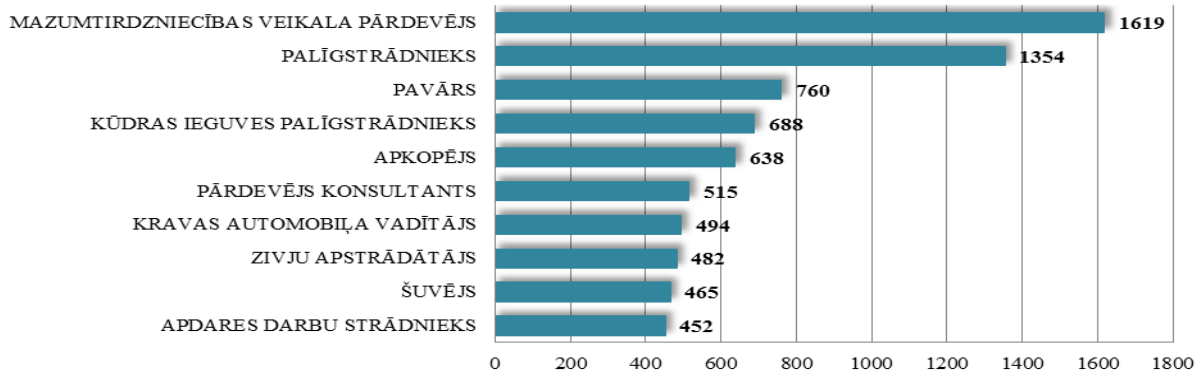
*Brīvo darbvieta skaits sadalījumā pa profesiju grupām
(pēc LR profesiju klasifikatora) perioda beigās*

Profesiju pamatgr. Nr.	Profesiju pamatgrupas nosaukums	Brīvo darbvieta skaits 2012.g. decembra beigās	Brīvo darbvieta skaits 2012.g. novembra beigās
0	Nacionālo bruņoto spēku profesijas	0	0
1	Vadītāji	49	55
2	Vecākie speciālisti	332	338
3	Speciālisti	330	312
4	Kalpotāji	216	258
5	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	359	582
6	Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	34	41
7	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	1073	1269
8	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	484	490
9	Vienkāršās profesijas	263	330

Datu avots: NVA

Kā redzams no tabulas, vislielākais brīvo darbvieta skaits tiek piedāvāts kvalificētiem strādniekiem un amatniekiem. Salīdzinot pēdējos trīs gados NVA pieteiktās vakances, visvairāk tiek meklēti darbinieki šādās profesijās – palīgstrādnieks (9.profesiju pamatgrupa), zivju apstrādātājs (7.profesiju pamatgrupa), pastnieks (4. profesiju pamatgrupa), apdares darbu strādnieks (7. profesiju pamatgrupa), apkopējs (9. profesiju pamatgrupa), kravas automobiļu vadītājs (8. profesiju pamatgrupa), mežstrādnieks (6. profesiju pamatgrupa), pavārs (5. profesiju pamatgrupa), šuvējs (7. profesiju pamatgrupa), mazumtirdzniecības veikala pārdevējs (5. profesiju pamatgrupa). Sešas profesijas no 10 iepriekš minētajām ir zemākas kvalifikācijas profesijas.

Darba devēju pieprasītākās profesijas 2012.gadā

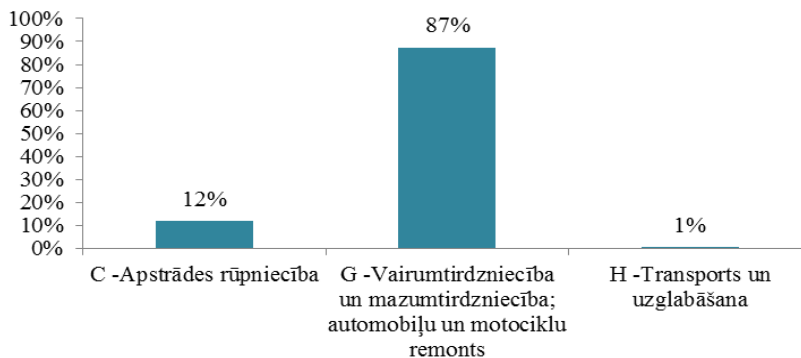
Datu avots: NVA

NVA apkopo arī statistiku par darba devēju plāniem attiecībā uz darbaspēka palielinājumu vai samazinājumu.

Darba devēju sniegtās prognozes par darbinieku skaita palielinājumu sadalījumā pa profesijām (lielākais skaits) 2012.gadā - zivju apstrādātājs, datu ievades operators, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs, veikala kasieris, ēdināšanas uzņēmuma kasieris-pārdevējs, atslēdznieks.

Attēls Nr.7

Darba devēju pieteikumi par darbinieku skaita palielinājumu pa nozarēm (lielākais skaits)

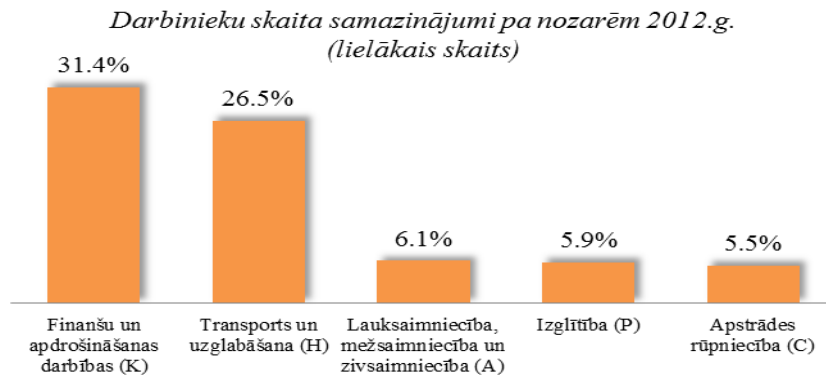

Datu avots: NVA

Darba devēju biežāk minētie iemesli darbinieku skaita samazināšanai: kolektīvā atlaišana, darbinieku skaita samazināšana, uzņēmuma vai struktūrvienības slēgšana. Pēc nozaru asociāciju aptauju rezultātiem profesiju grupas, kurām tiek prognozēts lielākais darbaspēka pieprasījuma kritums 2013.gadā (Latvijā, visās nozarēs kopā) ir jauktu lauksaimniecības kultūru audzētāji, zemes racēju un tiem līdzīgu mašīnu operatori, citur neklasificēti būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki, jauktu lauksaimniecības kultūru un lopkopības fermu strādnieki, lauksaimniecības kultūru audzēšanas saimniecības strādnieki, vides un darba aizsardzības inspektori un asistenti,

grāmatveži, piena lopu un citu mājdzīvnieku audzētāji, mežstrādnieki, citur neklasificēti apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki, citur neklasificēti montieri, inženierbūvju strādnieki, elektrolīniju uzstādītāji un labotāji, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības vecākie speciālisti, viesmīļi, citi tīrīšanas darbu veicēji, būvniecības speciālisti, nodarbinātības aģenti, citur neklasificēti administratīvie un komercpakalpojumu vadītāji, ķīmiķi.

Attēls Nr.8

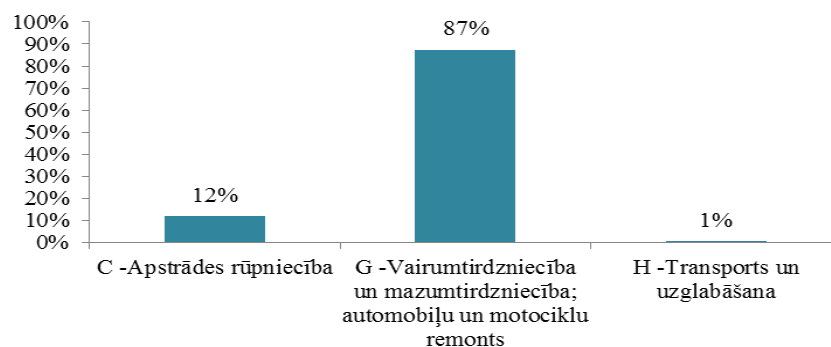

Datu avots: NVA

Savukārt profesiju grupas, kurām tiek prognozēts lielākais darbaspēka pieprasījuma palielinājums 2013.gadā ir veikalu pārdevēji un pārdevēju palīgi, smago kravas automobiļu ar piekabēm un autovilcienu vadītāji, ēku būvnieki, politikas pārvaldības vecākie speciālisti, administratīvie un finanšu vadītāji, citur neklasificēti strādnieki, biroju, viesnīcu un citu telpu apkopēji, sētnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki, mehānisko transportlīdzekļu mehāniķi un remontatslēdznieki, tirdzniecības pārstāvji, autobusu, trolejbusu un tramvaju vadītāji, apsargi, būvelektriķi un tiem radniecīgu jomu elektriķi, krāvēji, ēku būvniecības strādnieki, apmeklētāju pieņemšanas un informēšanas darbinieki, šuvēji un cepuru izgatavotāji, pamatizglītības pedagogi, bankas kasieri un tiem radniecīgu profesiju darbinieki, pirmsskolas pedagogi.

Attēls Nr.9

Darba devēju pieteikumi par darbinieku skaita palielinājumu pa nozarēm (lielākais skaits)

Datu avots: NVA

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Vērtējot darba devēju iesniegto informāciju var secināt, ka 2012.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, darba vietu samazināšanas gadījumu skaits ir samazinājies divas reizes. Tomēr, jaunu darba vietu izveides gadījumu skaits ir palielinājies salīdzinoši nebūtiski - līdz ar to, ņemot vērā atlaisto personu skaita strauju pieaugumu 2009.gadā (laika periodā no 2008.gada līdz 2010.gadam nodarbināto personu skaits samazinājies par 183 tūkst.) no jauna radītās brīvās darba vietas nespēj pietiekami ātri absorbēt NVA uzskaitē esošo bezdarbnieku skaitu un tādēļ joprojām saglabājās liels ilgstošo bezdarbnieku skaits, jo sevišķi vecāka gadagājuma grupās un ar zemāku izglītības un prasmju līmeni.

Kā liecina pētījuma „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes”¹⁹ rezultāti, viens no pierādījumiem tam, ka valstī ir cikliskais bezdarbs, ir brīvo darba vietu aizpildīšanas ātrums:

Tabula Nr.9

Vakanču aizpildīšanas ātrums dienā

Publicēšanas gads	25% no visām vakancēm paliek aktīvas ... dienas	50% no visām vakancēm paliek aktīvas ... dienas	75% no visām vakancēm paliek aktīvas ... dienas
2008	19	41	73
2009	7	19	43
2010	10	25	48
2011	14	29	51
2012	11	22	39

Datu avots: NVA

Kā redzams no tabulas, krīzes un pēckrīzes gados ir vērojams samazinājums vakancu aizpildīšanas dienu skaitā: 2008.gadā 25% no visām vakancēm palika aktīvas 19 dienas, bet 75% no visām vakancēm palika aktīvas 73 dienas, bet 2012.gadā – attiecīgi 11 dienas un 39 dienas.

¹⁹ Mihails Hazans, Alfs Vanags, pētījums „Strukturāls vai ciklisks? Bezdarbs Latvijā kopš 2008.–2009. gada krīzes” - <http://www.reitingi.lv/petijumi/M%20Hazan%20-%20Structural%20or%20cyclical.pdf> LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

3. 2013.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes

3.1. Darba tirgus prognoze 2013. gadam

Neskatoties uz pozitīvajiem makroekonomikas rādītājiem, jāņem vērā, ka Latvijas ekonomikas attīstība ir ļoti cieši saistīta ar ārējās ekonomiskās vides attīstību. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2013.gadā reālais IKP ES varētu nedaudz pieaugt (par 0,1%), bet Eirozonā IKP 2013.gadā var samazināties par 0,3%. Latvijai EK 2013.gadam prognozē IKP pieaugumu 3,8% apmērā, taču jāņem vērā, ka Latvijas izaugsmi var ietekmēt arī Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu fiskālās un finanšu sektora problēmas. Latvijas ārējo tirdzniecības partnervalstu ekonomikas attīstības prognozes nākamajam gadam Zviedrijai (+1,3%) un Vācijai (+0,5%), kā arī mūsu kaimiņvalstīm – Lietuvai (+3,1%), Igaunijai (+3%) ir salīdzinoši pozitīvākas, nekā ES kopumā²⁰. EM IKP izaugsmi 2013.gadam prognozē 4% apmērā.

2012.gada rudenī, saskaņā ar starptautisko metodoloģiju, Eiropas Komisija ir publiskojusi savas bezdarba līmeņa prognozes ES dalībvalstīm. Atbilstoši Eiropas Komisijas prognozēm, 2013.gada vidējais bezdarba līmenis Latvijā varētu būt 13,7%, 2014.gadā – 12,2% apmērā. Atbilstoši EM prognozēm, turpmākajos gados darba meklētāju skaits pakāpeniski samazināsies – 2013.gadā sasniedzot 10,5% un 2015.gadā – 8,8%.²¹ Labklājības ministrija prognozē ka 2013.gadā, salīdzinājumā ar 2012.gadu, vidējais reģistrētā bezdarba līmenis varētu samazināties par 1,9 procentpunktiem (no 11,5% līdz 9,6%). Tomēr, vidējais reģistrēto bezdarbnieku skaits joprojām paliks augsts – 94 952, kas ir par 22 tūkstošiem mazāk kā 2012.gadā.

3.2. ES prognozes par darba tirgus attīstību

Nosakot profesijas, pēc kurām būs pieprasījums 2013.gadā, ir jāņem vērā ES prognozes un rekomendācijas prasmju pilnveidošanai. ES prognozes un rekomendācijas par nākotnes darba vietu izveidi un tām nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču attīstību sagatavo EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts, Eurofound, CEDEFOP un citas ES līmeņa institūcijas un pētniecības institūti.

²⁹ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2012_autumn_forecast_en.htm

³⁰ Ekonomikas ministrijas **Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību** 2012. gada decembris http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2012_2/2012_dec.pdf

2012.gadā CEDEFOP sadarbībā ar EK ir izstrādājis instrumentu nākotnē nepieciešamo prasmju prognozēšanai - *Skills Panorama*, kurš sniedz informāciju un datus, lai:

- palīdzētu uzlabot prasmju novērtēšanas un prognožu veicēju kapacitāti;
- informētu par nākotnē nepieciešamām prasmēm, palīdzot politikas veidotājiem pieņemt atbilstošus lēmumus, lai nodrošinātu izglītības piedāvājuma atbilstību darba tirgus prasībām, kā arī veicinātu darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošanu ES līmenī.

Lai plašāk informētu *Skills Panorama* lietotājus ir izveidota publiska tīmekļa vietne (<http://euskills Panorama.ec.europa.eu/>), kuras galvenie uzdevumi ir:

- darboties kā centrālajam datu piekļuves punktam par prasmju tendencēm profesijās un nozarēs nacionālajā un ES līmenī;
- nodrošināt Eiropas perspektīvu par tendencēm darbaspēka piedāvājumā, pieprasījumā, kā arī par nesakritībām starp darba spēka piedāvājumu un pieprasījumu.

Skills Panorama mājas lapā informācija ietverta sadalījumā pa profesijām, nozarēm, dalībvalstīm, kā arī nepieciešamajām prasmēm. Lai apkopotu un prognozēm iegūtu nepieciešamos datus, tiek uzmantoti gan Eiropas līmeņa pētījumi (*Labour Force survey, European Vacancy and Recruitment report, Manpower talent shortage surveys etc.*), gan nacionāla līmeņa pētījumi un prognozes. Piemēram, Latvijas gadījumā portālā iekļautas Ekonomikas ministrijas sagatavotās vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes.

Atbilstoši 2012.gada Eiropas vakanču ziņojumam galvenās nozares un profesijas, kur Eiropas līmenī novērojama darba spēka pieprasījuma un piedāvājuma nesakritība ir šādas:

- Veselības nozare – ārsti, farmaceiti, medmāsas;
- Informāciju un tehnoloģiju nozare – IT konsultanti, IT atbalsta personāls, programmētāji, datu apstrādes tehniķi, IT projektu vadītāji;
- Tirdzniecības nozare – uzņēmējdarbības profesionāļi, pārdošanas speciālisti, tirdzniecības pārstāvji;
- Finanšu nozare – finanšu pārdošanas speciālisti, vadītāji, grāmatveži, grāmatvežu palīgi.

Neskatoties uz dažādo situāciju ES dalībvalstu darba tirgos - gan augstu bezdarba līmeni, gan ļoti zemu, *Manpower talent shortage surveys* ietvaros veiktajā aptaujā dalībvalstu darba devēji izteikuši grūtības atrast sev piemērotu darbaspēku, kas var liecināt par dažādiem iemesliem, gan par prasmju un zināšanu neatbilstību darba tirgus vajadzībām, gan vakanču un pieejamā darba spēka ģeogrāfisko nesakritību, gan iespējams darba ņēmēju prasībām neatbilstošu darba apstākļu dēļ.

Papildus EK šobrīd strādā pie Eiropas iemaņu, prasmju un profesiju klasifikāciju (ESCO) izstrādes. ESCO plānota kā daudzvalodu klasifikāciju sistēma, un ar to tiks veicināta apmaiņa ar CV un darba piedāvājumiem, kuri tiek glabāti dažādās IT sistēmās. Plānots, ka ESCO palīdzēs tādiem tiešsaistes

darba portāliem kā EURES atrast darba meklētājiem atbilstošus darbus ES. Plānots, ka šis rīks palīdzēs atrast atbilstošus darba piedāvājumus, kas būs rakstīti citā valodā nekā darba meklētāja CV. ESCO klasifikācija būs vērsta uz individuālo iemaņu un prasmju kategorizēšanu, jo gan darba tirgū, gan mācību nozarē galvenais uzsvars tiek pārvirzīts uz individuālo iemaņu un prasmju profiliem.

Arī Latvijā, veicot turpmāk darba tirgus prognozes, *Skills panorama* varētu būt viens no instrumentiem, kur meklēt nepieciešamos datus, īpaši salīdzinošos datus par ES valstīm kopumā, kas, protams, ietekmē Latvijas darba tirgus situāciju, jo esam viena no darbaspēka „donorvalstīm”, līdz ar to jāreķinās, ka arī turpmāk ir darbaspēka aizplūšanas risks nozarēs, kur Eiropas Savienības dalībvalstīs trūkst darbaspēks (piemēram, veselības, informāciju tehnoloģiju nozares).

3.3. EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozes

Viens no datu avotiem, uz kura pamata Izglītības un zinātnes ministrija (attiecībā uz audzēkņu uzņemšanu augstākās un profesionālās izglītības iestāžu programmās) un LM apmācību komisija (attiecībā uz bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībām) pieņem lēmumu, ir **EM izstrādātās darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozes**²². Darba tirgus piedāvājuma tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozes izriet no:

- detalizētām demogrāfijas prognozēm;
- līdzdalības līmeņu prognozēm dažādās iedzīvotāju vecuma grupās;
- esošā darbaspēka sadalījuma pēc vecuma, profesionālās pieredzes (esošās vai iepriekšējās profesijas), iegūtās izglītības;
- esošās izglītības sistēmas un izglītības piedāvājuma (studējošo skaita, kopējo un budžeta vietu sadalījuma pa izglītības līmeņiem un jomām).

Nemot vērā, ka Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Tāpēc izveidoti divi attīstības scenāriji – mērķa scenārijs un vājākas izaugsmes scenārijs. Mērķa scenārijs paredz harmonisku globālās ekonomikas attīstību, t.sk., stabilu ES attīstību un ekonomisko izaugsmi. Savukārt vājākas izaugsmes scenārijs ir gadījumam, ja globālās ekonomikas attīstība ir neviendabīga, kas raksturojas ar lēnākiem globālās izaugsmes tempiem, t.sk., lēnāku ES atkopšanos no parādu krīzes, jo ne visos finanšu sektora problemātiskos jautājumos ES dalībvalstis vienojas savlaicīgi. Abu scenāriju izaugsmes trajektoriju galvenās atšķirības iezīmējas tuvākajos trīs gados. Darba tirgus politikas izstrādātājiem jāvadās pēc mērķa scenārija prognožu rezultātiem, lai neatbilstība starp darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu labvēlīgas izaugsmes gadījumā nebremzētu izaugsmi. Tāpēc darba

²² http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_260612_full.pdf
LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

tirgus prognozes galvenokārt koncentrējas uz attīstības mērķa scenāriju un vājākas izaugsmes scenārijam ir tikai salīdzinoša nozīme.

EM prognozes liecina, ka iedzīvotāju dabiskais pieaugums līdz 2030.gadam saglabāsies negatīvs, pie tam negatīvais saldo starp dzimstību un mirstību turpinās palielināties.

Līdz 2030.gadam migrācijai būs nozīmīgākā loma lejupslīdošās demogrāfijas negatīvo seku mazināšanai. Pie tam, lai nodrošinātu ekonomikas izaugsmes mērķu sasniegšanu, nepieciešama skaidri definēta ilgtermiņa migrācijas stratēģija, kur galvenie uzsvāri būtu uz tūlītēju Latvijas valsts piederīgo repatriācijas veicināšanu un selektīvu imigrācijas mehānismu izveidi, kas ilgtermiņā nodrošinātu ātru un efektīvu darba tirgus nepilnību novēršanu.

Pašlaik Latvijas konkurētspēja lielā mērā balstās uz relatīvi lētu darbaspēku un zemām vispārējām izmaksām. Taču brīvas darbaspēka kustības apstākļos nākotnē ilgstoši uzturēt zemas algas Latvijas ekonomikā nebūs iespējams, tāpēc izšķiroša nozīme būs atbilstošam produktivitātes kāpumam un eksporta produktu komplicētības pieaugumam, kas ļaus daudz veiksmīgāk konkurēt starptautiskajos tirgos.

Atbilstoši mērķa scenārijā paredzamajai tautsaimniecības pārstrukturizācijai sagaidāmas izmaiņas arī darbaspēka pieprasījumā pa profesiju grupām. Aizvien straujāk pieaugs pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem. To pamatā noteiks pieprasījuma pieaugums apstrādes rūpniecībā un pakalpojumos (īpaši komercpakalpojumos). Vienlaikus augs arī pieprasījums pēc vidējās kvalifikācijas profesiju speciālistiem, galvenokārt apstrādes rūpniecībā. Toties mazināsies pieprasījums pēc vidējās kvalifikācijas lauksaimniecības darbiniekiem.

Faktiski visās nozarēs, īpaši pēc 2020.gada, saruks pieprasījums pēc zemas kvalifikācijas darbaspēka.

Gandrīz 2/3 no visa darbaspēka pieprasījuma palielinājuma līdz 2020.gadam noteiks trīs nozares – apstrādes rūpniecība, tirdzniecība un komercpakalpojumi.

Sagaidāms, ka nodarbināto skaits līdz 2020.gadam, salīdzinot ar 2012.gadu, mērķa scenārija gadījumā varētu palielināties par 7-8% jeb aptuveni 64 tūkst., kas absorbēs daļu pašreizējo darba meklētāju. Tomēr virkne iedzīvotāju, kas nespēs pielāgoties jauniem apstākļiem, visdrīzāk izies no darba tirgus (galvenokārt pensionēsies, t.sk., priekšlaicīgi).

Pieprasījuma un piedāvājuma atbilstība:

- nākamajos gados situācija darba tirgū turpinās pakāpeniski uzlaboties, tomēr vidējā termiņā saglabāsies jūtamas disproporcijas starp darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu. No vienas puses to noteiks neatbilstības starp darba tirgū pieprasītām un piedāvātām prasmēm, no otras - darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma reģionālās disproporcijas;

- ņemot vērā piedāvājuma puses (t.sk. formālās izglītības un profesionālās apmācības sistēmu) salīdzinoši lēno spēju pielāgoties mainīgiem apstākļiem, prasmju pieprasījuma un piedāvājuma disproporcijas nākamajos 2-3 gados varētu pastiprināties. Jūtama darba tirgus līdzsvarošanās varētu būt sagaidāma tikai pēc 4-5 gadiem;
- pastāv arī izteiktas darba resursu un darba vietu reģionālā sadalījuma atšķirības. Iepriekšējos gados augstākais bezdarba līmenis saglabājies Latgales reģionā, savukārt jauno darbavietu koncentrācija pārsvarā ir Rīgā un Rīgas reģionā. Ņemot vērā laiku un resursus, kas nepieciešams, lai notiktu vispārīga reģionālā izlīdzināšanās, darba tirgus reģionālā polarizācijā visdrīzāk saglabāsies kā ilgtermiņa problēma;
- dažās profesijās jau pašlaik ir vērojams atbilstošas kvalifikācijas darbaspēka trūkums. Tomēr jāņem vērā, ka darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstību ietekmē ne tikai attiecīgās prasmes, bet arī darbaspēka cena;
- tajā pašā laikā pat pie relatīvi augsta atalgojuma līmeņa, atsevišķās profesijās jau pašlaik ir grūtības apmierināt pieaugošo pieprasījuma ar atbilstošas kvalifikācijas darbaspēku (piemēram – IT nozarē, programmētāji);
- vienlaikus ir jomas, kur pastāv būtisks darbaspēka pārpalikums (dažādu pakalpojumu jomu pārvaldes/administrācijas darbinieki, personāla speciālisti, tirdzniecības aģenti u.tml.), tādejādi iedzīvotāji ar atbilstošu izglītību un pieredzi spiesti strādāt zemāka līmeņa darbos;
- saglabājoties pašreizējai izglītības sistēmai, vidējā termiņā vairākās vidējās kvalifikācijas profesiju pamatgrupās varētu veidoties darbaspēka iztrūkums, piemēram, iekārtu un mašīnu operatoru un izstrādājumu montieru, kā arī kvalificētu strādnieku un amatnieku profesiju pamatgrupās.

Darbaspēka piedāvājuma pielāgošana pieprasījumam:

- augstākajā izglītībā jāpalielina piedāvājums:
  - inženierzinātnēs;
  - informācijas un komunikācijas tehnoloģijās;
  - veselības aprūpē, sociālā labklājībā, farmācijā.
- vidējā profesionālajā izglītībā jāpalielina piedāvājums:
  - lauksaimniecības speciālistu sagatavošanā;
  - metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu speciālistu sagatavošanā;
  - rūpniecisko iekārtu un mašīnu operatori sagatavošanā;
  - atsevišķu pakalpojumu nozaru speciālistu sagatavošanā – informācijas apstrādē, viesnīcu, restorānu un tūrisma jomā u.c.

Galvenie darba tirgus izaicinājumi 2013.gadam ir joprojām salīdzinoši augsta bezdarba līmeņa saglabāšanās un liels ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars. Atbilstoši aktuālākajām EM prognozēm²³ 2013.gadā, salīdzinot ar 2012.gadu nodarbināto skaits varētu pieaugt par 2,4% jeb 20 tūkst. Nodarbināto skaita pieaugums visizteiktāk gaidāms tirdzniecībā, apstrādes rūpniecībā, viesnīcu, restorānu, komercpakalpojumu jomās (skatīt 10.tabulu).

Tabula Nr.10

Nodarbināto skaits tautsaimniecības nozarēs
un darbaspēka pieprasījuma prognozes
(tūkst.)

	2011 (fakts)	2012	2013	2015	2020
Kopā	861,7	885,1	906,0	922,0	948,0
Lauksaimniecība, mežsaimniecība (A)	76,6	75,4	74,7	74,5	70,5
Apstrādes rūpniecība (C)	114,4	122,3	128,5	131,4	136,2
Pārējā rūpniecība (BDE)	22,1	20,2	19,9	20,8	22,5
Būvniecība (F)	60,9	64,2	68,5	70,5	73,6
Tirdzniecība, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi (GI)	161,5	156,8	155,0	158,7	166,5
Transports un uzglabāšana (H)	73,2	74,8	73,7	74,2	76,4
Citi komercpakalpoju mi (JKLMNSRS)	153,0	167,0	182,4	189,0	201,7
Sabiedriskie pakalpojumi (OPQ)	200,0	204,5	203,3	202,8	200,5

Datu avots: EM

3.4. Nozaru ekspertu padomju viedoklis par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2013.gadā

Lai mazinātu strukturālā bezdarba riskus Latvijā, kā arī lai uzlabotu bezdarba rādītājus nākotnē un veicinātu cilvēkresursu attīstību, ņemot vērā, ka nozaru eksperti ir ļoti svarīgs partneris šo jautājumu risināšanā, 2013.gada Apmācību saraksta sastādīšanā tika ņemta vērā ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros 2012.gadā veiktā nozaru izpēte (turpmāk –

²³ Ekonomikas ministrijas Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību 2012. gada decembris http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2012_2/2012_dec.pdf

Nozaru pētījums), tai skaitā nozaru ietvaros apzinātā nākotnē nepieciešamā darba spēka prognoze²⁴.

Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanas nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, pamatojoties uz aptaujas datiem, prognozē, ka pēc trīs gadiem pieprasījums pēc šī sektora speciālistiem būs tikpat liels kā šobrīd un joprojām vispieprasītākās profesijas būs šuvējs, ražošanas iekārtu operators, spolētājs, adītājs un dzijas vērpējs. Vislielākais darbinieku skaita pieaugums pēc trim gadiem tiek prognozēts drēbnieku profesijā.

Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozares. Atbilstoši Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmumu asociāciju prognozēm nozarē ražošanas nodrošināšanai turpmāk būs nepieciešami šādi nozares profesiju pārstāvji: ķīmisko procesu reaktora operators, farmaceitiskās produkcijas operators (2.kvalifikācijas līmenis), ķīmisko procesu tehniķis, farmaceitisko procesu tehniķis (3.kvalifikācijas līmenis). Tehniskajam nodrošinājumam ķīmijas nozarē nepieciešami šādi: atslēdznieks, metinātājs, virpotājs (2. kvalifikācijas līmenis), remontatslēdznieks, iekārtu tehniķis, elektriķis (3. kvalifikācijas līmenis). Šādi nozares profesiju pārstāvji ir nepieciešami kvalitātes kontroles nodrošināšanai ķīmijas un farmācijas nozarē: analītiskās ķīmijas laborants, mikrobioloģijas bioloģijas laborants, santehniķis (2. kvalifikācijas līmenis), analītiskās ķīmijas tehniķis, mikrobiologa palīgs, vides tehniķis (3. kvalifikācijas līmenis).

Skaistumkopšanas nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, izvērtējot darbinieku skaita izmaiņas trīs gadu periodā, tiek secināts, ka tādās profesijās kā frizieris un SPA speciālists pēc uzņēmēju viedokļa varētu būt vērojams darbinieku skaita pieaugums.

Tūrisma nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, tiek prognozēts arī pēc trim gadiem izmitināšanas pakalpojumu sektorā vislielākais darbinieku skaits būs tādās profesijās kā viesnīcu istabene, viesnīcu administrators un viesu uzņemšanas speciālists. Ņemot vērā prognozēto nozares uzņēmumu paplašināšanos, tuvāko trīs gadu laikā sagaidāms darbinieku skaita pieaugums arī citās nozares profesijās. Pēc aptaujas datiem tūrisma ēdināšanas pakalpojuma sektorā vislielākais darbinieku skaits būs tādās profesijās kā pavārs, bārmenis, konditors. Pēc aptaujas datiem tūrisma nozares ceļojumu biroju pakalpojumu sektorā vislielākais darbinieku skaits būs tādās profesijās kā ceļojumu konsultants, ceļojumu organizators, tūrisma informācijas konsultants.

Enerģētikas nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, tiek prognozēts, ka enerģētikas nozares elektrisko iekārtu ražošanas, elektroierīču remonta sektorā vispieprasītākās profesijas būs siltumiekārtu remontētājs, elektroiekārtu montieris un siltumtīklu operators. Enerģētikas nozares elektroenerģijas ražošanas, pārvaldes, sadales un elektroapgādes sektorā

²⁴http://www.lbas.lv/projects/sectoral_qualifications_systems_and_the_establishment_of_vocational_education_efficiency_and_quality_of

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

vispieprasītākās profesijas būs elektromontieris, elektriķis un meistars elektrozinībās. Nozares eksperti norāda, ka saistībā ar darba efektivitātes palielināšanu un tehnoloģiju attīstību arvien lielāka nozīme būs kvalificētiem speciālistiem. Enerģētikas nozares gāzes ražošanas, gāzveida kurināmā sadales sektorā darbinieku skaita pieaugums tiek prognozēts gāzes iekārtu remontatslēdznieku profesijā. Enerģētikas nozares elektroapgādes būvniecības sektorā darbinieku skaita pieaugums tiek prognozēts būvelektriķa profesijā.

Pārtikas rūpniecības nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, tiek norādīts, ka vispieprasītākās profesijas būs pārtikas produktu pārstrādes operators, krāvējs, laborants, pārtikas kvalitātes speciālisti, konditors, maiznieks, zivju apstrādātāja/ operatora profesija, miesnieks, gaļas produktu meistars, dzīvnieku kāvējs un lopu pārvadātājs.

Lauksaimniecības nozare. Nozaru pētījuma ietvaros, tiek norādīts, ka vispieprasītākās profesijas būs lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivkopības strādnieks, zivkopības strādnieks. Trūkst agronomu, augļkopības konsultantu un no citu nozaru speciālistiem metinātāji, traktoristi, mehanizatori. Graudaugu audzēšanas jomā trūkst speciālistu 3.kvalifikācijas līmenī, piemēram, agronomijas un mehanizācijas speciālisti.

Kokrūpniecības (mežsaimniecība, kokapstrāde) nozare. Nozaru pētījuma ietvaros tiek prognozēts, ka mežsaimniecības un mežizstrādes apakšnozarē pieprasījums pēc balķvedēja šofera, meža mašīnu operatora profesiju darbiniekiem varētu pieaugt par aptuveni pieciem procentiem tuvāko trīs gadu laikā. Salīdzinoši liels pieprasījuma pieaugums būs pēc mežizstrādes meistariem un mežsargiem. Turpretim koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanas apakšnozarē pēc trīs gadiem vispārstāvētākās profesijas, līdzīgi kā pašlaik pēc aptaujas datiem, būs kokrūpniecības operators, galdnieks un koksnes apstrādātājs.

Metālapstrādes, mašīnbūves, mašīnzinību nozare. Metālu, metālizstrādājumu un elektronisko iekārtu darbības jomā no visām nepieciešamajām profesijām desmit visbiežāk minētās profesijas ir metinātājs, ciparvadības darba galdu operators atslēdznieks, instrumentālatslēdznieks, pārdošanas speciālists, mehānikas inženieris, palīgpersonāls, lokšņu apstrādes speciālists, struktūrvienības vadītājs un frēzētājs. Pēc trīs gadiem lielākās daļas iepriekš minēto profesiju īpatsvars palielināsies vēl vairāk. Darbinieku skaits metinātāja profesijā palielināsies gandrīz par 80%, kamēr instrumentālstrādnieku un palīgpersonāla skaits samazināsies. Frēzētāja profesijā un lokšņu apstrādes speciālista profesijā darbinieku skaits palielināsies gandrīz divas reizes. Analizējot uzņēmumu darbinieku sadalījumu skaitu mašīnbūves, iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas darbības jomā, vispieprasītākās profesijas ir iekārtu remontatslēdznieks, mehānikas inženieris, krāsotājs, pārdošanas speciālists, grāmatvedis, metinātājs, palīgpersonāls, autoinženieris, virpotājs, inženieris - mehāniķis, mehatroniķis. Salīdzinoši ar pārējām profesijām, lielāks pieprasījums varētu

būt pēc – iekārtu remontatslēdzniekiem, mehānikas inženieriem un krāsotājiem. Pašreizējā situācija būtiski neatšķiras no profesiju nākotnes prognozēm, tas nozīmē to, ka šīs desmit profesijas ir pieprasītas un būs nepieciešamas arī nākotnē. Analizējot uzņēmumu darbinieku skaitu automobiļu apkopes un remonta apakšnozarē, redzams, ka visvairāk pieprasītās profesijas ir autoatslēdznieks, automehāniķis, struktūrvienības vadītājs, pārdošanas speciālists, autoinženieris, autoelektriķis, metinātājs un auto krāsotājs. Salīdzinot ar pārējām populārām profesijām, mazāks pieprasījums varētu būt pēc tādām profesijām kā automehāniķis, toties lielāks varētu būt pēc autoinženiera.

Būvniecības nozare. Analizējot uzņēmumu darbinieku skaitu ēku būvniecības apakšnozarē, redzams, ka desmit apakšnozarēs pārstāvētākās profesijas pēc darbinieku skaita ir būvinženieris, apdares darbu strādnieks, būvdarbu vadītājs, sanitārtehnisko iekārtu montētājs, būvkonstrukciju montētājs, krāsotājs, ēku celtnieks, elektriķis, jumīķis, apsildes un ventilācijas inženieris. Šīs profesijas būs nepieciešamas arī nākotnē. Turpretim inženierbūvniecības apakšnozarē pieprasītākās profesijas ir bruģētājs, ceļu būvinženieris, elektriķis, būvdarbu vadītājs, celtniecības mašīnu mehāniķis, būvinženieris, būvkonstrukciju montētājs, telesakaru montieris un sanitārtehnisko iekārtu montētājs. Šīs profesijas būs nepieciešamas arī nākotnē, bet darbinieku skaita pieaugums tiek prognozēts profesijās - būvkonstrukciju montētājs, būvinženieris, būvdarbu vadītājs, celtniecības mašīnu mehāniķis, ceļu būvinženieris un bruģētājs.

Transporta un loģistikas nozare. Pēc uzņēmumu aptaujas var secināt, ka nozares atbalsta profesijās nodarbināto personu skaits pieaugs par 10%, lielāks darbinieku skaita pieaugums varētu būt pārdošanas speciālistu vidū. Ar pamatdarbību saistīto profesiju pārstāvju skaits pieaugs par 7-16%. Vairāk nekā par divām reizēm pieaugs nepieciešamība pēc kuģu vadīšanas speciālistiem un kuģu komandas un tām radniecīgu profesiju darbiniekiem. Kā norāda nozares eksperti, šādu speciālistu Latvijā ir maz un arī Eiropā tie ir ļoti pieprasīti. Tiek prognozēts ka pieaugs noliktavas darbinieku skaits, materiālu uzskaites darbinieku skaits un transporta darbības uzskaites darbinieki. Nedaudz varētu palielināties arī nepieciešamība pēc zemas kvalifikācijas darbiniekiem - krāvēji, pasta piegādes un šķirošanas darbinieki.

Uzņēmējdarbības, finanšu, grāmatvedības, administrēšanas nozares. Pēc aptaujas datiem, tiek prognozēts, ka nākotnē joprojām vispieprasītākās profesijas būs mazumtirdzniecības pārdevējs un apsargs, bet apkopēju skaits saruks par 9%. Pēc trīs gadiem finanšu pakalpojumu darbības sektorā būtiski pieaugs grāmatvežu un sekretāru skaits. Papildus ņemot vērā, ka mazajiem un mikrouzņēmumiem ir salīdzinoši grūti nodrošināt visas uzņēmumu darbībai nepieciešamās atbalsta funkcijas, palielināsies ārpalpojumu loma, līdz ar to pieprasījums pēc darbiniekiem, kas sniedz ārpalpojumus piemēram, grāmatvedībā un personāla vadībā. Šobrīd darba

tirgū trūkst juristu, kuri strādātu finanšu sektorā un pārzinātu trīs darba valodas praktiskā pielietojuma līmenī.

Elektronisko un optisko iekārtu ražošana, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas nozare. Nozarē kopumā 61,1% uzņēmēju norāda, ka turpmākajos gados plāno palielināt darbinieku skaitu. Pēc aptaujas datiem IKT sektorā tiek prognozēts, ka nākotnē joprojām vispieprasītākās profesijas būs programmētājs, klientu konsultants un projektu vadītājs. Turpretim elektronikas sektorā vispieprasītākās profesijas būs montieris, elektronikas inženieris, elektriķis, tehnoloģisko procesu kontroles speciālists, apsardzes tehnisko sistēmu inženieris, elektroiekārtu mehāniķis, atslēdznieks, telekomunikāciju inženieris, programmēšanas inženieris.

3.5. Priekšlikumi darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānisma pilnveidei

Lai efektīvāk reaģētu uz darba tirgus pieprasījumu, 2012. gadā tika turpināts pilnveidot profesiju pieprasījuma noteikšanas mehānismu. Lai pilnveidotu darba tirgus uzraudzības sistēmu un darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānismu, turpinās divu Eiropas Sociālā fonda apakšaktivitātes 1.3.1.7. „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” projektu īstenošana, kuru ietvaros ir paredzēts iegūt prognozes par darba tirgus attīstību īstermiņā, lai plānotu bezdarbnieku un darba meklētāju iesaistīšanu aktīvajos nodarbinātības pasākumos.

2012.gadā, lai pilnveidotu darba tirgus vajadzību noteikšanu, ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros izstrādāta darba tirgus prognozēšanas metodika un sagatavota īstermiņa darba tirgus prognoze 2012. gada 2. pusgadam, kā arī 2013.gada 1.pusgadam. Darba tirgus prognozēšanas metodika sastāv no divām daļām – no CSP darbaspēka apsekojuma datiem un darba devēju aptaujas. Kombinējot abus datu avotus, tiek izstrādāta sākotnējā darba tirgus prognoze, kuru, ja tas iespējams, var koriģēt nozaru asociāciju aptauju rezultāti. Saskaņā ar ieceri korekcijas veicamas tajos gadījumos, kad dati no abiem avotiem nonāk pretrunā. Ja eksperti spēj sniegt precizējošu informāciju par to, kuri dati ir ticamāki, pētnieki veic korekcijas. Pēc šīm korekcijām tiek izstrādātas rekomendācijas apmācību pasākumiem. Savukārt, sociālo partneru aptaujas kalpo kā līdzeklis rekomendāciju pārbaudei un atgriezeniskās saites gūšanai – sociālo partneru pārstāvji tiek iepazīstināti ar šīm rekomendācijām un sniedz savus komentārus.

Pētījuma „Darba tirgus īstermiņa prognoze 2013.gada 1.pusgadam” rezultātā, analizējot darba devēju un nozaru asociāciju aptauju, sociālo partneru interviju, kā arī darba tirgus prognožu datus, ir izstrādāti ieteikumi bezdarbnieku profesionālās un neformālās apmācības vajadzībām. Lai

identificētu profesionālās apmācības vajadzības, izmantoti visi iepriekšminētie avoti, savietojot NVA piedāvātās profesionālās apmācības programmas ar noteiktu profesiju kodiem. Savukārt neformālās izglītības apmācības, kuras nav iespējams identificēt, vadoties pēc profesiju kodiem, vajadzību noteikšana balstīta nozaru asociāciju aptaujas un sociālo partneru interviju datos.

2012.gadā NVA klientiem piedāvāja apgūt 5 pirmā, 28 otrā un 19 trešā kvalifikācijas līmeņa profesionālās tālākizglītības programmas, kā arī 21 profesionālās pilnveides izglītības programmu kopu, kas nodrošina bezdarbnieku apmācību šādās jomās:

- Metālapstrāde (17 programmas);
- Būvniecība (12 programmas);
- Viegļā rūpniecība (6 programmas);
- Uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība un administrēšana (6 programmas);
- Kokrūpniecība (5 programmas);
- Ēdināšana (5 programmas), viesmīlība un tūrisms (3 programmas);
- Tirdzniecība (3 programmas);
- Transports un loģistika (3 programmas);
- Lauksaimniecība (3 programmas);
- Enerģētika (2 programmas);
- Skaistumkopšana (2 programmas) un aprūpe (2 programmas);
- Nekustamā īpašuma apsaimniekošana (2 programmas);
- Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (1 programma);
- Apsardze (1 programma).

Kopumā redzams, ka bezdarbnieku apmācībā programmu piedāvājuma ziņā uzsvars tiek likts galvenokārt uz darbaspēka sagatavošanu apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, kā arī administrēšanā, mežsaimniecībā un ēdināšanā. Apstrādes rūpniecība, būvniecība un mežsaimniecība ir tās nozares, kuras sniedz lielāko piensumu Latvijas ekonomikas izaugsmē pēc piedzīvotās krīzes, kā arī tautsaimniecības attīstības prognozēs tiek vērtētas kā perspektīvas turpmākai izaugsmei.

Darba tirgus īstermiņa prognozes lielāko darbaspēka pieprasījuma pieaugumu paredz 2.(Vecākie speciālisti), 5.(Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki), 3.(Speciālisti), 7.(Kvalificēti strādnieki un amatnieki) un 8.(Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri) pamatgrupu profesijām.

No darba devēju aptaujas rezultātiem varam secināt, ka nākamā pusgada laikā lielākā darbaspēka kustība paredzama 5. – 8.pamatgrupas (5.Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki; 6.Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki; 7.Kvalificēti strādnieki un amatnieki; 8.Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri) profesijās. Pēc darba devēju aptaujas datiem, no visām nākamajā pusgadā plānotajām

jaunajām darbavietām uzņēmumos, 25% ietilpst 7.profesiju grupā (Kvalificēti strādnieki un amatnieki). Nākamās divas lielākās profesiju pamatgrupas pēc plānoto jauno darbavietu skaita ir 5. (Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, 15%) un 8. grupa (Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri, 14%). Vienlaikus 22% no visām nākamajā pusgadā plānotajām atlaišanas izmaiņām attieksies uz 5.profesiju pamatgrupu (Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki), 13% - uz 7. (Kvalificēti strādnieki un amatnieki), bet 14% - uz 8. pamatgrupas (Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri) profesijām. Salīdzinot darba devēju aptaujas pēdējā viļņa datus ar iepriekšējo periodu, īpaši ievērojamas izmaiņas tuvākā pusgada laikā skars vienkāršo profesiju grupu (9.profesiju pamatgrupa), kura veido 35% no visa plānoto atbrīvojamo darbinieku kopuma.

Zīmīgi, ka 37% darbinieku, kurus darba devēji tuvākā pusgada laikā plāno atlaist, ir vispārējā vidējā izglītība. Tas nozīmē, ka šī pusgada laikā varētu palielināties NVA reģistrēto bezdarbnieku skaits ar darba pieredzi, taču bez profesionālās izglītības. Īpaši šī tendence varētu skart 6., 7., 8.un 9.pamatgrupas profesijās strādājošos. Darba devēju aptaujā respondenti norāda, ka 5.-8.profesiju pamatgrupās un jo īpaši 7.profesiju pamatgrupā (Kvalificēti strādnieki un amatnieki, 75%), lielākoties vēlas darbiniekus ar profesionālo vai profesionālo vidējo izglītību. Šeit gan jāatzīmē arī, ka darba devēju prasības pēc noteikta izglītības līmeņa mēdz būt nepamatotas, saistot augstāku izglītības līmeni ar darba devējam vēlamām sociālajām, valodu prasmēm un pozitīvām personības iezīmēm (tā tas nereti ir, piemēram, veikalu pārdevēju gadījumā). Līdz ar to darba devēju prasības vērtējamas kritiski, jo profesionālās izglītības ieguve realitātē tomēr ne vienmēr palielina izredzes noturēties darba tirgū.

Pētnieki, vadoties pēc prognozētā darbaspēka pieprasījuma attiecīgajā profesiju grupā, sagatavoja ieteikumus apmācības turpināt, ja darbaspēka pieprasījuma prognoze 2013.gadam ir lielāka par 15 cilvēkiem ar apsvērumu, ka 15 cilvēki veido vienu apmācību grupu. Vienlaikus pētnieku sagatavotos ieteikumus izskatīja Apmācību komisija un pieņēma lēmumu turpināt vai neturpināt apmācības noteiktās profesijās, papildus ņemot vērā reģistrēto bezdarbnieku skaitu, kam profesijā ir iegūta gan izglītība, gan darba pieredze, kā arī profesijas atbilstību EM vidējā termiņā noteiktajām nozarēm, kurās sagaidāms darbaspēka pieprasījuma palielinājums.

Neformālās izglītības mērķis NVA apmācību pasākumu ietvaros ir sniegt darba tirgū nepieciešamās prasmes un zināšanas, kas ļautu celt apmācību saņēmēju konkurētspēju un veicinātu viņu līdzdalību darba tirgū. Pašlaik bezdarbnieku neformālās izglītības programmu sarakstā iekļauti galvenokārt automobiļu un traktortehnikas vadītāju kursi, kā arī valodu un datorprasmju apmācības, kas saskan ar darba tirgus vajadzībām. Darba devēju aptaujas dati parāda, ka visbiežāk darba devējiem nepieciešamas latviešu un krievu valodas, saskarsmes un dažādas datoru lietošanas prasmes – vienlīdz

pieprasītas ir kā vispārīgas datoru prasmes lietotāja līmenī, tā arī noteiktas programmatūras padziļinātas un specifiskas zināšanas.

Esošo NVA neformālās izglītības piedāvājumu gan nozaru eksperti, gan sociālie partneri vērtē kā pietiekamu, tomēr vairāki eksperti ierosina, ka arī neformālajā apmācībā būtu lietderīgi noteikt nepieciešamās priekšzināšanas noteiktas programmas apguvei, īpaši tām izglītības programmām, kuras paredz specifiskas programmatūras apguvi – *AutoCAD*, *Auto CAD Architecture*, *Corel Draw Graphics*, kā arī grāmatvedības datorprogrammu apguvei. LDDK eksperti norāda, ka šīm programmām, lai tās piedāvātājā laikā (80 līdz 150 stundās) apgūtu darba tirgū konkurētspējīgā līmenī, ir nepieciešamas iepriekšējas zināšanas datora lietošanā un projektēšanā vai grāmatvedībā. Līdz ar to piedāvājot šīs izglītības programmas klientiem bez priekšzināšanām attiecīgajā jomā, tām paredzētais stundu skaits ir par mazu, un programmu apguve to beidzēju konkurētspēju darba tirgū nepalielina. Savukārt darba devēju aptaujas dati parāda, ka darba devēju vidū pieprasītas ir arī prasmes darbam ar programmu *MS Project* un *Solid Works*.

Darba tirgus eksperti atzinīgi vērtē apmācības auto un traktortehnikas vadīšanas kategorijas iegūšanai, jo šīs prasmes ir nepieciešamas darba tirgū, un apmācības sniedz konkrētu apliecinājumu izglītības ieguves rezultātam – auto vai traktortehnikas vadītāja apliecību. Ņemot vērā, ka kravu pārvaldījumu jomā ļoti aktuāla problēma ir darbinieku novecošanās, nozares eksperti īpaši atzinīgi vērtē arī iespēju ar NVA palīdzību iegūt C kategorijas autovadītāja apliecību.

Vērtējot valodu apguves piedāvājumu, LDDK eksperti norāda, ka valsts valodu bezdarbniekiem un darba meklētājiem nepieciešams mācīt cik daudz vien iespējams, jo kopumā daudzu darbinieku latviešu valodas prasmes joprojām ir ārkārtīgi vājas. Gan darba tirgus eksperti, gan darba devēju aptaujas dati norāda, ka angļu, vācu un krievu valodas piedāvājumam būtu lietderīgi piemērot reģionālo principu, vairāk šo valodu apmācību nodrošinot Rīgā, bet salīdzinoši mazāk – reģionos, kur šīs valodas darba tirgū ir mazāk pieprasītas. Savukārt pēc LDDK ekspertu domām, lai gan darba devēju aptaujas dati liecina, ka arī datorprasmes reģionos ir vajadzīgas retāk, datora lietošanas apmācību apjomu reģionos samazināt nevajadzētu. Savukārt dāņu, franču, norvēģu, somu un zviedru valodu apguvi darba tirgus eksperti iesaka organizēt pēc darba devēju pieprasījuma, jo pieprasījums pēc šīm valodām nav tik liels, lai tās brīvi piedāvātu apgūt visiem. Pie kam, tiem darba devējiem, kuriem šo valodu prasmes ir nepieciešamas, parasti ir vēl specifiskas papildu vajadzības – darbiniekiem jābūt vai nu ar noteiktu profesiju vai tiem nepieciešamas specifiskas valodas zināšanas, kuras vispārīgs sarunvalodas kurss varētu nesniegt.

3.6. Apmācību komisijas vērtējums par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2013.gadā un īstermiņa darba tirgus prognožu izstrādes mehānisms

Apzinoties, ka darba spēka pieprasījuma pieaugums tuvākajos 3 gados nebūs pietiekams, kā arī to, ka daļa no NVA uzskaitē esošajiem bezdarbniekiem jau ilgstoši ir bez darba, bez NVA atbalsta lielai daļai no pašreiz reģistrētajiem bezdarbniekiem varētu būt grūtības iekļauties darba tirgū 2013.gadā. Tādēļ joprojām nepieciešams turpināt īstenot aktīvos darba tirgus politikas pasākumus, tai skaitā apmācības (skatīt 11.tabulu).

Tabula Nr.11

Apmācību pasākumi bezdarbniekiem un darba meklētājiem 2012 - 2014. gadā

Finansējuma avots	Pasākuma nosaukums	2012.gada finansējums (LVL) uz 31.12.2012	Kopā 2012.gadā iesaistīto klientu skaits (t.sk. pārejošie no 2010.gada)	2013.gadā apstiprināts budžetā (LVL)	Kopā 2013.gadā iesaistīto klientu skaits (t.sk. pārejošie no 2012.gada)	2014.gadā (LVL)	Kopā 2014.gadā iesaistīto klientu skaits (t.sk. pārejošie no 2013.gada)
ESF	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (profesionālā apmācība) ²⁵	9099917	10658	12667804	11188 ²⁶	3628618	3085
ESF	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (neformālā izglītība) ²⁷		10942		7608 ²⁸	3206200	6280
Speciālais valsts budžets	Valsts valoda ²⁹	1703595	6508	2106753	6517	2106753	6517
Speciālais valsts budžets	Neformālās izglītības ieguve ³⁰	561251	2427	0	0	0	0
Kopā		11364763	30535	11624776	25313	8941571	15882

Datu avots: NVA

²⁵ Apmācība pēc kuponu metodes uzsākta kopš 2011.gada maija

²⁶ Iesaistāmo klientu skaits var tikt precizēts projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta" grozījumu sagatavošanas laikā

²⁷ Apmācība pēc kuponu metodes uzsākta kopš 2011.gada augusta

²⁸ Iesaistāmo klientu skaits var tikt precizēts projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta" grozījumu sagatavošanas laikā

²⁹ Apmācība pēc kuponu metodes uzsākta kopš 2011.gada septembra

³⁰ Apmācība pēc kuponu metodes uzsākta kopš 2011.gada augusta

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, LM katru gadu izstrādā darba tirgus īstermiņa prognozi, prognozējot nākotnē nepieciešamās prasmes, kas atbilstu darba tirgus pieprasījumam pēc noteiktas profesijas un kvalifikācijas darbiniekiem, kā arī atbalstot bezdarbnieku apmācību tādās jomās, kur bezdarbnieks pēc tam var uzsākt savu mazo uzņēmējdarbību vai kļūt par pašnodarbinātu personu.

Atbilstoši MK 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 noteiktajam, apmācību jomas, izglītības programmas, profesijas un sociālās un profesionālās pamatprasmes, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, kā arī konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematiskās jomas ne retāk kā reizi gadā nosaka labklājības ministra izveidota **Apmācību komisija**. Apmācību komisijas sastāvā iekļauj LM, EM, Izglītības un zinātnes ministrijas, NVA, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, kā arī, ja nepieciešams, citu kompetento valsts, pašvaldību, augstākās izglītības un zinātnes institūciju vai biedrību un nodibinājumu pārstāvjus un ekspertus.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.75, NVA organizē bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību:

- atbilstoši **Apmācības komisijas** priekšlikumiem;
- pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma.

Profesiju un pamatprasmju sarakstu sagatavošana profesionālās un neformālās apmācības organizēšanai 2013.gadā tiek veikta:

1. analizējot NVA statistikas datus, bezdarbnieku skaitu un profilu katrā no profesijām, pieteiktās brīvās darba vietas, darbiekārtošanās rādītājus u.c.;
2. analizējot nozaru attīstības tendences (analizējot Centrālās statistikas pārvaldes datus) un ņemot vērā EM vidējā termiņa darba tirgus pieprasījuma prognozes un nozaru ekspertu sniegto informāciju;
3. ņemot vērā ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" sagatavotās īstermiņa darba tirgus prognozes 2013.gadam.

Vienlaikus prognozējot bezdarbniekiem, darba meklētājiem, bezdarba riskam pakļautajām personām 2013.gadā nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences, tika ņemtas vērā arī ES līmenī apkopotā informācija un izstrādātās rekomendācijas.

Lai apzinātu darba tirgus situāciju un prognozētu tās turpmāko attīstību, kā arī noteiktu 2013.gadam apmācību jomas, izglītības programmas, profesijas, sociālo un profesionālo pamatprasmju, kā arī konkurētspējas

paaugstināšanas pasākumu tematiskās jomas³¹, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, 2012.gada septembrī Apmācību komisijas sēdē tika uzsākts darbs pie apmācību sarakstu veidošanas 2013.gadam.

Lai izvērtētu piedāvājuma un pieprasījuma attīstības tendences profesiju griezumā, tika veikta padziļināta statistikas datu analīze. Par pamatu tika izmantots 2012.gadam apstiprinātais bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai nepieciešamo profesiju (arī sociālo un profesionālo pamatprasmju) saraksts. Papildus tam sarakstā tika iekļautas profesijas, kurās pēc NVA datiem vērojams darbaspēka pieprasījums vai piedāvājums. Lai to izanalizētu, tika ņemti vērā šādi dati:

- NVA reģistrētas brīvas darbvietas;
- plānotie darbinieku skaita samazinājumi vai palielinājumi atbilstoši darba devēju sniegtajām ziņām;
- reģistrētie bezdarbnieki, kam profesijā ir iegūta gan izglītība, gan darba pieredze.

Rezultātā tika iegūts profesiju saraksts, kas tika analizēts ņemot vērā jau iepriekš minētos statistikas datus, kā arī profesijas atbilstību EM vidējā termiņā noteiktajām nozarēm, kurās sagaidāms darbaspēka pieprasījuma palielinājums.

Savukārt, 2013.gada februārī Apmācību komisija apstiprināja „Apmācību jomu un profesiju sarakstu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2013.gadā” (skatīt Pielikumu Nr.1), kā arī „Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku neformālās apmācības organizēšanai 2013.gadā” (skatīt Pielikumu Nr.2). Vienlaikus Apmācību komisijas apstiprinātie saraksti var tikt aktualizēti, ņemot vērā darba tirgus pieprasījuma izmaiņas.

Sastādot apmācību jomu un profesiju sarakstu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2013.gadā vairāk uzsvars likts uz apstrādes rūpniecību, transporta un komunikācijas pakalpojumiem, būvniecības, kā arī tirdzniecības un tūrisma pakalpojumiem, ņemot vērā EM prognozes par darbinieku skaita pieaugumu šajās nozarēs (skatīt 12.tabulu).

---

³¹ Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros īstenoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju saraksts 2012.gadam tika apstiprināts 2012.gada 13.oktobra Apmācību komisijas sanāksmē

Apmācību jomu un profesiju saraksts, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu sadalījumā pa saimniecisko darbību veidiem (NACE 2) 2013.gadā

Saimniecisko darbību veidi	Apmācību sarakstā iekļautās tālākizglītības apmācību programmas
Rūpniecība un enerģētika (B-E)	Ciparu programmas vadības (CNC) darbgaldu iestatītājs Drēbnieks Elektriķis Elektromontieris Galdnieka palīgs Galdnieks Gāzmetinātājs Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG) Maiznieks Mēbeļu galdnieks Metāla griezējs (termogriezējs) Metālmateriālu metinātājs Remontatslēdznieks Remotstrādnieks Rokas lokmetinātājs (MMA) Sanitārtehnisko iekārtu montētājs Šuvējs Virpotājs
Būvniecība (F)	Bruģētājs Frēzētājs Būvizstrādājumu galdnieks (būvgaldnieks) Būvstrādnieks Ēku celtnieks
Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (G, I)	Konditora palīgs Mazumtirdzniecības komercdarbinieks Viesmīlības pakalpojumu speciālists
Transports, uzglabāšana, informācijas un kominukācijas pakalpojumi (H, J)	Autoatslēdznieks Autoelektriķis Automehāniķis Datorsistēmas tehniķis Loģistikas darbinieks
Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi; operācijas ar nekustamo īpašumu (K-N)	Klientu apkalpošanas operators Lietvedis Noliktavas pārzinis
Pārējie saimniecisko darbību veidi (R-U)	Apavu labotājs

Datu avots: LM

Darba tirgū joprojām ir pieprasījums pēc elastīgiem un kompetentiem darbiniekiem, kuri gatavi vienlaicīgi veikt vairāku amatu pienākumus, kuriem papildus profesijas specifiskajām nepieciešamajām zināšanām piemīt arī kāda no pamata kompetencēm, piemēram, svešvalodu zināšanas. NVA piedāvā bezdarbniekiem pilnveidot arī sociālās un profesionālo pamatprasmes. Sociālo

un profesionālo pamatprasmju sarakstā 2013.gadā bezdarbnieku neformālu apmācību organizēšanai iekļautas programmas, kas veicina latviešu valodas, svešvalodu, datorzinību, uzņēmējdarbības prasmju, kā arī transportlīdzekļu vadīšanas prasmju apguvi (skatīt Pielikumu Nr.2).

4. 2012.gadā NVA īstenotie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū

Aktīvās darba tirgus politikai ir jābūt efektīvai un elastīgai, lai konkrētajā periodā (atkarībā no tā, vai valstī ir vērojams ekonomikas pieaugums vai lejupslīde) piedāvātu visatbilstošākos pasākumus bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu aktivizēšanai. Tas nozīmē, ka dažādām bezdarbnieku mērķgrupām tiek piedāvāti dažādi pasākumi ar dažādiem mērķiem un īstenošanas nosacījumiem.

Piemēram, cilvēkiem ar zemu prasmju līmeni nepieciešams piedāvāt apmācību pasākumus, kas paaugstinās šo cilvēku zināšanu un prasmju līmeni. Jaunieši var saskarties ar grūtībām darba tirgū tāpēc, ka viņiem nav darba pieredzes. Līdz ar to aktīvas darba tirgus politikas pasākumi jauniešiem iekļauj pirmās darba pieredzes iegūšanu un izvēles pasākumus, kas palīdz pieņemt apzinātāku lēmumu par nākotnes profesiju (profesionālā orientācija, papildus informācija par vakancēm un tendencēm darba tirgū u.c.). Ilgstošajiem bezdarbniekiem, kas nevar atgriezties darba tirgū jaunu darba vietu trūkuma dēļ, ir jāpiedāvā aktivizācijas pasākumi, kas uztur viņu iemaņas un prasmes un novērš šo cilvēku ekonomisko neaktivitāti.

Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai 2012.gadā tika izlietoti gandrīz 31,2 milj. LVL (2008.gadā - 11 milj. latu, 2009.gadā – 32 milj., 2010.gadā – 64 milj., 2011.gadā – 50 milj.latu) – aptuveni 79% no tā ir Eiropas Sociālā fonda finansējums. Aptuveni 41% no tā izlietots bezdarbnieku kvalifikācijas paaugstināšanai un pilnveidei, 34% algoto pagaidu sabiedrisko darbu organizēšanai, 21% visnelabvēlīgākajā situācijā esošo bezdarbnieku atbalstam un subsidēto darba vietu izveidei, tajā skaitā jauniešu iniciatīvām, 4% - nodarbināto personu kvalifikācijas paaugstināšanai un uzņēmējdarbības iniciatīvām. Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu finansējums un pasākumos iesaistīto skaits ir atspoguļots 13.tabulā.

Tabula Nr.13

Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu finansējums un pasākumos iesaistīto skaits

Aktivitāte	Izlietotais finansējums 2012. gadā	Finansējums 2007.-2013.gads		Iesaistīto skaits 2012. gadā	Iesaistīto skaits 2007.-2013.gads		Vidējās izmaksas uz vienu iesaistīto/Finansējuma avots (ESF, spec.budžets)
		Plānotais finansējums	Izlietots uz 1.01.2013.		Plānotais iesaistīto skaits	Faktiski iesaistīts uz 1.01.2013	
APMĀCĪBU PASĀKUMI							
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība (ESF aktivitāte 1.3.1.1.3.)	9099917	84766458	60694765	21600	126876	113217	668 LVL ESF
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība	2499457	17068455	14314455	9414	55977	48460	700 LVL valsts budžeta līdzekļi
MŪZIZGLĪTĪBAS PASĀKUMI							
Mūzizglītības programmas nodarbinātām personām	840963	6503288	4355344	7187	23200	18538	280 LVL ESF
Bezdarba riskam pakļauto personu apmācība (pasākums noslēdzies - īstermiņa krīzes pasākums)	0	4090884	4090884	0	5887	5887	695 LVL ESF
ATBALSTA PASĀKUMI JAUNIEŠIEM							
Darba vieta jauniešiem	231270	594177	377513	744	1171	744	750 LVL ESF
Jauniešu darba prakšu nodrošināšana (pasākums noslēdzies)	0	557575	557575	0	743	743	137 LVL valsts budžeta līdzekļi
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam	286183	557579	349836	1673	3787	2928	54 LVL valsts budžeta līdzekļi
Darba izmēģinājumi	0	121812	0	0	250	0	487 LVL ESF
ATBALSTĪTĀS NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMI MĒRĶGRUPU BEZDARBNIKĒIEM							
Pasākumi noteiktām personu grupām	2346422	10347418	7703980	1357	3229	2298	3205 LVL ESF
Pasākumi noteiktām personu grupām	2378558	9000034	6614227	794	4108	2945	2423 LVL valsts budžeta līdzekļi
ALGOTI PAGAIĀDU SABIEDRISKIE DARBI							
Darba praktizēšana pašvaldībās (pasākums noslēdzies - īstermiņa krīzes pasākums)	0	54238409	54238409	0	122937	122937	441 LVL ESF
Algoti pagaidu sabiedriskie darbi	10598932	22910249	10598932	31155	56378	31166	406 LVL ESF

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

KONKURĒTSPĒJAS PAAUGSTINĀŠANAS PASĀKUMI UN KARJERAS KONSULTĀCIJAS							
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi un karjeras konsultācijas	619517	5741722	5316761	66158	662691	617391	9 LVL un 4 LVL valsts budžeta līdzekļi
ATBALSTS KOMERCDAVBĪBAS UZSĀKŠANAI							
Atbalsts komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai	381285	1784933	1569374	485	1857	1563	1080 LVL valsts budžeta līdzekļi
REĢIONĀLĀS MOBILITĀTES PASĀKUMI							
Reģionālās mobilitātes pasākums	0	98000	0	0	350	0	280 LVL valsts budžeta līdzekļi
MINESOTAS PROGRAMMA							
Bezdarbnieku ar atkarības problēmām iesaiste Minesotas programmā	0	88660	0	0	220	7	403 LVL ESF

Datu avots: LM

Kā tika minēts iepriekš, kopumā 2012.gadā darbā iekārtojušies 80 891 reģistrēti bezdarbnieki, no kuriem 36 464 (43,8 %) bezdarbnieki ir iekārtojušies darbā pēc dalības aktīvajos darba tirgus politikas pasākumos. Tajā skaitā darbu atrada 23 642 ilgstošie bezdarbnieki un 18 838 tūkst. (80%) no tiem bija iesaistīti aktīvajos darba tirgus politikas pasākumos.

Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā (meklē darbu ilgāk par 1 gadu) 2012.gadā nemainījās un joprojām paliek augsts - 44% jeb 46 tūkstoši. Ņemot vērā augstu ilgstošā bezdarba līmeni, ilgstošie bezdarbnieki ir viena no galvenajām aktīvās darba tirgus politikas pasākumu mērķa grupām - 64% no visiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem bija ilgstošie bezdarbnieki.

Ņemot vērā ierobežoto finansējumu un augsto bezdarbnieku skaitu, aktīvās darba tirgus politikas pasākumi primāri tiek piedāvāti tām bezdarbnieku grupām, kurām ir visgrūtāk atgriezties darba tirgū – atbalsts sākumā tiek sniegts tiem bezdarbniekiem, kas palikuši bez iztikas līdzekļiem un kuriem ir visgrūtāk iekļauties darba tirgū. Tiek uzlabota šo cilvēku konkurētspēja darba tirgū, jo bez dalības pasākumos šie cilvēki varētu kļūt pat ekonomiski neaktīvi un ilgstoši vai vispār neatgrieztos darba tirgū. Vienlaicīgi tiek nodrošināta secīga iesaiste pasākumos – konkurētspējīgākie bezdarbnieki (piemēram, ar augstāko izglītību, ar darba pieredzi) tiek iesaistīti vispirms īstermiņa pasākumos (motivācijas programmas, karjeras konsultācijas, atbalsts darba meklēšanā) un tikai gadījumā, ja tie nevar atrisināt bezdarba situāciju ar īstermiņa pasākumiem, tie tiek iesaistīti finanšu ietilpīgākajos pasākumos. Šāda pieeja, no vienas puses, atbalsta vairāk tos bezdarbniekus, kuriem ir visgrūtāk iekļauties darba tirgū (zema kvalifikācija, novecojušās prasmes, ilgstošais bezdarbs un tml.), bet no otras puses, šķietami pazemina aktīvās darba tirgus politikas pasākumu rezultātos rādītājus (iekārtošanās darbā pēc dalības pasākumos u.c.), kas varētu būt augstāki, ja pasākumos tiktu iesaistīti visprasmīgākie un zinošākie bezdarbnieki, kuriem, savukārt, ir vislielākās izredzes atrast darbu arī bez finanšu ietilpīgu pasākumu palīdzības.

Vērtējot aktīvās darba tirgus politikas pasākumus ir svarīgi ņemt vērā ne tikai rezultatīvos rādītājus, bet arī sociālo ietekmi - cik cilvēki ir saglabājuši aktivitāti, iekārtojušies darbā vai uzsākuši uzņēmējdarbību ilgākā periodā, cik cilvēkiem ir nodrošināta aktivizācijas pasākumu pieejamība u.c. aspekti.

4.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve

Atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 „Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem” (turpmāk - MK noteikumi Nr.75) un Ministru kabineta 2007.gada 30.oktobra noteikumos „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apakšaktivitātes „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” pirmo un otro kārtu” noteiktajam, profesionālā apmācība, pārkvalifikācija, kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve (turpmāk – bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība) ietver:

- **profesionālās tālākizglītības programmu apguvi**, kas dod iespēju bezdarbniekiem iegūt profesionālo kvalifikāciju. Pēc attiecīgās programmas apguves bezdarbnieks kārtu profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Bezdarbniekam, kurš nokārtojis profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, saskaņā ar profesionālās izglītības ieguvi regulējošajiem normatīvajiem aktiem izsniedz profesionālās kvalifikācijas apliecību;
- **profesionālās pilnveides izglītības programmu apguvi**, kas bezdarbniekiem dod iespēju pilnveidot savu profesionālo meistarību un apgūt mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. Bezdarbniekam saskaņā ar profesionālās izglītības ieguvi regulējošajiem normatīvajiem aktiem izsniedz profesionālās pilnveides izglītības apliecību;
- **neformālās izglītības programmu apguvi**, kas ietver mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu sistematizētu sociālo un profesionālo pamatprasmju apguvi, noslēguma pārbaudījumu organizēšanu, tai skaitā valsts valodas prasmes pārbaudes un transportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāja kvalifikācijas iegūšanas eksāmenus. Bezdarbniekam un darba meklētājam pēc neformālās izglītības programmu apguves izsniedz iegūtās zināšanas apliecinošu dokumentu.

Apmācību jomas, izglītības programmas, profesijas un sociālās un profesionālās pamatprasmes, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu apmācību, kā arī konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematiskās jomas

atbilstoši MK noteikumu Nr.75 prasībām ne retāk kā reizi gadā nosaka labklājības ministra izveidota komisija (turpmāk - Apmācību komisija).

NVA organizē bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību:

- atbilstoši Apmācību komisijas priekšlikumiem un NVA veiktās darba tirgus īstermiņa prognozēšanas rezultātiem;
- pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma.

Aktīvā nodarbinātības pasākuma „Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem” organizēšanas NVA iekšējie noteikumi nosaka šī pasākuma **bezdarbnieku iesaistes kritērijus**. Bezdarbniekam, izsakot vēlmi iesaistīties apmācību pasākumā, NVA filiāle pārbauda bezdarbnieka atbilstību pasākuma mērķa grupai pēc sekojošiem kritērijiem:

- bezdarbnieks nav iepriekš ieguvis profesionālo kvalifikāciju;
- bezdarbnieka iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija vai profesionālā pieredze nav pieprasīta darba tirgū, t.i. nav iekļauta apmācāmo profesiju sarakstā vai NVA filiāles administratīvajā teritorijā nav reģistrētu atbilstošu vakanču pēdējo trīs mēnešu laikā;
- bezdarbnieka iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija neatbilst attiecīgajai profesijai noteiktajām prasībām, piemēram, nav saņemts normatīvajos aktos noteikts profesionālās pilnveides dokuments (sertifikāts), kas apliecina tiesības turpināt strādāt iepriekš iegūtajā profesijā;
- bezdarbnieks zaudējis profesionālās prasmes, jo nav strādājis iegūtajā profesijā vismaz pēdējos trīs gadus;
- bezdarbnieks veselības stāvokļa dēļ nevar turpināt būt nodarbināts iegūtajā profesijā (t.i. uzrādot ģimenes vai ārstējošā ārsta atzinumu).

Aktīvā nodarbinātības pasākuma „Neformālās izglītības ieguve” organizēšanas NVA iekšējie noteikumi nosaka **bezdarbnieku/darba meklētāju iesaistes kritērijus** minētajā pasākumā. Bezdarbniekam vai darba meklētājam, izsakot vēlmi iesaistīties neformālās izglītības programmas apgūvē, NVA filiāle pārbauda bezdarbnieka vai darba meklētāja atbilstību pasākuma mērķa grupai šādā kārtībā:

- bezdarbnieka vai darba meklētāja prasmes neatbilst mainīgajām darba tirgus prasībām vai ir nepietiekamas un šī iemesla dēļ ir grūti atrast piemērotu darbu;
- bezdarbnieka vai darba meklētāja vēlme netiek reģistrēta un viņš netiek iesaistīts apmācību pasākumā agrāk kā gadu pēc iepriekšējo divu apmācības programmu apgūves uzsākšanas. Minētais nosacījums neattiecas uz atkārtotu vienas apmācības programmas apgūvi, kas pārtraukta attaisnotu iemeslu dēļ. Gada laika periodu aprēķina, sākot no pirmās apmācības programmas uzsākšanas datuma;
- bezdarbnieks vai darba meklētājs atkārtoti netiek iesaistīts vienā un tajā pašā apmācības programmā, izņemot gadījumu, kad bezdarbnieks vai darba

meklētājs apmācību pārtraucis attaisnotu iemeslu dēļ un nav saņēmis apmācības programmā noteikto apliecību;

- ja bezdarbnieks vai darba meklētājs izsaka vēlmi iesaistīties transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apmācībā, bet iepriekš nav ieguvis transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apliecību un vēlas saņemt karjeras konsultāciju, NVA filiāle:

- ir tiesīga nosūtīt bezdarbnieku vai darba meklētāju uz karjeras konsultāciju profesionālās piemērotības noteikšanai konkrētai transportlīdzekļa/ traktortehnikas vadītāja prasmei kā profesijai;
- zemas piemērotības gadījumā pārrunā ar bezdarbnieku vai darba meklētāju vēlamās apmācības nepieciešamību un, atbilstoši situācijai, ja nepieciešams un bezdarbnieks vai darba meklētājs piekrīt, piedāvā mainīt vēlmi, izvēloties citu konkurētspēju darba tirgū veicinošu pasākumu.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.75, pirms iesaistes bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībā bezdarbniekam un darba meklētājam ir tiesības saņemt karjeras konsultāciju.

2012.gadā profesionālās apmācības pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos iesaistīti 8383 bezdarbnieki un darba meklētāji, neformālās izglītības ieguves pasākumos iesaistīti 8726 bezdarbnieki un darba meklētāji. 2888 bezdarbnieki, kuri pabeiguši apmācības pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam 6 mēnešu laikā no apmācību pabeigšanas ir iekārtojušies darbā³². 3309 bezdarbnieki/darba meklētāji, kuri pabeiguši apmācības neformālās izglītības programmās (izņemot valsts valodas apmācību) laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam 6 mēnešu laikā no apmācību pabeigšanas ir iekārtojušies darbā.

Tabula Nr.14

Bezdarbnieku skaits, kuri 2012.gadā uzsākuši un pabeiguši profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas un neformālās izglītības ieguves pasākumus sadalījumā pa izglītības līmeņiem

Izglītības līmenis Pasākums	augstākā izglītība	profesionālā izglītība	vispārējā vidējā izglītība	pamatizglītība	zemāka par pamatzglītību	nav norādīta	Kopā
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	542	1213	953	449	1	0	3158
Apmācība pie darba devēja ³³	0	0	0	0	0	0	0

³² Darbā iekārtošanās tiek rēķināta, ņemot vērā tos bezdarbniekus, kas 6 mēnešu laikā pēc apmācību beigām ir iekārtojušies darbā pēdējo 12 mēnešu laikā (ar 6 mēnešu nobīdi, lai vērtētajā periodā visiem pasākumu pabeigušajiem bezdarbniekiem jau būtu 6 mēneši pēc pasākuma beigām).

³³ 2012.gadā pasākumā netika plānota b/d iesaiste no jauna. 2012.gada 6 mēnešos no jauna iesaistīti 8 b/d, nomainot 2011.gadā apmācības uzsākušos, bet dalību pasākumā pārtraukušos b/d.

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Neformālās izglītības programmas (bez programmas "Valsts valodas apguve") *	1381	2643	1796	960	81	25	6886
Neformālā izglītības programma "Valsts valodas apguve" **	361	1453	1089	662	123	27	3715
Kopā	2284	5309	3838	2071	205	52	13759

* ieskaitot darba meklētājus (22 d/m)

** ieskaitot darba meklētājus (14 d/m)

Datu avots: NVA

Tabula Nr.15

Finansējuma apmērs 2012.gadā³⁴

ESF Aktivitātes Nr.	VB Apakšprogrammas kods		2012.gadā (LVL)
	04.02.00	Valsts valoda	1 703 595
	04.02.00	Neformālās izglītības ieguve	200 389
	04.02.00	Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana	360 862
1.3.1.1.3.	63.06.00	Projekts „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta”	9 099 917

Datu avots: NVA

2012.gadā **profesionālā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā** apmācību uzsākuši 8383 bezdarbnieki, no tiem 3158 bezdarbnieki apmācību pabeiguši, 4718 turpināja dalību pasākumā 2013.gadā, 507 bezdarbnieki atskaitīti no apmācības. Viena apmācībās iesaistītā bezdarbnieka apmācību vidējās izmaksas ar stipendijām 2012.gadā ir 841,29 Ls (t.sk. apmācību maksa 593,02 Ls un stipendija 248,27 Ls).

Visvairāk apmācība veikta šādās:

- **profesionālās tālākizglītības programmās** - konditora palīgs (iesaistīti 971 bezdarbnieki), klientu apkalpošanas operators (635), apdares darbu strādnieks (506), lietvedis (458), pavāra palīgs (415), tūrisma informācijas konsultants (403), noliktavas pārzinis (393), šuvējs (354), mazumtirdzniecības komercdarbinieks (353), lokmetinātājs metināšanā ar mehāniskajām iekārtām aktīvās gāzes vidē (MAG) (289), elektriķis (288), lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) (284), drēbnieks (265);
- **profesionālās pilnveides izglītības programmās** - sociālā aprūpe (iesaistīti 308), apsardzes darbs (215), projektu vadība (212),

³⁴ Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" 2.kārta).

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

nekustamā īpašuma apsaimniekošana (50), grāmatvedība (75), frizieru pakalpojumi (49), autokrāvēju vadīšana (34).

Profesionālajā apmācībā elektroniskās apmācības formā iesaistīti 8 bezdarbnieki ar invaliditāti: programmā „Datorsistēmu tehniķis” iesaistīti 5 bezdarbnieki un programmā „Lietvedis” iesaistīti 3 bezdarbnieki. Bezdarbniekiem programmas apguvei nav bijusi nepieciešamība saņemt profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus.

2012.gadā kopā aptaujāti 2232 bezdarbnieki, kas ir 27% no 2012.gadā pasākumā iesaistītajiem bezdarbniekiem, un iesaistīti 53 izglītības programmu apgūvē. Aptaujas rezultāti liecina, ka apmācību pasākumu kopumā kā ļoti labu vērtējuši 43% aptaujāto, kā labu - 51%, kā apmierinošu – 6%. Iegūto zināšanu/prasmju novērtējums konkurētspējai: ļoti labi – 29%, labi – 57%, apmierinoši – 13%; Pedagogu un mācību vielas pasniegšanas prasme: ļoti labi – 57%, labi – 37%; apmierinoši – 6%; Praktisko nodarbību (prakses) vērtējums: ļoti labi – 48%, labi – 45%, apmierinoši 6%. NVA filiāles pasākuma īstenošanas uzraudzībai veikušas 550 pārbaudes izglītības iestādēs un apmācību prakses vietās, pasākuma administrējošais personāls veicis 98 pārbaudi izglītības iestādēs un apmācību prakses vietās.

2012.gadā darbā iekārtojušies 727 bezdarbnieki no tiem, kas uzsāka apmācību 2012.gadā, kopumā 2012.gadā darbā iekārtojušies 3739 bezdarbnieki, t.sk. iepriekšējos periodos apmācību pabeigušie. Pilnvērtīgi var novērtēt to bezdarbnieku darbā iekārtošanās rezultātus 6 mēnešu laikā pēc apmācību pabeigšanas, kuri apmācības pabeiguši laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam un līdz 2012.gada 31. decembrim iekārtojušies darbā. 6 mēnešu laikā pēc profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju vai kvalifikācijas paaugstināšanu apmācību pabeigšanas darbā iekārtojušies – **34,8%** no bezdarbniekiem, kas apmācības ir pabeigušas laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam.

Vissekmīgākā darbā iekārtošanās ir bijusi pēc sekojošu izglītības programmu apgūšanas:

- programmēšanas tehniķis (53,8%),
- datorizētā grāmatvedība (52,4%),
- lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG) (51,3%),
- guļbūves ēku celtnieks (50%),
- elektromontieris (50%),
- lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) (46,6%),
- flīzētājs (45,5%),
- viesmīlības pakalpojumu speciālists (45%),
- loģistikas darbinieks (43,5%),
- elektriķis (42,4%).

2012.gadā profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma uzsākuši 156 bezdarbnieki šādās programmās – šūšanas iekārtu operators (25), šuvējs (24), pavārs (20), SPA meistars (12), elektriķis (10), kosmētiķis (10), tilta celtna operators (10), lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertas gāzes vidē (TIG) (9), lokmetinātājs metināšanā ar mehānisko iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) (6), remontatslēdznieks (6), sociālās aprūpes darba pamati (6), autoelektriķis (5), maiznieks (5), lokmetinātājs metināšanā ar mehānisko iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) (4), apsardzes darbs (2), datorsistēmas tehniķis (1), projektu vadība (1).

92,1%³⁵ no bezdarbniekiem, kas ir pabeiguši profesionālo apmācību pēc darba devēja pieprasījuma laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam (kopā – 101 persona), 6 mēnešu laikā no apmācību pabeigšanas ir iekārtojušies darbā.

2012.gadā neformālo apmācību pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma uzsācis 21 bezdarbnieks šādās programmās (skatīt 17.tabulu) – "B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām) (2); "C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju (4); "C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" vai "D1" kategoriju (1); "C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (1); "C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām) (3); "CE" kategorijas autovadītājs (7); "F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (1); "F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām) (1); „E” kategorijas traktortehnikas "Autogreideri" vadītājs (ar priekšzināšanām) (1).

92,9%³⁶ no bezdarbniekiem, kas neformālo apmācību pēc darba devēja pieprasījuma ir pabeiguši laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam (kopā – 14 personas), 6 mēnešu laikā no apmācību pabeigšanas ir iekārtojušies darbā.

---

³⁵ Darbā iekārtošanās tiek rēķināta, ņemot vērā tos bezdarbniekus, kas 6 mēnešu laikā pēc apmācību beigām ir iekārtojušies darbā pēdējo 12 mēnešu laikā (ar 6 mēnešu nobīdi, lai vērtētajā periodā visiem pasākumu pabeigušajiem bezdarbniekiem jau būtu 6 mēneši pēc pasākuma beigām).

³⁶ Darbā iekārtošanās tiek rēķināta, ņemot vērā tos bezdarbniekus, kas 6 mēnešu laikā pēc apmācību beigām ir iekārtojušies darbā pēdējo 12 mēnešu laikā (ar 6 mēnešu nobīdi, lai vērtētajā periodā visiem pasākumu pabeigušajiem bezdarbniekiem jau būtu 6 mēneši pēc pasākuma beigām).

Apmācību pēc darba devēja pieprasījuma laika periodā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam pabeiguši un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc mācību pabeigšanas

Izglītības programma	Pabeiguši mācības laika periodā no 01.07.2011. – 30.06.2012	Iekārtojušies darbā pirmo 6 mēn. laikā pēc mācību pabeigšanas	%
Autokrāvēja vadītājs	1	1	100,0
Grāmatvedis	1	1	100,0
Kokkopis (arborists)	2	2	100,0
Ķīmisko procesu tehniķis	12	12	100,0
Pavārs	19	19	100,0
Programmēšanas tehniķis	1	1	100,0
Projektu vadīšana	1	1	100,0
Remontatslēdznieks	8	8	100,0
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	1	1	100,0
Tilta celtņa operators	19	19	100,0
"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašg. iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām)	3	3	100,0
"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs	4	4	100,0
"C" kategorijas (ar 1.pal.) autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju vai "D1"	1	1	100,0
"CE" kategorijas autovadītājs	4	4	100,0
"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs	1	1	100,0
Elektriķis	6	5	83,3
Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG)	5	4	80
Interjera noformētājs	9	7	77,8
Apsardzes darbs	13	10	76,9
Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG)	3	2	66,7
"C" kategorijas (ar 1.pal.) autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju	1	0	0
KOPĀ	115	106	92,2

Datu avots: NVA

Viena no 2012.gada NVA prioritātēm bija sadarbība ar darba devējiem. 2012.gadā NVA uzsākusi sadarbību ar tekstilnozares uzņēmumiem un biedrību "Latvijas Veļas Ražotāju asociācija" (LATVERA) – NVA Ogres un Liepājas filiālēs saņemti pieprasījumi 72 bezdarbnieku apmācībai nozares uzņēmumu vajadzībām:

- Liepājas Valsts tehnikumā uzsākuši mācības 24 šuvēji un 12 šūšanas iekārtu operatori. 2013.gadā, saskaņojot ar LATVERA izglītības programmu un mācību uzsākšanas laiku, tiks apmācīti atlikušie 24 bezdarbnieki;
- Ogres Valsts tehnikumā mācības uzsākuši 12 šūšanas iekārtu operatori SIA "OGRES TRIKOTĀŽA" vajadzībām.

2012.gadā arī uzsākta darbinieku apmācība jaunās izglītības programmās, kuras izstrādātas konkrētu uzņēmumu darbinieku apmācībai (piemēram, LATVERA nepieciešamo šūšanas iekārtu operatoru sagatavošanai Liepājas Valsts tehnikums izstrādāja profesionālās tālākizglītības programmu „Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija”). Šādā gadījumā darba devējs izvēlas izglītības iestādi sadarbībai programmas izstrādē, izglītības iestāde programmu sagatavo un licencē. Darba devējs iesniedz NVA pieprasījumu apmācības organizēšanai un slēdz līgumu. Izglītības iestāde piesaka programmu akreditācijai, uzsākot tās īstenošanu.

Vairāki darba devēji atkārtoti iesnieguši pieprasījumus apmācības veikšanai. Darbam SIA "RIMI Latvia" mācības pabeiguši 20 pavāri, kurus pieprasīja apmācīt 2011.gada beigās, saņemts pieprasījums vēl 20 pavāru apmācībai (uzsāks mācības 2013.gada sākumā), mācības uzsākuši arī 5 maiznieki. Darbam A/S "Liepājas Metalurģs" mācības uzsākuši 10 tilta celtņa operatori, 10 elektriķi un 6 remontatslēdznieki. Pēc Baltijas SPA asociācijas "Baltic SPA Professional" pieprasījuma apmācīti 12 SPA meistari un 10 kosmētiķi. Pēc SIA "LSEZ Jensen Metal" pieprasījuma mācības uzsākuši 4 lokmetinātāji metināšanā ar mehanizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) un 9 lokmetinātāji metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG). SIA "Madonas siltums" pieprasīja apmācīt 1 "C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītāju (ar priekšzināšanām) un 1 "C" kategorijas autovadītāju ar iepriekš iegūtu "C1" vai "D1" kategoriju.

2012.gadā apmācība organizēta pēc 29 darba devēju pieprasījumiem, apmācībā iesaistīti 177 bezdarbnieki. Salīdzinot ar 2011.gadu, darba devēju interese par dalību šajā pasākumā pieaugusi par 50%. Darba devēju līdzdalība pieaugusi, pateicoties arī 2012.gadā NVA izveidotajiem nodarbinātības organizatora amatiem, kuru tiešie darba pienākumi ir stiprināt sadarbību ar darba devējiem.

Neformālās izglītības programmu apguvi 2012.gadā uzsākuši 8726 bezdarbnieki (t.sk. 2417 transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāja apmācībā). No tiem 6886 pabeiguši apmācību, 1550 turpina dalību pasākumā 2013.gadā, 293 atskaitīti no apmācības. Visvairāk apmācība veikta šādās programmās:

- datorzinības (bez priekšzināšanām) (1705);
- angļu val. (bez priekšzināšanām) (1183);
- datorzinības (ar priekšzināšanām) (773);
- angļu val. (ar priekšzināšanām, Elementary) (660);
- vācu valoda (bez priekšzināšanām) (593);

- "CE" kategorijas autovadītājs (ar 1.pal.) (255);
- „C” kategorijas (ar 1.pal.) traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (242);
- angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Lower Intermediate) (225).

Viena pasākumā iesaistītā vidējās izmaksas 2012.gadā ir 326,92 Ls, t.sk. apmācību maksa 230,12 Ls un stipendija 96,79 Ls (bez transportlīdzekļa / traktortehnikas vadītāja apmācības), transportlīdzekļa / traktortehnikas vadītāju programmās iesaistītā vidējās izmaksas 2012.gadā – 461,91 Ls (t.sk. apmācību maksa 404,59 Ls un stipendijas 57,32 Ls).

Kopumā 2012.gadā darbā iekārtojušies 8347 (t.sk. arī iepriekšējos periodos apmācību pabeiguši bezdarbnieki), no tiem 3843 iekārtojušies darbā pirmajos sešos mēnešos pēc apmācības pabeigšanas. Pabeiguši dalību laika periodā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc apmācību beigšanas 3309 (t.sk. 432 transportlīdzekļa/traktortehnikas programmas beigušie). Vissekmīgākā darbā iekārtošanās (% no pabeigušo skaita) - Transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāju apmācību programmās:

- CE” kategorijas autovadītājs – 48,1%;
- „F” kategorijas traktortehnikas „Meža izstrādes un kopšanas mašīnas ” vadītājs (ar priekšzināšanām) 45,8%;
- "C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām) 44,8%;
- "B" kategorijas traktortehnika "Visi traktori, komunālā pašgājēji traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām) 43,8%;
- "C" kategorijas (ar 1.pal.) autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju 43,3%;
- "CE" kategorijas autovadītājs (ar 1.pal.) 42,2%;
- "D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju 40%.

Pārējās programmās:

- saimnieciskās darbības uzsākšana un biznesa attīstība 50%;
- gada pārskats un nodokļi 50%;
- biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate) 50%;
- projektu vadība (ar priekšzināšanām) 46,2%;
- angļu valoda pakalpojuma sfēras darbiniekiem (ar priekšzināšanām) (Intermediate) 45,5%;
- vadības un kvalitātes vadības pamati 44,4%;
- krievu valoda (bez priekšzināšanām) 44,1%;
- projektu pieteikumu sagatavošana un vadība 40,9%;
- datorprasmes grāmatvedībā (programma 1C Grāmatvedība) 40%;
- franču valoda (bez priekšzināšanām) 38,3%.

NVA filiāles pasākuma īstenošanas uzraudzībai veikušas 448 pārbaudes izglītības iestādēs, pasākuma administrējošais personāls – 98 pārbaudes. 2012. gadā klientu apmierinātības aptaujas anketas aizpildīja 2706 izglītojamie, t.i. 27% no apmācību dalībniekiem. Kopumā neformālās izglītības ieguvī ar vērtējumu „ļoti labi” novērtējuši 50% aptaujāto, „labi” – 43%, „apmierinoši” – 7%.

4.2. Bezdarbnieku praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs

Saskaņā ar 2007. gada 30. oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr.732 „Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" pirmo un otro kārtu” (turpmāk – MK noteikumi Nr.732), 2013. gadā, papildus jau esošajām apmācībām pie darba devēja un pēc darba devēja pieprasījuma, būs pieejamas praktiskās apmācības prioritārajās nozarēs. Bezdarbnieku praktiskā apmācība būs pieejama šādās prioritārajās nozarēs: apstrādes rūpniecībā (klasifikācija pēc NACE 2.red.: C10 – 33) un uz eksportu orientētās pakalpojumu nozarēs – transports un loģistika (klasifikācija pēc NACE 2.red.: H49 – 52), tūrisms (klasifikācija pēc NACE 2.red.: I55, N79), informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (klasifikācija pēc NACE 2.red.: J61–62).

Darba devējs – komersants (izņemot ārstniecības iestādi, kā arī izglītības iestādi, kuras pamatuzdevums ir izglītības programmu īstenošana), pašnodarbināta persona, biedrība vai nodibinājums (izņemot politisko partiju):

- 1) piedalās bezdarbnieku atlasē un nosaka apmācību vajadzības un minimālās izglītības un darba pieredzes prasības bezdarbniekiem;
- 2) apņemas apmācīt vismaz piecus bezdarbniekus, no kuriem vismaz diviem pēc apmācību pabeigšanas nodrošina darba vietu un apmācību laikā noslēgtā darba līguma pagarināšanu vismaz uz sešiem mēnešiem;
- 3) nodrošina bezdarbnieku praktisko apmācību vienu mēnesi, darba devējam un bezdarbniekam nodibinot darba tiesiskās attiecības.

Praktiskajā apmācībā var piesaistīt ekspertus, kas ieguvuši atbilstošu izglītību vai ne mazāk kā divus gadus ilgu pieredzi profesijā, kurā veic bezdarbnieku praktisko apmācību. Ja netiek piesaistīti augstāk minētie eksperti, apmācību laikā nodrošina darba vadītāju, kam ir vismaz vidējā profesionālā izglītība un vismaz divu gadu pieredze attiecīgajā profesijā, kurā nodrošina bezdarbnieku praktisko apmācību.

Pasākuma ietvaros dotācija bezdarbnieka algai tiek piešķirta ne vairāk kā 800 latu apmērā, ko maksā darba devējam par bezdarbnieka pieņemšanu darbā. Minēto dotāciju darba devējam piešķir, ja darba devējs pēc viena mēneša praktiskās apmācības ir turpinājis darba attiecības ar vismaz diviem bezdarbniekiem sešus mēnešus uz pilnu darba laiku, mēnesī izmaksājot

bezdarbniekam darba algu vismaz minimālās mēnešalgas apmērā (saskaņā ar MK noteikumu Nr.732 62.^{32.}, 62.^{36.}apakšpunktu). Tāpat praktiskās apmācības laikā ir paredzēta kompensācija ne vairāk kā 200 latu apmērā par viena bezdarbnieka apmācīšanu.

LM apmācību komisija 2013.gada 13.februāra sēdē nolēma atbalstīt praktiskās apmācības pie darba devēja prioritārajās nozarēs (apstrādes rūpniecība, transports un loģistika, tūrisms, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas) visās profesijās, izņemot apmācības nekvalificētu vai mazkvalificētu darbu veikšanai (vienkāršo profesiju darbi atbilstoši Profesiju klasifikatora devītajai pamatgrupai). Apmācības tiek plānotas uzsākt 2013. gada 2.ceturksnī.

4.3. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām

Preventīvā bezdarba samazināšanas pasākuma „Apmācības programmas pieaugušo iesaistei mūžizglītībā” (turpmāk – Mūžizglītības pasākums) mērķis saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 20.oktobra noteikumiem Nr.1213 „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.2.1.2.apakšaktivitāti „Atbalsts mūžizglītības politikas pamatnostādņu īstenošanai”” (turpmāk – MK noteikumi Nr.1213) ir veicināt mūžizglītības pieejamību nodarbinātām un pašnodarbinātām personām (izņemot valsts civildienestā nodarbinātos) no 25 gadu vecuma visā Latvijas teritorijā, sniedzot iespēju papildināt un pilnveidot darbam nepieciešamās prasmes un kompetences. Izmantojot kuponu sistēmu, izglītības programmu izvēlas pati bezdarba riskam pakļautā persona sadarbībā ar karjeras konsultantu.

2012.gadā no jauna iesaistītas 2460 personas, t.sk., neformālās izglītības programmās iesaistītas 1868 personas, profesionālās pilnveides programmās - 592 personas.

Profesionālās pilnveides programmās visvairāk apmācība notikusi šādās apmācību programmās: angļu valoda (183 personas), grāmatvedība, nodokļi, audits un finanšu vadība (79), ķermeņa, sejas, kosmētiskās masāžas, nagu dizains, mūdienu tehnikas matu griezumos un frizūru modelēšanā (*skaistumkopšana*) (50), darba aizsardzība un ugunsdrošība (50), projektu vadība (44), dizains (dārzu, ainavu arhitektūra, interjera dizains, floristika) (33), transportlīdzekļu vadīšana (22), sociālā aprūpe (22), datorzinības, dažādu datorprogrammu apgūšana, mājas lapu veidošana u.c. (17).

Apmācību uzsākušie sadalījumā pa Eiropas mūžizglītības pamatprasmju sistēmā noteiktajām 8 pamatprasmēm: saziņa svešvalodās (1502), pašiniciatīva un uzņēmējdarbība (136), saziņa valsts valodā (97), digitālā prasme (98), mācīšanās prasme (14), matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās (10), kultūras izpratne un izpausme (6), sociālās un pilsoniskās prasmes (5).

Finansējuma apmērs 2012.gadā³⁷

ESF Aktivitātes Nr.	VB Apakšpro grammas kods		2012.gadā apstiprināts budžetā (LVL)	Izpilde uz 31.12.2012. (LVL)
1.2.2.1.2	63.06.00	Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām	850518	840963

Datu avots: LM

Lai veicinātu Mūžizglītības pasākuma apmācību programmu atbilstību darba tirgus vajadzībām, saskaņā ar apstiprinātajiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos Nr.75, no 2012.gada 1.augusta tika noteikts, ka LM apmācību komisija lemj arī par apmācību programmām bezdarba riskam pakļauto personu iesaistei mūžizglītībā.

Ar Labklājības ministrijas 2012.gada 29.augusta rīkojumu Nr.47 aktualizēts Apmācību komisijas sastāvs (komisijā piedalās Labklājības ministrijas, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras, Latvijas Lielo pilsētu asociācijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Izglītības kvalitātes valsts dienesta, Latvijas Pašvaldību savienības, Zemkopības ministrijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Universitātes, Lauku konsultāciju un izglītības centra, biedrības „Zemnieku saeima”, Latvijas Zemnieku federācijas, Valsts izglītības satura centra eksperti).

Apmācību komisija 2012.gada 13.septembrī apstiprināja apmācību programmu sarakstu 2012.gadam bezdarba riskam pakļauto personu iesaistei mūžizglītībā šādos apmācību moduļos - saziņa valsts valodā, saziņa svešvalodās, digitālā prasme, pašiniciatīva un uzņēmējdarbība. 2012.gada 28.novembrī Apmācību komisija nolēma Mūžizglītības pasākumā iekļaut pārējos moduļus - „Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās”, „Mācīšanās mācīties”, „Sociālās un pilsoniskās prasmes” un „Kultūras izpratne un izpaušme”, vienlaicīgi gan, ņemot vērā NVA pieredzi Mūžizglītības pasākuma ieviešanā un iedzīvotāju pieprasījumu, apmācību programmu sarakstu saīsinot katrā no astoņiem moduļiem un saglabājot būtiskākās apmācību programmas. Papildus sarakstam tika pievienoti īsi apmācību programmu apraksti, lai gan apmācību piedāvātājiem, gan saņēmējiem, būtu saprotamāks apmācību programmu saturs (skatīt 3.pielikumu).

Atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes datiem uz 2012.gada 4. ceturksni nodarbināto personu skaits sasniedza 876 tūkstošus, taču NVA tikai

³⁷ Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.2.2.1.2.apakšaktivitāte “Atbalsts mūžizglītības politikas pamatnostādņu īstenošanai”).

nelielai daļai (ap 6 300 personām) var piedāvāt iesaistīties nodarbināto personu apmācībā Mūžizglītības pasākuma ietvaros.

Pamatojoties uz nodarbināto personu augsto interesi par iespēju saņemt atbalstu Mūžizglītības pasākuma ietvaros un ierobežoto finansējumu šim pasākumam, 2012.gadā tika nolemts pārskatīt pasākumā noteiktos mērķgrupas kritērijus, lai nodrošinātu atbalstu tām personām, kuras bezdarba riskam pakļautas visvairāk.

Tāpēc turpmāk Mūžizglītības pasākumā iesaiste tiek paredzēta nodarbinātām personām 45+ vecuma grupā. Jāņem vērā, ka tieši vislielākais bezdarba risks ir vecuma grupā no 45 gadiem, jo pēc NVA statistikas datiem bezdarbnieku īpatsvars šajā vecuma grupā ir ap 38%, savukārt īpatsvars ilgstošo bezdarbnieku skaitā ir 58% no kopējā ilgstošo bezdarbnieku skaita. Tāpēc šajā vecuma grupā īpaši nozīmīgi būtu zināšanas papildināt un pilnveidot, lai veiksmīgi pielāgotos darba tirgus un sociālajām pārmaiņām, saglabātu šo cilvēku sociālo un ekonomisko aktivitāti.

Savukārt, vecuma grupā no 25 līdz 44 gadiem ir 37% reģistrēto ilgstošo bezdarbnieku un bezdarba ilgums vidēji ir 14 mēneši. Šajā vecuma grupā cilvēki ir ekonomiski un sociāli aktīvāki, arī iegūtā izglītība šajā vecuma grupā ir salīdzinoši aktuāla un atbilstošāka darba tirgus prasībām. Ņemot vērā minētos faktorus, tika izstrādāti grozījumi MK noteikumos Nr.75 un MK noteikumos Nr.1213, personām vecuma grupā no 25 līdz 44 gadiem nosakot papildus kritērijus, lai šajā vecuma amplitūdā identificētu bezdarba riskam vairāk pakļautās personas.

Minētās personas atbalstu (kuponu) saņems tikai tādā gadījumā, ja tās atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- 1) personai ir noteikta invaliditāte;
- 2) personai ir divi vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem;
- 3) persona ir atzīta par trūcīgu.

Attiecīgas izmaiņas (45+ vecuma grupai un 25-44 vecuma grupai ar papildus kritērijiem) MK noteikumos Nr.75 un MK noteikumos Nr.1213 tika akceptētas Ministru kabineta 2013.gada 26.februāra sēdē un stājas spēkā martā.

4.4. Kuponu sistēmas bezdarbnieku apmācībā izvērtējums

Lai pēc iespējas ātrāk iesaistītu personu pēc apmācības vai pārkvalifikācijas atpakaļ darba tirgū, nākamās profesijas izvēlei ir jābūt balstītai gan uz personas vēlmēm, gan uz darba tirgus vajadzībām. Lai dotu personai lielāku izvēlēs brīvību un atbildību par savas karjeras turpmāko attīstību, sākot ar 2011.gadu NVA piedāvā bezdarbniekiem un darba meklētājiem iespēju pilnveidot savas prasmes, izmantojot apmācību kuponu sistēmu.

Lai bezdarbnieki varētu pieņemt apzinātākus lēmumus par darba tirgū pieprasītajām profesijām, LM izveidotā Apmācību komisija ik gadu, atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, sastāda profesiju un izglītības programmu sarakstu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai. Vienlaikus, lai veicinātu pakalpojumu kvalitāti, NVA izsludina iepirkumu izglītības iestādēm par tiesībām sniegt apmācību pakalpojumus bezdarbniekiem un darba meklētājiem, izmantojot apmācību kuponu sistēmu. Bezdarbnieks, saņemot apmācību kuponu, var izvēlēties no piedāvātā apmācību programmu saraksta, kuru apstiprinājusi Apmācību komisija, kā arī izglītības iestādēm, kuras iepirkuma rezultātā guvušas tiesības sniegt apmācības, sev piemērotāko apmācību veidu un izglītības iestādi.

Lai klientam būtu vienkāršāk izvēlēties sev piemērotāko izglītības iestādi, NVA savā mājas lapā izvieto informāciju par izglītības iestādēm un to piedāvātajām apmācību programmām, iepriekšējos periodos apmācīto bezdarbnieku skaitu, kā arī sniegumu darbā iekārtošanās rādītāju ziņā, apmācīto personu novērtējumu par apmācību kvalitāti. 2012.gadā izstrādāts apmācību pakalpojumu monitoringa rīka prototips bezdarbnieku un nodarbināto personu apmācību rezultātu novērtēšanai. No 2012.gada februāra NVA mājas lapā nodrošināta izglītības iestāžu īstenoto apmācību rezultātu atspoguļošana, kurus NVA klienti pirms apmācību uzsākšanas var izmantot, izvēloties atbilstošākās apmācību programmas un izglītības iestādi (skatīt <http://monitorings.esynergy.lv/search/setting/>).

Pāreja uz apmācību kuponu sistēmu prasīja gan NVA darbiniekiem, gan izglītības iestādēm mainīt savu līdzšinēju pieeju apmācību organizēšanā. Izvērtējot kuponu metodes ieviešanu, ir novērojami gan ieguvumi (piemēram, lielāka konkurence starp izglītības iestādēm, kas ilgtermiņā ietekmē arī pakalpojumu kvalitāti), gan nepilnības, pie kuru novēršanas jāturpina strādāt. 2012.gadā ESF projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” ietvaros veica pētījumu „Nodarbinātības valsts aģentūras apmācību pasākumu novērtējums”, lai padziļināti izvērtētu kuponu sistēmas darbību (turpmāk - Apmācību pētījums).

Apmācību kupons personai tiek izsniegts reģistrēšanās secībā. Pēc tam persona pati sazinās ar izglītības iestādēm, kas piedāvā noteiktu apmācības programmu un izvēlas vienu no iestādēm, kurā vēlas mācīties. Izvēlēta izglītības iestāde ne vienmēr ir spējīga nokomplektēt grupu apmācībām, līdz ar to personas iesaiste konkrētajā apmācību programmā var aizkavēties. Tomēr kuponu sistēmas ieviešanas laikā konstatēts, ka, izsniedzot kuponus reģistrēto pieteikumu secībā un neatkarīgi no pieteikumu skaita uz izvēlēto programmu, bezdarbnieki daudz īsākā laika periodā var iesaistīties apmācībās, salīdzinot ar iepriekš pastāvošo sistēmu, kad NVA pati komplektēja apmācību grupas. Pozitīvi vērtējams arī fakts, ka līdz ar kuponu metodes ieviešanu bezdarbniekiem pavērušās plašākas iespējas programmu, izglītības iestāžu un apmācību īstenošanas vietu izvēlē – jebkurā NVA filiāles pārraudzībā esošajā

teritorijā. Tomēr atbilstoši Apmācību pētījuma rezultātiem visbiežāk bezdarbnieks izvēlas savai dzīvesvietai tuvāko apmācību iestādi. Pētījuma autori uzskata, ka apmācību iestāžu realizētā prakse, veidojot no centriem attālinātus apmācību sniegšanas tīklus, lai iesaistītu iespējami plašu klientu loku, neveicina bezdarbnieku mobilitāti. Šāda pieeja neveicina bezdarbnieku vēlmi meklēt darbu ārpus savas apdzīvotās vietas, ja tajā apsīkusi ekonomiskā aktivitāte. Tā kā apmācību mērķis ir nodarbinātība, tad, apgūstot specialitāti, kas dzīvesvietā nebūs pieprasīta, bezdarbniekam jābūt gatavam arī uz mācībām doties ārpus savas dzīvesvietas – optimāli uz vietu, kur konkrētajā specialitātē ir pieejamas darbavietas.

Lai atvieglotu apmācību grupu komplektēšanu, 2012.gadā ir ieviesta automātiskā rezervācijas sistēma “Apmācību pasākumu pieejamības informācijas nodrošināšana NVA mājas lapā”, ar kuras palīdzību ikvienam klientam ir iespēja uzzināt informāciju par programmu apguves grupu uzsākšanas datumiem, vietu skaitu grupā u.c.³⁸. Izglītības iestādēm ir dota iespēja aktualizēt rezervācijas sistēmā iekļauto informāciju par pieejamajām apmācību programmām un apmācāmo skaitu grupās tiešsaistes režīmā (t.sk. informāciju par jau rezervētajām un brīvajām apmācību vietām).

Papildus, lai risinātu izglītības iestāžu pārstāvju minētās grūtības ar grupu komplektēšanu, apmācību kursu un tiem nepieciešamo resursu plānošanu, atbilstoši Apmācību pētījuma ietvaros izstrādātajiem ieteikumiem, nepieciešams uzlabot savstarpējo informācijas apmaiņas procesu – informāciju par plānoto kuponu skaita izsniegšanu nodrošināt regulārāk un detalizētāk. Tas ļautu izglītības iestādēm izvērtēt potenciālo klientu skaitu attiecībā pret konkurējošu iestāžu kapacitāti un kaut aptuveni aplēst iespējamo klientu skaitu. Lai pilnveidotu sadarbību ar izglītības iestādēm, 2012.gada 29.novembrī NVA organizēja informatīvu pasākumu izglītības iestādēm, lai pārrunātu līdzšinējo sadarbību, kā arī informētu par nākotnes plāniem, tai skaitā par 2013.gadā plānotajām apmācībām, kā arī gaidāmajām izmaiņām bezdarbnieku apmācību ieviešanas sistēmā 2014.gadā.

Pārejot uz apmācību organizēšanu ar kuponu metodi, pastiprināta uzmanība tika pievērsta arī apmācību kvalitātes jautājumiem. LM veica dažādas neplānotas pārbaudes izglītības iestādēs (telefonaptaujas, pārbaudes uz vietas izglītības iestādēs u.c.), kā arī organizēja informatīvus seminārus izglītības iestādēm, lai pārliecinātos, ka tās nodrošina apmācību procesu saskaņā ar normatīvajā regulējumā minētajām prasībām.

Tomēr informāciju par apmācību kvalitāti un ietekmi uz personas turpmāko konkurētspēju darba tirgū var sniegt tikai pati apmācītā persona. Līdz ar to gan NVA, gan LM ir svarīgs apmācīto klientu viedoklis (*sūdzības, pateicības, aizpildītas aptaujas anketas*) par apmācību kvalitāti. Šī informācija dod iespēju NVA darbiniekiem operatīvi pārbaudīt apmācību

³⁸ skatīt <http://apps.nva.gov.lv/xwiki/bin/view/Main/WebHome>

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

kvalitāti sūdzību saņemšanas gadījumos un ilgtermiņā sniegt objektīvu informāciju klientiem par apmācību kvalitāti konkrētā izglītības iestādē. Šāda informācijas apkopošana iepriekš minētajā apmācību novērtējuma informācijas sistēmā (<http://monitorings.esynergy.lv/search/setting/>) ļauj NVA klientiem izvēlēties tādu apmācību iestādi, par kuras apmācību kvalitāti un organizēšanas procesu saņemtas visvairāk pozitīvas atsauksmes un vērtējumi, kā arī labi darbā iekārtošanās rādītāji pēc apmācību pabeigšanas. 2012.gada 9 mēnešos apkopoti klientu aptaujas rezultāti, kopumā aptaujājot 1667 bezdarbniekus (kas ir 44,92 % no 2012.gada 9 mēnešos iesaistītajiem bezdarbniekiem profesionālā tālākizglītības un profesionālā pilnveides pasākumā):

- iegūto zināšanu/ prasmju novērtējumu konkurētspējai darba tirgū 86 % apmācībā iesaistīto bezdarbnieku vērtē kā ļoti labu un labu,
- 94 % bezdarbnieku pedagoģu un mācību vielas pasniegšanas prasmes vērtē kā labu un ļoti labu,
- 90 % bezdarbnieku ar vērtējumu labi un ļoti labi ir atzinuši mācību materiālu un aprīkojuma nodrošinājumu.

2012.gada 9 mēnešos apkopoti klientu aptaujas rezultāti, kopumā aptaujājot 2047 apmācāmos (kas ir 33,45% no 2012.gada 9 mēnešos iesaistītajiem dalībniekiem neformālās apmācības pasākumā):

- apmācību saturu vērtē kā ļoti labu/ labu 73 %,
- mācību materiālu un tehniskās bāzes novērtējumu izglītības iestādē – kā ļoti labu/ labu 92,10%,
- mācībspēku profesionalitāti – kā ļoti labu/ labu 96%,
- iegūtās zināšanas kā ļoti labas/ labas novērtējuši 88,76% aptaujāto.

Apmācību pētījuma ietvaros klientu apmierinātības aptaujas dati uzrāda ārkārtīgi līdzīgu, turklāt nemainīgi augstu klientu apmierinātību ar visiem apmācību pasākumiem. Jāuzsver, ka šī tendence daļēji skaidrojama ar to, ka bezmaksas pasākumus cilvēki vienmēr tiecas novērtēt pozitīvāk.

No Apmācību pētījuma datiem ir redzams, ka NVA klientu vidū pastāv stereotipi par noteiktām nozarēm un profesijām, arī priekšstati par sievietēm vai vīriešiem piemērotām profesijām. Tāpat pastāv prakse izteiktās vēlmes par apmācību pasākumiem bieži mainīt gan cerībā ātrāk piekļūt apmācībām (izvēlēties tādas apmācības, par kurām klients ir drošs, ka nokomplektēsies grupa kādā izglītības iestādē), gan balstoties uz saviem priekšstatiem par darba tirgū nepieciešamāko vai labāk atalgoto profesiju.

Apmācību pētījuma ietvaros tiek atzīts, ka klienta vēlme un interese ir ļoti nozīmīgs aspekts karjeras virzībā, tomēr klientu izteiktās vēlmes bez iepriekšējas sadarbības ar nodarbinātības speciālistiem nedrīkstētu būt vienīgais un noteicošais kritērijs apmācību pasākumu izvēlei. Vēlmēm, kuras tiek reģistrētas rindai uz apmācību pasākumiem, būtu jāizkristalizējas klienta paša vēlmju, profilēšanas, spēju un zināšanu pārbaudes un karjeras konsultācijas rezultātā, kā arī ņemot vērā darba tirgus vajadzības. Darbā ar

NVA klientiem ir nepieciešama „vēlmes virzība”, jo ne visi klienti ir spējīgi patstāvīgi un adekvāti izvērtēt situāciju darba tirgū un izteikt mērķtiecīgas vēlmes pēc apmācību pasākumiem.

Klientu grupēšanai pēc nepieciešamo pakalpojumu klāsta (tai skaitā nosakot, vai klientam vispār nepieciešamas apmācības, lai ātrāk atgrieztos darba tirgū) nepieciešama vēl pirms klienta vēlmes izteikšanas. Profilēšanas metode pielietojama mērķtiecīgai klientu vēlmju virzīšanai uz piemērotāko apmācību izvēli. Sākotnēji šo mērķi palīdzētu sasniegt klientu profilēšanas metodes pielietošana, kas ļautu vēl „neiepazītu” klientu nosacīti klasificēt noteiktā klientu grupā un orientējoši noteikt savstarpējās sadarbības virzienu. Taču turpinājumā nepieciešama nodarbinātības speciālista iesaistīšanās.

Neskatoties uz iepriekš minētajām problēmām, ar ko nācās saskarties apmācību procesā iesaistītajām pusēm (gan NVA klientiem kā apmācību pakalpojuma saņēmējiem, gan NVA darbiniekiem kā pasākuma organizētājiem, gan izglītības iestādēm kā pakalpojuma sniedzējiem), pārejot uz apmācību organizēšanu pēc kuponu metodes, kuponu metodei ir arī būtiskas priekšrocības salīdzinoši ar citām pasākumu ieviešanas formām. Piemēram, EK organizētajā 2012.gada 12. un 13.decembra konferencē (Briselē) "Pieaugušo izglītība – ieguldījumu uzmanības centrā" tika uzsvērtas kupona metodes stiprās puses:

1. paaugstinās personas izvēles iespējas saņemt sev piemērotu pakalpojumu;
2. pieaug konkurence starp pakalpojumu sniedzējiem un palielinās sniegtā pakalpojuma kvalitāte;
3. efektīvi var novirzīt kuponu izmantošanu nepieciešamajām mērķa grupām, piemēram, uz nelabvēlīgākā situācijā esošām personām;
4. motivē piedalīties mazāk aktīvos vai tos, kuriem darba devēji nepiedāvā apmācības (personas, kas strādā uz īstermiņa darba līgumiem vai personas vecumā 50+ u.c.);

Vienlaikus konferencē tika apzinātās nepieciešamās darbības, lai kupona sistēmas darbību efektīvizētu, piemēram:

1. nepieciešamas rūpīgi pārdomātas sabiedrības informēšanas kampaņas, lai sasniegtu grūtāk sasniedzamās mērķa grupas (piemēram, personas ar zemāku izglītību, zemāku atalgojumu);
2. bieži nepieciešams karjeras konsultantu atbalsts, lai personas izvēlētos savai situācijai (iepriekšējai izglītībai, profesionālai pieredzei) atbilstošākās apmācības.

2013.gadā saistībā ar apmācību organizēšanas uzlabošanu ir izvirzīti šādi uzdevumi.

1. Lai gan pieejamo aktīvo nodarbinātības pasākumu piedāvājumu klāsts ir plašs un tas izveidots atbilstoši situācijai darba tirgū, kā arī katrā no pasākumiem ir noteikti dalībnieku iesaistes kritēriji

(nosacījumi, kuriem bezdarbniekam ir jāatbilst uz iesaistes brīdi), tomēr nepieciešams pirms iesaistes pasākumā detalizētāk analizēt un noteikt konkrētā bezdarbnieka gatavību integrēties darba tirgū, ņemot vērā ne tikai bezdarbnieka atbilstību konkrētā pasākuma iesaistes kritērijiem, bet arī padziļinātāk analizēt bezdarbnieka iepriekš iegūto izglītību, darba pieredzi un citus apstākļus, kas veido spēju pašam vai ar valsts atbalsta palīdzību integrēties darba tirgū. Minēto apsvērumu dēļ, nepieciešams ieviest bezdarbnieku klasifikāciju secīgai iesaistei aktīvajos nodarbinātības pasākumos jeb „*bezdarbnieku profilēšanu*”. Profilēšana ir metode darbam ar klientiem, kura sniedz atbalstu klientam piemītošo vajadzību un ilgstoša bezdarba riska identificēšanai un iespējamās rīcības scenārijus šī riska novēršanai. Profilēšanas metode paredz klientu sadalīšanu noteiktās funkcionālās grupās, kur katrai grupai tiek piedāvāts/ ieteikts/ noteikts pakalpojumu klāsts un sadarbības noteikumi. Tādējādi ar profilēšanas palīdzību tiks nodrošināta bezdarbnieka secīga iesaiste aktīvajos nodarbinātības pasākumos, ņemot vērā konkrētās personas individuālo bezdarba situāciju. Profilēšanas ietvaros sākotnēji tiks noteikta bezdarbnieka gatavība integrēties darba tirgū un bezdarbniekam nepieciešamie atbalsta pasākumi, norādot šo pasākumu secību (sākotnēji tiks piedāvāti pasākumi, kas uzlabo klienta jau esošās prasmes un iemaņas (piemēram, dalība konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, īsajās neformālajās izglītības programmās) un tikai pēc tam, kad pēc dalības šajos pasākumos integrācija darba tirgū nebūs notikusi, bezdarbnieks tiks iesaistīts finanšu ietilpīgākos pasākumos, kur iesaistes ilgums pasākumā ir garāks (profesionālā apmācība, pārkvalifikācija, jaunas darba pieredzes iegūšana utml.).

- 1.1. Lai ieviestu profilēšanas metodi ir sagatavoti grozījumi Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā (*izskatīti un atbalstīti MK sēdē 2013. gada 26. februārī*). Likumprojekts jāizskata Saeimā, un tas varētu stāties spēkā 2013.gada 2.pusgadā.
- 1.2. NVA, lai ieviestu bezdarbnieku profilēšanas/klasifikācijas metodi, 2013.gadā jāizstrādā elektroniskā metode, jāveic NVA darbinieku apmācība un metodes darbības pārbaude.
2. Nepieciešams izvērtēt iespēju atteikties no publiskā iepirkuma organizēšanas apmācības kuponu sistēmā, vienkāršojot administratīvās procedūras un radot iespēju operatīvāk reaģēt uz darba tirgus pieprasījumu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībā. Lai turpmāk nevajadzētu piemērot iepirkumus kuponu sistēmā, nepieciešams ar 2014.gadu izvērtēt iespējas ieviest vienības izmaksu (*unit cost*) metodi, kas nozīmē, ka kupona cena ir fiksēta un

visām izglītības iestādēm tiek maksāta vienāda fiksēta kupona cena par noteiktu izglītības programmu, atkarībā no programmu stundu skaita, koeficientiem utml.

3. Ņemot vērā normatīvā regulējuma nosacījumus³⁹, neformālajai apmācībai netiek noteiktas stingras apmācību programmas kvalitātes prasības, līdz ar to arī nav pietiekams pārbaudes mehānisms kvalitātes izvērtēšanai. Lai minimizētu risku, ka bezdarbniekiem tiek sniegtas nekvalitatīvas apmācības, plānots 2013.gadā izvērtēt iespēju daļēji atteikties no neformālās izglītības programmu finansēšanas bezdarbniekiem un darba meklētājiem, aizstājot tās ar īsām un elastīgām profesionālās pilnveides programmām.
4. Papildus ESF projekta ietvaros veiktajam Apmācību pētījumam, kurš galvenokārt vērtēja apmācību kupona sistēmas priekšrocības un trūkumus, 2013.gadā ESF projekts „Kompleksie atbalsta pasākumi” sadarbībā ar Pasaules Bankas ekspertiem veic zinātnisko pētījumu "Latvija: kurš ir bezdarbnieks, ekonomiski neaktīvais un trūcīgais?", kura ietvaros, izmantojot dažādu administratīvo reģistru datus, tiks analizēta apmācību ietekme, tajā skaitā, salīdzinot apmācību guvušo nodarbinātības un algu līmeņa attīstību, kā arī kustību pa nozarēm. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, iespējams, būs nepieciešams veikt pilnveidojumus esošajā apmācību sistēmā.

4.5. Karjeras konsultāciju sniegšana 2012.gadā un pakalpojuma sniegšanas pilnveide

Lai NVA klienti varētu pieņemt darba tirgus situācijai un personīgajām prasmēm un rakstura īpašībām atbilstošus lēmumus par savas turpmākās karjeras attīstību, NVA piedāvā bezdarbniekiem un darba meklētājiem izmantot karjeras konsultanta pakalpojumus. 2012.gadā karjeras konsultācijas saņēmušas 67 136 personas. No tām 59 379 bija bezdarbnieki, darba meklētāji un 7757 citas personas (nodarbinātie, izglītojamie u.c). Tika sniegtas 25 157 individuālās karjeras konsultācijas un 8410 grupu karjeras konsultācijas. 2012.gadā 45,5% bezdarbnieku un darba meklētāju no kopējā karjeras konsultāciju saņēmēju personu skaita iekārtojās darbā vai iesaistījās kādā no aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem.

2012.gadā tika veltīta uzmanība karjeras konsultāciju kvalitātei un atbilstībai darba tirgus prasībām. Lai nodrošinātu karjeras konsultantus ar aktuālo informāciju par nodarbinātības iespējām tautsaimniecības nozarēs, 2012.gadā karjeras konsultantiem sniegti informatīvie materiāli zināšanu papildināšanai par situāciju tautsaimniecībā un darba tirgū (t.sk. darba tirgus

³⁹ Izglītības likuma 46.panta "Pieaugušo izglītības programmas" 5 daļa nosaka, ka izglītības iestādes ir tiesīgas īstenot pieaugušo neformālās izglītības programmas bez licences saņemšanas, bet citas juridiskās un fiziskās personas, kuras nav reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā, — pēc licences saņemšanas pašvaldībā. LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

situāciju skaidrojoši materiāli, EM sagatavotie informatīvie ziņojumi par darbaspēka pieprasījuma vidēja termiņa un ilgtermiņa prognozēm). Lai sekmētu karjeras pakalpojumu pieejamību, to kvalitāti un atbilstību darba tirgus prasībām, LM un NVA pārstāvji līdzdarbojas starpniecību Karjeras attīstības atbalsta sistēmas Sadarbības padomē, kura regulāri tiek informēta par karjeras atbalstu dažādu mērķa grupu klientiem NVA.

2012.gadā NVA izstrādāti jauni „Metodiskie ieteikumi darbam ar izglītojamajiem grupu informatīvajās karjeras konsultācijās un grupu karjeras konsultācijās” karjeras konsultāciju kvalitatīvākai nodrošināšanai. Eiropas Sociālā fonda projekta “Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide” ietvaros izstrādātas 7 jaunas karjeras konsultāciju atbalsta metodikas („Motivācijas noteikšana – motivācija iesaistīties NVA pasākumos”, „Profesionālās karjeras plānošana”, metodika darbam ar klientiem, kuriem ir viegli garīgās attīstības traucējumi, „Profesionālās piemērotības diagnostika”, metodika darbam ar redzes invalīdiem, metodika darbam ar klientiem vecumā 50 plus, metodika „Darba meklēšanas iemaņu noteikšana”). Pilnveidotas 4 esošās karjeras konsultāciju atbalsta metodikas (Personības nostāja motivācijas vajadzību sfērā ar orientāciju uz „Altruismu – Egoismu” un „Procesu – Rezultātu”; Personības nostāja motivācijas vajadzību sfērā ar orientāciju uz „Brīvību – Varu” un „Darbu – Naudu”, Landolta tests, aptauja „Darba meklēšanas stratēģija”, tests „Saskarsmes stratēģija”).

Turpinot darbu pie karjeras pakalpojumu pieejamības paplašināšanas digitālajā vidē, projekta “Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide” ietvaros ir plānots pārveidot izveidotas 3 metodiku elektroniskās versijas (aptauja „Darba meklēšanas stratēģija”, tests „Saskarsmes stratēģija”, Landolta tests), kas ievietotas NVA mājas lapas sadaļā „Karjeras pakalpojumi”. 2012.gadā tika aktualizēta un pilnveidota informatīvi metodiskā bāze, nodrošinot klientus un karjeras konsultantus ar aktuālo informāciju par izglītības iespējām Latvijā, kas savietota ar NVA mājas lapā pieejamajām sevis izpētes metodikām (interesu testiem jauniešiem un pieaugušajiem). Lai analizētu un pilnveidotu karjeras atbalsta pakalpojumus, veikts karjeras pakalpojuma efektivitātes izvērtējums, organizēta karjeras konsultantu apmācība un profesionālā pilnveide. 2012. gadā Eiropas Sociālā fonda projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide” ietvaros nodrošinātas karjeras konsultantu apmācības (apmācīti 34 ESF projekta „Kompleksie atbalsta pasākumi” karjeras konsultanti) un sniegts metodiskais atbalsts par pilnveidotajām un izstrādātajām karjeras konsultēšanas atbalsta metodikām. Lai saskarsmē ar klientu NVA nodarbinātības aģenti varētu pielietot tās pamatiemaņas, kas nepieciešamas sākotnēja minimāla karjeras atbalsta sniegšanai, 2012.gadā nodarbinātības aģentiem projekta „NVA kapacitātes pilnveide” ietvaros tika organizēti apmācību semināri un apmācības „Karjeras konsultāciju pamati”, lai

pilnveidotu darbu ar klientu un sniegtu priekšstatu par klientu karjeras konsultēšanas pamatjautājumiem.

2013.gadā NVA saistībā ar karjeras pakalpojuma pilnveidošanu paredzēts:

- krīzes periodā, kad strauji auga bezdarbnieku skaits, NVA darbs tika intensificēts, meklēti veidi kā efektīvizēt resursus, palielināt pakalpojumu piedāvājumu, karjeras konsultāciju nodrošinājums tika organizēts kā ārpakalpojums. 2012.gadā pārskatot aktīvo darba tirgus pakalpojumu organizāciju un to kvalitāti, pieņemts lēmums ar 2013. gadu iekļaut nepieciešamo skaitu karjeras konsultantu NVA personāla sarakstā un finansēt karjeras konsultācijas no valsts pamatbudžeta;
- lai kāpinātu karjeras atbalsta efektivitāti, paredzēts veikt izmaiņas karjeras pakalpojumu struktūrā, palielinot individuālo, uz konkrētu klientu vērsto pakalpojumu klāstu, mazinot t.s. grupu konsultācijas. Izmaiņu mērķis ir virzīt atbalstu uz konkrētu personu - bezdarbnieku, piemēram, ilgstošajiem bezdarbniekiem, personām ar invaliditāti, jauniešiem u.c. atbalstu;
- attīstīt un pilnveidot elektroniski pieejamos karjeras atbalsta pasākumus, nodrošināt klientus ar aktuālu informāciju par izglītības iespējām Latvijā un to savietošanu ar sevis izpētes metodikām. Plānots aktualizēt Darba meklētāja rokasgrāmatu „Ceļā uz darbu: soli pa solim” ar mērķi sniegt darba meklētājiem motivējošu atbalstu ātrākai iekļaušanai darba tirgū;
- turpināt ar karjeras atbalstu saistītā NVA personāla profesionālās apmācības un pilnveides pasākumus, organizēt jauno karjeras konsultantu apmācību, apmācīt karjeras konsultantus darbam ar jaunajām un pilnveidotajām karjeras konsultēšanas atbalsta metodikām, sniegt metodisko atbalstu.

4.6. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi

Aktīvais nodarbinātības pasākums „Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi” (turpmāk – KPP) paredzēts bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautām personām (turpmāk – klienti), lai veicinātu to konkurētspēju darba tirgū, piedāvājot apgūt darba meklēšanas metodes, darba tirgum nepieciešamās pamatprasmes, kā arī saņemt psiholoģisko atbalstu konkurētspējas veicināšanai darba tirgū.. Klienti pasākumā var saņemt individuālās konsultācijas (1 akadēmiskā stunda - dažādu speciālistu individuālās konsultācijas) un piedalīties grupu nodarbībās:ursos (16, 24 vai 36 akadēmiskās stundas), semināros (8 akadēmiskās stundas), lekcijās (5 akadēmiskās stundas).

Dalība KPP pieejama katram klientam saskaņā ar izteikto vēlmi bez rindas. Klients var izmantot vairākus KPP pakalpojumus, kopumā no visiem

iesaistītajiem viens klients vidēji izmantojis 1,2 pakalpojumus. Laika posmā no 2008.gada līdz 2012.gada novembrim KPP pasākumā iesaistījušies 225 000 klienti, no tiem, iekārtojušies darbā pirmo sešu mēnešu laikā pēc KPP pabeigšanas 37 372, kas ir 16,6% no iesaistīto klientu skaita. Ņemot vērā ekonomisko situāciju valstī, 2009.gadā ir vērojams straujš darbā iekārtojušos skaita samazinājums. No 2010.gada ir vērojama darbā iekārtojušos skaita palielināšanās no 11,5% līdz 20,%, kas liecina par mērķtiecīgu klientu iesaisti un aktuālu KPP tēmu izvēli.

2012. gada KPP pieprasītāko pasākumu TOP 10:

1. Darba tiesības (lekcija) - 7895 klienti;
2. Sociālās tiesības (lekcija) - 6342 klienti;
3. Stress un tā pārvarēšana (lekcija) - 4723 klienti;
4. Kā sagatavoties darba intervijai (seminārs) - 4485 klienti;
5. Kā efektīvi atrast darbu – psiholoģiskās barjeras pārvarēšana, darba meklēšanā, piedāvājuma izvērtēšana un darba attiecību uzsākšana (seminārs) - 4388 klienti;
6. CV un pieteikuma vēstules sagatavošana, vakanču portālu izmantošana (seminārs) - 3703 klienti;
7. Jurista individuālā konsultācija - 3335 klienti;
8. Psihologa individuālā konsultācija - 2787 klienti;
9. Valsts valodas prasmju attīstīšana (kurss) - 2638 klienti;
10. Lietišķā etiķete (lekcija) - 2281 klienti.

2012.gada 13.septembra Apmācību komisijas sēdē tika apstiprināts 2013.gadā plānoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju saraksts ar 50 pakalpojuma veidiem, kas ietver individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursi, semināri, lekcijas) darba meklēšanas metožu apguvei, psiholoģiskam atbalstam un darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei.

NVA piedāvāto KPP pasākumu izmantošanu galvenokārt nosaka nodarbinātības aģenta, karjeras konsultanta ieteikums un paša klienta aktivitāte un informētība.

Lai nodrošinātu īstenotāju iepirkuma rezultātā mērķtiecīgu nodarbību programmu īstenošanu un vienotu izpratni, Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu iepirkuma tehniskajā specifikācijā 2013.gadam plānoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju pasākumu sarakstam izveidotas anotācijas. Šobrīd KPP ir ļoti plašs piedāvājumu klāsts, kas paver iespējas apgūt to, kas ir nepieciešams NVA klientiem, lai ātrāk un veiksmīgāk integrētos darba tirgū (skatīt 4. pielikumu).

5. Kopsavilkums un secinājumi

1. Reģistrētais bezdarbs Latvijā 2012.gadā Latvijā vidēji bija 11,5%, vienlaikus novērojama reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilguma palielināšanās. Saskaņā ar Valsts ieņēmuma dienesta datiem 2012.gada 12 mēnešos kopumā iekārtojās 80 891 NVA reģistrētie bezdarbnieki.

2. Dalījumā pa izglītības līmeņiem 2012.gada decembra beigās lielāko reģistrēto bezdarbnieku skaitu sastādīja ar iegūtu profesionālo izglītību (37,2 %), sekojot bezdarbniekiem ar vispārējo vidējo izglītību (26,8 %), un bezdarbniekiem ar pamatizglītību (20%), bet bezdarbnieku ar iegūtu augstāko izglītību īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā veidoja 12,5 % .

3. 2012.gadā profesionālās apmācības pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos iesaistīti 8383 bezdarbnieki un darba meklētāji. 6 mēnešu laikā pēc profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju vai kvalifikācijas paaugstināšanu apmācību pabeigšanas darbā iekārtojušies – 34,8% no bezdarbniekiem, kas apmācības ir pabeigušas laika posmā no 2011.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 30.jūnijam. Neformālo apmācību 2012.gadā uzsākuši 8726 bezdarbnieki (t.sk. 2417 transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāja apmācībā). Kopumā 2012.gadā darbā iekārtojušies 8347 (t.sk. arī iepriekšējos periodos apmācību pabeiguši bezdarbnieki), no tiem 3843 iekārtojušies darbā pirmajos sešos mēnešos pēc apmācības pabeigšanas.

4. Vērtējot darba devēju iesniegto informāciju, var secināt, ka 2012.gadā jaunu darba vietu izveides gadījumu skaits ir palielinājies salīdzinoši nebūtiski - līdz ar to, ņemot vērā atlaisto personu strauju pieaugumu 2009.gadā (*laika periodā no 2008.gada līdz 2010.gadam nodarbināto personu skaits samazinājies par 183 tūkst.*), no jauna radītās brīvās darba vietas nespēj pietiekami absorbēt NVA uzskaitē esošo bezdarbnieku skaitu un tādēļ palielinās ilgstošo bezdarbnieku skaits, jo sevišķi vecāka gadagājuma un mazāk kvalificēto grupu vidū.

5. Galvenie darba tirgus izaicinājumi 2013.gadam ir augsta bezdarba līmeņa saglabāšanās, liels ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars. Atbilstoši EM prognozēm vidēji 2013.gadā nodarbināto skaita pieaugums varētu būt 2,4% jeb 20 tūkst.

6. Galvenās nozares, uz kuru profesijām atbilstoši EM vidēja termiņa darba tirgus prognozei un ekspertu vērtējumam prioritāri īstenojama apmācība 2013.gadā, ir uz eksportu vērstās nozares – apstrādes rūpniecība, primārās nozares, kā arī transports un sakari, kā arī tirdzniecībā, viesnīcu, restorānu un komercpakalpojumu jomās. Savukārt ES prognozes par darba spēka

pieprasījuma un piedāvājuma nesakritību ir vērstas uz veselības, informāciju un tehnoloģijas, tirdzniecības un finanšu nozarēm.

7. Sastādot apmācību jomu un profesiju sarakstu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2013.gadā, vairāk uzsvars tiek likts uz apstrādes rūpniecību, transporta un komunikācijas pakalpojumiem, būvniecības, kā arī tirdzniecības un tūrisma pakalpojumiem, ņemot vērā EM prognozes par darbinieku skaita pieaugumu šajās nozarēs.

8. Darba tirgū pieprasījums šobrīd ir pēc elastīgiem un kompetentiem darbiniekiem, kuri gatavi vienlaicīgi veikt vairāku amatu pienākumus, kuriem papildus profesijas specifiskajām nepieciešamajām zināšanām (*ko var iegūt profesionālās apmācības programmu ietvaros*) piemīt arī kāda no pamata kompetencēm, piemēram, svešvalodu zināšanas (*ko var iegūt, piemēram, neformālās apmācības programmu ietvaros*). *NVA pilnveido darba devējiem pieejamo informāciju, papildinot to ar prasmēm, kas piekritīgas minētajām pamata kompetencēm.*

9. NVA piedāvā bezdarbniekiem pilnveidot arī sociālās un profesionālās pamatprasmes (neformālā izglītība). Sociālo un profesionālo pamatprasmju sarakstā 2013.gadā bezdarbnieku neformālu apmācību organizēšanai iekļautas apmācību programmas, kas veicina latviešu valodas, svešvalodu, datorzinību, uzņēmējdarbības, kā arī transportlīdzekļu vadīšanas prasmju apguvi.

10. Salīdzinot pēdējos trīs gados NVA pieteiktās vakances, visvairāk tiek meklēti zemas kvalifikācijas darbinieki amatos un profesijās, kurās bieži vien notiek darbinieku rotācija darba apstākļu, slodzes, atalgojuma dēļ, kurās vienlaikus visvairāk tiek reģistrētas gan darba devēju vakances, gan bezdarbnieki ar iepriekšēju pieredzi šajā profesijā.

11. 2012.gadā NVA nodrošināja apmācības izmantojot kuponu metodi, arī turpmāk ir jāstrādā pie efektīvas kuponu sistēmas darbības, piemēram, sniedzot atbalstu klientam, izvēloties piemērotāko apmācības programmu vai nodarbinātības atbalsta pasākumu. 2013.gadā plānots ieviest profilēšanas metodi, kas pielietojama mērķtiecīgai klientu vēlmju virzīšanai uz piemērotāko apmācību izvēli.

12. Nepieciešams turpināt pilnveidot sadarbību starp NVA un darba devējiem, popularizējot darba devēju vidū iespēju apmācīt darbiniekus pēc darba devēja pieprasījuma vai apmācīt pie darba devēja, izvēloties no bezdarbnieku vidus piemērotu kandidātu un apmācot to darba devējam vajadzīgajā profesijā. Lai stiprinātu NVA sadarbību ar darba devējiem no 2012.gada NVA tika izveidoti nodarbinātības organizatora amati, kuru tiešie darba pienākumi ir stiprināt

sadarbību ar darba devējiem. Sadarbība ar darba devējiem 2012.gada laikā pieaugusi, piemēram darba devēju skaits, kas piedalījušies apmācībā pēc darba devēju pieprasījuma, salīdzinot ar 2011.gadu pieaudzis par 50%.

13. Lai novērstu kvalificētu darbinieku trūkumu reģionos, 2013.gada 2.ceturksnī plānots atjaunot darbaspēka mobilitāti veicinošus pasākumus.

14. Lai pilnveidotu darba tirgus uzraudzības sistēmu un darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānismu, papildus Eiropas Sociālā fonda apakšaktivitātes „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” veiktajām prognozēm un veiktajam Apmācību pētījumam, kurā galvenokārt tika vērtētas apmācību kuponu sistēmas priekšrocības un trūkumi, 2013.gadā sadarbībā ar Pasaules Bankas ekspertiem tiek veikts zinātnisks pētījums "Latvija: kurš ir bezdarbnieks, ekonomiski neaktīvais un trūcīgais?", kura ietvaros, izmantojot dažādu administratīvo reģistru datus, tiks analizēta apmācību ietekme, tajā skaitā, salīdzinot apmācību guvušo nodarbinātības un algu līmeņa attīstību, kā arī darbaspēka kustību pa nozarēm.

6. Turpmāk veicamie uzdevumi darba tirgus prognozēšanas un bezdarbnieku un nodarbināto personu apmācību organizēšanas pilnveidei

Neskatoties uz to, ka apmācību kuponu sistēmas izmantošana jau ir pārbaudīta, tomēr ir jāturpina strādāt pie kuponu sistēmas darbības pilnveides un apmācību procesu kontroles pastiprināšanas.

2013.gadā saistībā ar apmācību organizēšanas uzlabošanu ir izvirzīti šādi uzdevumi:

1. Lai padziļinātāk analizētu bezdarbnieka iepriekš iegūto izglītību, darba pieredzi un citus apstākļus, kas veicinātu noteiktu darba tirgus politikas pasākumu piedāvāšanu klientam, tiks ieviesta bezdarbnieku klasifikācija secīgai iesaistei aktīvajos nodarbinātības pasākumos jeb „*bezdarbnieku profilēšana*”. Tā sniegs iespēju novērst nepareizas resursu pārdales tautsaimniecībā („*dead-weight*”) efektus, piemēram, sniedzot finansiāli ietilpīgus pasākumus tiem bez darba esošajiem, kuriem tik intensīvs publisko līdzekļu atbalsts nav nepieciešams, vai tas pat rada ieslēdzošos („*lock-in*”) efektus ar negatīvu ietekmi uz tautsaimniecību, piemēram, mazinot augsti kvalificētu bez darba esošu personu aktivitātes darba meklēšanā vai vēlmi pieņemt tūlītējus darba piedāvājumus.
  - 1.1. Lai ieviestu profilēšanas metodi, likumprojekts "Grozījumi Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā" jāizskata Saeimā, un tas varētu stāties spēkā šā gada 2.pusgadā.
  - 1.2. NVA, lai ieviestu bezdarbnieku profilēšanas/klasifikācijas metodes 2013.gadā, jāizstrādā elektroniskā metode, jāveic NVA darbinieku apmācība un metodes darbības pārbaude.
2. Sākot ar 2014. gadu, kuponu sistēmā ir nepieciešams izvērtēt iespējas ieviest vienības izmaksu (*unit cost*) metodi, kas nozīmē, ka kupona cena ir fiksēta un visām izglītības iestādēm tiek maksāta vienāda fiksēta kupona cena par noteiktu izglītības programmu, atkarībā no programmu stundu skaita, koeficientiem utml.
3. Ņemot vērā normatīvā regulējuma nosacījumus⁴⁰, ka neformālajai apmācībai netiek noteiktas stingras apmācību programmas kvalitātes prasības, līdz ar to arī nav pietiekams pārbaudes mehānisms kvalitātes izvērtēšanai, nepieciešams

⁴⁰ Izglītības likuma 46.panta "Pieaugušo izglītības programmas" 5 daļa nosaka, ka izglītības iestādes ir tiesīgas īstenot pieaugušo neformālās izglītības programmas bez licences saņemšanas, bet citas juridiskās un fiziskās personas, kuras nav reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā, — pēc licences saņemšanas pašvaldībā. LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

minimizēt riskus, ka bezdarbniekiem tiek sniegtas nekvalitatīvas apmācības. Attiecīgi 2013.gadā nepieciešams izvērtēt iespēju daļēji atteikties no neformālās izglītības programmu finansēšanas bezdarbniekiem un darba meklētājiem, aizstājot tās ar īsām un elastīgām profesionālās pilnveides programmām.

4. Papildus ESF projekta ietvaros veiktajam Apmācību pētījumam, kurā galvenokārt tika vērtēta apmācību kuponu sistēmas priekšrocības un trūkumi, 2013.gadā sadarbībā ar Pasaules Bankas ekspertiem tiek veikts zinātnisks pētījums "Latvija: kurš ir bezdarbnieks, ekonomiski neaktīvais un trūcīgais?", kura ietvaros, izmantojot dažādu administratīvo reģistru datus, tiks analizēta apmācību ietekme, tajā skaitā, salīdzinot apmācību guvušo nodarbinātības un algu līmeņa attīstību, kā arī kustību pa nozarēm. Bezdarbnieku apmācībā būtiski izvairīties no tā sauktās „krejošanas” (*‘creaming’*), kad apmācīti tiek tie bezdarbnieki, kas darbu var atrast arī bez būtiska publisko līdzekļu ieguldījuma, tajā skaitā – iesaistes apmācību pakalpojumos. Svarīgi ir, lai apmācību pasākumos tiek iesaistītas tās personas, kuru iesaistei darba tirgū kavēklis ir prasmju trūkums, kas jo īpaši svarīgi mazkvalificēto gadījumā, ņemot vērā arī to, ka krīzes laikā tieši mazkvalificētie bija tie, kurus darba devēji pastiprināti atlaida, un kuru gadījumā tieši šī papildus apmācība būtiski uzlabo gan darbā iekārtošanās iespēju, gan lielāka atalgojuma saņemšanu. Ņemot vērā pētījuma rezultātus būs iespējams veikt pamatotus pilnveidojumus esošajā apmācību sistēmā.
5. Ņemot vērā no Eiropas Komisijas saņemtos secinājumus par Eiropas Savienības fondu ieguldījumu plānošanu izglītības, nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomās 2014.-2020.gadā un Eiropas Komisijas aicinājumu nodrošināt Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļu ieguldījumu profesionālās izglītības iestāžu modernizācijā efektīvu izmantošanu, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju līdz 2014.gada 10.janvārim nepieciešams uzsākt izmēģinājumuprojektu, lai aprobētu iespējamu turpmāku sadarbības modeli bezdarbnieku sagatavošanai darba tirgum, kura ietvaros tiktu nodrošināta bezdarbnieku apmācību īstenošana noteiktās profesionālās tālākizglītības programmās valsts dibinātajās profesionālās izglītības iestādēs, kuru infrastruktūras uzlabošana veikta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem, tajā skaitā izmantojot arī Pasaules Bankas veiktā pētījuma "Latvija: kurš ir bezdarbnieks, ekonomiski neaktīvais un trūcīgais?" rezultātus par bezdarbnieku

apmācību pasākumu analīzi un nodrošinot valsts izglītības iestāžu motivāciju uzturēt augstas kvalitātes apmācības procesu. Ņemot vērā augstāk minēto, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju līdz 2013.gada 1.oktobrim nepieciešamības gadījumā jāizstrādā un noteiktā kārtībā jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā tiesību aktu projektus, lai nodrošinātu minētā izmēģinājumuprojekta īstenošanu. Tāpat ņemot vērā iepriekš minētā izmēģinājumuprojekta rezultātus, Labklājības ministrijai sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju līdz 2014.gada 1.oktobrim izstrādāt un noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par turpmāko rīcības modeli profesionālās tālākizglītības programmu īstenošanai bezdarbniekiem un par nepieciešamajiem turpmākajiem grozījumiem normatīvajos aktos.

2013.gadā NVA saistībā ar karjeras pakalpojuma pilnveidošanu paredzēts:

1. 2012.gadā pārskatot aktīvo darba tirgus pakalpojumu organizāciju un to kvalitāti, pieņemts lēmums ar 2013. gadu iekļaut nepieciešamo skaitu karjeras konsultantu NVA personāla sarakstā un finansēt karjeras konsultācijas no valsts pamatbudžeta.
2. Lai kāpinātu karjeras atbalsta efektivitāti, paredzēts veikt izmaiņas karjeras pakalpojumu struktūrā, palielinot individuālo, uz konkrētu klientu vērsto pakalpojumu klāstu, mazinot t.s. grupu konsultācijas.
3. Paredzēts attīstīt un pilnveidot elektroniski pieejamos karjeras atbalsta pasākumus, nodrošināt klientus ar aktuālu informāciju par izglītības iespējām Latvijā un to savietošanu ar sevis izpētes metodikām.
4. Turpināt ar karjeras atbalstu saistītā NVA personāla profesionālās apmācības un pilnveides pasākumus, organizēt jauno karjeras konsultantu apmācību, apmācīt karjeras konsultantus darbam ar jaunajām un pilnveidotajām karjeras konsultēšanas atbalsta metodikām, sniegt metodisko atbalstu.

2013.gadā, lai pilnveidotu darba tirgus vajadzību noteikšanu, plānots:

1. Uzlabot NVA gatavotās darba tirgus īstermiņa prognozes:
  - 1.1. ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros ir izstrādāta darba tirgus prognozēšanas metodika (darbojas testa režīmā) un sagatavota īstermiņa darba tirgus prognoze 2013. gada 1. pusgadam.

- 1.2. ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros pilnveidot darba tirgus prognozēšanas metodiku un sagatavot īstermiņa darba tirgus prognozi 2013. gada 2. pusgadam.
2. ESF projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros izstrādāt īstermiņa darba tirgus prognozēšanas modeli līdz 2014. gadam, izstrādāt risinājumus tā uzturēšanai un pilnveidei.

7. Pielikumi

Pielikums Nr.1

Apmācību jomu un profesiju saraksts, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2013.gadā

I Profesionālās tālākizglītības programmas - 1.kvalifikācijas līmenis

Nr. p.k.	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (LVL)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem*	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (Ls)
1	Būvstrādnieks	9313 01	480	375	1,27	476,25
2	Galdnieka palīgs	7522 05	480	375	1,43	536,25
3	Konditora palīgs	7512 10	480	375	1,19	446,25
4.	Remontstrādnieks	9313 02	480	375	1,27	476,25

* 2007.gada 2.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.655 „Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo”

II Profesionālās tālākizglītības programmas - 2.kvalifikācijas līmenis

	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (LVL)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem *	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (Ls)
1.	Apavu labotājs	7536 07	640	500	1,19	595
2.	Autoatslēdznieks	7231 04	640	500	1,35	675
3.	Bruģētājs	7112 01	480	375	1,27	476,25
4.	Drēbnieks	7531 03	640	500	1,04	520
5.	Elektromontieris	7411 02	640	500	1,21	605
6.	Frēzētājs	7223 01	480	375	1,35	506,25
7.	Galdnieks	7522 01	640	500	1,43	715
8.	Gāzmetinātājs	7212 01	480	375	2,9	1087,5
9.	Klientu apkalpošanas operators	4222 04	480	375	1	375

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

10.	Lietvedis	3341 03	640	500	1	500
11.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	7212 05	480	375	2,9	1087,5
12.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG)	7212 06	480	375	2,9	1087,5
13.	Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG)	7212 07	480	375	2,9	1087,5
14.	Maiznieks	7512 01	640	500	1,19	595
15.	Metāla griezējs (termogriezējs)	7212 10	480	375	1,35	506,25
16.	Metālmateriālu metinātājs	7212 12	480	375	2,9	1087,5
17.	Rokas lokmetinātājs (MMA)	7212 04	480	375	2,9	1087,5
18.	Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	7126 02	640	500	1,27	635
19.	Šuvējs	7531 01	480	375	1,04	390
20.	Virpotājs	7223 03	480	375	1,35	506,25

* 2007.gada 2.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.655 „Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo”

III Profesionālās tālākizglītības programmas - 3.kvalifikācijas līmenis

Nr. p.k.	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (LVL)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem *	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (Ls)
1.	Autoelektriķis	7411 06	960	750	1,35	1012,5
2.	Automehāniķis	7231 02	960	750	1,35	1012,5
3.	Būvizstrādājumu galdnieks	711504	960	750	1,43	1072,5
4.	Ciparu programmas vadības (CNC) darbgaldu iestatītājs	7223 06	960	750	1,35	1012,5
5.	Datorsistēmas tehniķis	3513 01	960	750	1,28	960
6.	Ēku celtnieks	711101	960	750	1,27	952,5
7.	Elektriķis	7411 01	960	750	1,21	907,5
8.	Loģistikas darbinieks	3339 16	960	750	1,00	750
9.	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	3339 18	960	750	1,00	750
10.	Mēbeļu galdnieks	7522 02	960	750	1,43	1072,5

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

11.	Noliktavas pārzinis	4321 03	960	750	1,00	750
12.	Remontatslēdznieks	7223 02	960	750	1,35	1012,5
13.	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	5151 14	960	750	1,19	892,5

* 2007.gada 2.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.655 „Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo”

IV Profesionālās pilnveides izglītības programmu kopas

Nr. p.k.	Profesionālās pilnveides programmas kopas nosaukums	Stundu skaits	Prasības iepriekšējai izglītībai izglītojamajam	Apmācību kupona bāzes vērtība (LVL)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem*	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu Apmācību periodu(LVL)
1.	Apģērbu un tērpu piegriešana, modelēšana un konstruēšana	160 stundas	pamatizglītība, priekšzināšanas apģērbu izgatavošanā	250	1,04	260
2.	Apsardzes darbs	160 stundas	pamatizglītība	250	1,12	280
3.	Autokrāvēja vadīšana	160 stundas	pamatizglītība	250	1,06	265
4.	Biškopība	320 stundas	pamatizglītība	250	1,33	332,5
5.	Ēku siltināšana	160 stundas	profesionālā izglītība nozarē	250	1,27	317,5
6.	Elektrokāra vadīšana	160 stundas	pamatizglītība	250	1,06	265
7.	Frizieru pakalpojumi	160 stundas	profesionālā izglītība nozarē	250	2	500
8.	Grāmatvedība	160 stundas	profesionālā izglītība nozarē	250	1	250
9.	Mazā biznesa organizēšana	320 stundas	vidējā	250	1	250
10.	Lauksaimniecības pamati	170 stundas	pamatizglītība	250	1,33	332,5
11.	Bioloģiskā lauksaimniecība	180 stundas	pamatizglītība	250	1,33	332,5
12.	Praktiskais māketings	160 stundas	vidējā	250	1	250
13.	Preču pārvadājumu organizēšana	320 stundas	vidējā	250	1,06	265
14.	Projektu vadība	320 stundas	vidējā	250	1	250
15.	Sociālā aprūpe	320 stundas	pamatizglītība	250	1,65	412,5

Pielikums Nr.2

**Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku
neformālās apmācības organizēšanai 2013.gadā**

Nr. p.k	Sociālās un profesionālās pamatprasmes (neformālās izglītības programmas)	Mācību stundu skaits	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (Ls)
	Latviešu valoda (saziņa dzimtajā valodā)		
1	Valsts valoda atbilstoši zemākajam valsts valodas prasmes līmenim	120	250
2	Valsts valoda atbilstoši vidējam valsts valodas prasmes līmenim	120	250
3	Valsts valoda atbilstoši augstākajam valsts valodas prasmes līmenim	120	250
4	Valsts valoda atbilstoši zemākajam valsts valodas prasmes līmenim (ar angļu pamatvalodu)	150	250
	Svešvalodas (saziņa svešvalodās)		
5	Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
6	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Elementary)	100	250
7	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Lower Intermediate)	100	250
8	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Intermediate)	100	250
9	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate)	100	250
10	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate)	150	250
11	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Advanced)	150	250
12	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Very advanced)	150	250
13	Vācu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
14	Vācu valoda (ar priekšzināšanām)	100	250
15	Krievu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
16	Krievu valoda (ar priekšzināšanām)	100	250
17	Franču valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
18	Zviedru valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
19	Zviedru valoda (ar priekšzināšanām)	150	250
20	Norvēģu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
21	Norvēģu valoda (ar priekšzināšanām)	150	250
22	Dāņu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
23	Dāņu valoda (ar priekšzināšanām)	150	250
24	Somu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
25	Somu valoda (ar priekšzināšanām)	150	250
26	Igauņu valoda (ar priekšzināšanām)	100	250
27	Igauņu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
28	Lietuviešu valoda (ar priekšzināšanām)	100	250
29	Lietuviešu valoda (bez priekšzināšanām)	150	250
	Datorzinības (digitālās prasmes)		
30	Datorzinības (bez priekšzināšanām)	120	250
31	Datorzinības (ar priekšzināšanām)	120	250
32	AutoCAD	150	250
33	Revit Architecture	80	180
34	Revit Structure	80	180
35	AutoCAD Architecture	80	180
36	DWGEditor	60	180
37	Solid Works	120	250
38	Corel Draw Graphics	120	250

39	Datora un interneta prasmes ar ECDL sertifikāciju (bez priekšzināšanām)	150	250
40	Datora un interneta prasmes ar ECDL sertifikāciju (lietpratējiem)	60	180
41	Web risinājumu izstrāde	120	250
42	Personālo datoru operētājsistēmu un lietojumprogrammu instalēšana, konfigurēšana un uzturēšana	120	250
43	Darbs ar biroja programmatūras pakotni OpenOffice	120	250
44	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Zalktis)	80	180
45	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Jumis)	120	250
46	Datorprasmes grāmatvedībā (programma 1C Grāmatvedība)	150	250
47	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Horizon vai Balance)	150	250
	Transportlīdzekļu (t.sk. Traktortehnikas) vadīšana		
48	"C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju	122	350
49	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	98	350
50	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	81	350
51	"CE" kategorijas autovadītājs	77	350
52	"C1E" kategorijas autovadītājs	77	350
53	"DE" kategorijas autovadītājs	77	350
54	"D1E" kategorijas autovadītājs	64	350
55	"A" kategorijas traktortehnikas "Traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika un universālās pašgājējmašīnas ar pilnu masu līdz 7500 kg" vadītājs (bez priekšzināšanām)	120	450
56	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	163	450
57	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	100	400
58	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (bez priekšzināšanām)	189	750
59	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	145	580
60	"G" kategorijas traktortehnikas "Ceļu būves mašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	217	750
61	"G" kategorijas traktortehnikas "Ceļu būves mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	155	620
62	"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	215	750
63	"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	177	708
64	"E" kategorijas traktortehnikas "Autogreideri" vadītājs (bez priekšzināšanām)	138	552
65	"E" kategorijas traktortehnikas "Autogreideri" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	94	376
66	„C” kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	97	350
67	„C” kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D1" kategoriju	96	350

*nepieciešama iepriekš iegūta vismaz vienas kategorijas transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apliecība

Pielikums Nr.3

Mūžizglītības pasākumu ietvaros neformālās izglītības programmu saraksts 2013.gadam

Nr. p/k	Neformālās izglītības programmas	Anotācijas	Apjoms (akad. st.)
1. Saziņa valsts valodā			
1.1.	Valsts valoda – pamata prasmes līmenis (A)	<i>Mērķis:</i> latviešu valodas pamatzināšanu apguve iesācējiem vai ar minimālām valodu zināšanām (vienkārša sarunvaloda, lasīšanas, rakstīšana). <i>Prasmes:</i> vienkāršos teikumos sazināties par ikdienas un profesionālām tēmām, lasīt un saprast vienkāršus tekstus par sadzīvi un darbu, aizpildīt tipveida dokumentus (piemēram, veidlapas, rēķinus, kvītis), rakstīt personiska satura īsus tekstus (iesniegumus, vēstules), uztvert un saprast neliela apjoma ar personas darbu un sadzīvi saistītus tekstus.	120-159
1.2.	Valsts valoda – vidējais prasmes līmenis (B)	<i>Mērķis:</i> latviešu valodas runas, lasīšanas un rakstīšanas iemaņu uzlabošana pēc pamatzināšanu apguves. <i>Prasmes:</i> sarunāties par sadzīves un profesionāliem jautājumiem, skaidri formulēt un pamatot savu viedokli, lasīt un saprast dažāda satura tekstus, rakstīt darbam nepieciešamos dokumentus (piemēram, izziņas, pārskatus, protokolus, ziņojumus, aktus), kā arī izvērstus tekstus par sadzīves un profesionālām tēmām, uztvert un saprast dabiskā tempā runātus tekstus par dažādām tēmām.	120-159
1.3.	Valsts valoda – augstākais prasmes līmenis (C)	<i>Mērķis:</i> latviešu valodas runas, lasīšanas un rakstīšanas iemaņu uzlabošana augstākajā līmenī. <i>Prasmes:</i> brīvi sazināties, diskutēt par dažādām tēmām (arī par mazāk zināmām un sarežģītām tēmām un problēmām), veidot sarunu atbilstoši situācijai, izmantot valodas izteiksmes līdzekļus, izprast dažāda satura, sarežģītības un stila tekstus, uztvert zemtekstu un nozīmes nianšes; rakstīt dažādu veidu dokumentus, kā arī citus tekstus, uztvert un pilnībā saprast jebkurā tempā runātus dažādas struktūras un tematikas tekstus.	120-159
1.4.	Valsts valoda (ar angļu pamatvalodu)	<i>Mērķis:</i> latviešu valodas zināšanas un iemaņas, kas dod iespēju izveidot pamata vārdu krājumu, iegūt priekšstatu par gramatiku, lai sazinātos ar apkārtējiem latviešu valodā; pozitīvas attieksmes veidošana pret saziņu latviešu valodā un latviešu kultūru. <i>Prasmes:</i> sazināties situācijās, kurās notiek vienkārša informācijas apmaiņa (piemēram, informācija par sevi un ģimeni, tuvāko apkārtni, darba iespējām); izprast vienkāršus tekstus, veidot vienkāršas teikumu konstrukcijas; rakstīt vienkāršus tekstus, orientēties dažādās sadzīves un darba situācijās.	120-159
1.5.	Lietišķā valsts valoda	<i>Mērķis:</i> zināšanas par lietišķo leksiku un biznesa etiķeti, kas veicina sekmīgu saskarsmi biznesa vidē. <i>Prasmes:</i> lietišķās sarakstes, prezentācijas stratēģiju, veiksmīgo pārrunu veikšana.	120-159
1.6.	Valsts valoda – stilistika un runas kultūra	<i>Mērķis:</i> izteiksmīgas runas iemaņu apgūšana, kas ir svarīga speciālista kompetences pazīme. <i>Prasmes:</i> mērķtiecīgi izmantot atbilstošus latviešu valodas stilistiskās izteiksmes līdzekļus (tekstu funkcionālie stili) publiskajā runā, prezentēšanā, dažādu tekstu veidošanā; pārvarēt psiholoģiskās	120-159

		un loģiskās barjeras saskarsmē; izvirzīt tēzi un pārliecinoši to argumentēt.	
2. Saziņa svešvalodās			
2.1.	Svešvaloda (valodas nosaukums)	Svešvaloda (valodas nosaukums) bez priekšzināšanām <i>Mērķis:</i> valodas pamatzināšanu apguve iesācējiem vai ar minimālām valodu zināšanām (vienkārša sarunvaloda, lasīšanas, rakstīšana). <i>Prasmes:</i> vienkāršos teikumos sazināties par ikdienas un profesionālām tēmām, lasīt un saprast vienkāršus tekstus par sadzīvi un darbu, aizpildīt tipveida dokumentus (piemēram, veidlapas, rēķinus, kvītis), rakstīt personiska satura īsus tekstus (iesniegumus, vēstules), uztvert un saprast neliela apjoma ar personas darbu un sadzīvi saistītus tekstus.	120-159
		Svešvaloda (valodas nosaukums) ar priekšzināšanām (līmenis) <i>Mērķis:</i> sarunvalodas, lasīšanas, rakstīšanas un klausīšanas prasmju uzlabošana atbilstoši apmācību programmas līmenim. <i>Prasmes:</i> saprasties par dažādām tēmām sadzīvē un darbā, uztvert un sniegt informāciju, saistītu ar personiskajām, sabiedriskajām, kultūras un profesionālajām vajadzībām; aizpildīt dažādus lietišķus dokumentus; iegūt labas valodas prasmes mutvārdos un rakstos.	
2.2.	Lietišķā svešvaloda (valodas nosaukums) (ar priekšzināšanām)	<i>Mērķis:</i> biznesa terminoloģijas un starptautiskajai biznesa videi raksturīgās valodas apgūšana. <i>Prasmes:</i> brīvi sazināties, diskutēt par dažādām biznesa tēmām, veidot sarunu atbilstoši situācijai, izmantot valodas izteiksmes līdzekļus, izprast dažāda satura, sarežģītības un stila tekstus, uztvert zemtekstu un nozīmes nianšes; rakstīt dažādu veidu dokumentus.	120-159
2.3.	Profesionālā svešvaloda (valodas un nozares nosaukums)	<i>Mērķis:</i> konkrētai profesionālajai videi raksturīgās valodas apgūšana. <i>Prasmes:</i> saprasties par dažādām profesionālajām tēmām, uztvert un sniegt ar profesiju saistītu informāciju, aizpildīt dažādus lietišķus dokumentus; iegūt labas valodas prasmes mutvārdos un rakstos	120-159
3. Digitālā prasme			
3.1.	Datorprasmes (bez priekšzināšanām datoru lietošanas pamatos)	<i>Mērķis:</i> mūsdienu darba tirgū nepieciešamo datora un biroja programmatūras lietošanas pamatprasmju apgūšana. <i>Prasmes:</i> sagatavot dokumentus, veikt to maketēšanu, rediģēšanu un noformēšanu, veikt darba uzdevumus ar biroja programmatūras pielietojumu, sagatavot prezentācijas, lietot Internet vidi informācijas iegūšanai un sūtīšanai.	120-159
3.2.	Datorprasmes (ar priekšzināšanām datoru lietošanas pamatos)	<i>Mērķis:</i> mūsdienu darba tirgū nepieciešamo datora un biroja programmatūras lietošanas prasmju pilnveidošana. <i>Prasmes:</i> sagatavot dokumentus, veikt to maketēšanu, rediģēšanu un noformēšanu, veikt darba uzdevumus ar biroja programmatūras pielietojumu, sagatavot prezentācijas, lietot Internet vidi informācijas iegūšanai un sūtīšanai.	120-159
3.3.	Web lapas izstrāde un datorprogrammas (programmas nosaukums)	<i>Mērķis:</i> zināšanas un praktiskas iemaņas web lapu izveidošanā atbilstoši standartiem. <i>Prasmes:</i> izstrādāt web lapas saturu, vizuālo noformējumu un nepieciešamos grafiskos elementus.	80-120
3.4.	Grāmatvedības datorprogrammas (programmas nosaukums)	<i>Mērķis:</i> zināšanas un prasmes grāmatvedības datu apstrādē, lietojot atbilstošu programmatūru. <i>Prasmes:</i> reģistrēt, apstrādāt un noformēt nepieciešamo informāciju; sastādīt finanšu pārskatu.	120-159

3.5.	Projektēšanas-rasēšanas datorprogrammas (programmas nosaukums)	<i>Mērķis:</i> mūsdienu programmatūras izmantošana projektēšanā - rasēšanā. <i>Prasmes:</i> veidot ar datorprogrammu projektēšanas pamatelementus, izpildīt rasēšanas darbus.	80-159
3.6.	Grafiskās datorprogrammas (programmas nosaukums)	<i>Mērķis:</i> teorētiskās zināšanas un praktiskas iemaņas darbā grafiskās datorprogrammas vidē. <i>Prasmes:</i> zīmēt un sakārtot grafiskus objektus; veikt ilustrāciju apstrādi, teksta ievadi un formatēšanu.	120-159
3.7.	Attēlu digitālās apstrādes programmas (programmas nosaukums)	<i>Mērķis:</i> teorētiskās zināšanas un praktiskas iemaņas darbā ar attēlu digitālās apstrādes programmām. <i>Prasmes:</i> apstrādāt un uzlabot digitālos attēlus (kvalitātes uzlabošana, attēlu drukāšana un saglabāšana, logo un citu vizuālo materiālu izveidošana, reklāmas materiālu izveidošana).	120-159
4. Pašinicatīva un uzņēmējdarbība			
4.1.	Komerccarbības uzsākšana	<i>Mērķis:</i> zināšanas un prasmes mazā un vidējā komercuzņēmumu darba organizācijā, praktiskās iemaņas sava biznesa izvēlē, plānošanā, finansēšanā, uzsākšanā un biznesa plāna izstrādē. <i>Prasmes:</i> biznesa idejas radīšana, piemeklēt biznesa idejas realizēšanai iemērotāko formu, atrast profesionālai darbībai nepieciešamo informāciju, pielietot praksē iegūtās plānošanas, organizēšanas, kontroles veikšanas iemaņas; veikt uzņēmuma iekšējās un ārējās vides izpēti; pielietot pamatprasmes grāmatvedībā; plānot darbus un noteikt prioritātes, veidot sadarbības tīklus.	120-159
4.2.	Grāmatvedības pamati	<i>Mērķis:</i> zināšanas un iemaņas grāmatvedības organizācijā un uzskaites darba tehnoloģijā uzņēmumā. <i>Prasmes:</i> izmantot praktiskajā darbā svarīgākos finanšu un kontroles instrumentus, grāmatvedības pamatprincipus un metodes, sagatavot uzņēmuma bilanci un gada pārskatus.	120-159
4.3.	Mikrouzņēmējdarbība	<i>Mērķis:</i> zināšanas un prasmes mikrouzņēmuma (MU) organizācijā, izpratni par MU nodokļu maksājumu kārtību. <i>Prasmes:</i> veikt MU reģistrāciju, atrast profesionālai darbībai nepieciešamo informāciju par nodokļu uzskaites un maksājumu kārtību, pielietot praksē iegūtās MU organizēšanas prasmes un pamatprasmes grāmatvedībā, veikt MU nodokļu uzskaiti un maksājumus.	60-80
4.4.	Praktiskā lietvedība	<i>Mērķis:</i> zināšanas par lietvedību reglamentējošiem dokumentiem, dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas prasībām, dokumentu apriti un organizēšanu. <i>Prasmes:</i> izstrādāt un noformēt dokumentus, veikt dokumentu uzskaiti, reģistrāciju, sadali, izmantojot mūsdienu datortehnoloģijas, veidot lietas saskaņā ar lietu nomenklatūru, atbildēt uz korespondencēm, sazināties ar klientiem.	60-80
4.5.	Praktiskais mārketinga un mārketinga komunikācija	<i>Mērķis:</i> pamatzināšanas mārketingā un reklāmā, efektīvas mārketinga komunikācijas stratēģijas izveidei, izpratne un zināšanas par klientu vadības sistēmām. <i>Prasmes:</i> orientēties marketinga un reklāmas pamatprocesos un prast tos izmantot uzņēmuma saimniecisko procesu veicināšanai, organizēt personīgu un komandas darbu; plānot, novērtēt, koordinēt mārketinga komunikāciju darbības rezultātu, izmantot iegūtās zināšanas par sabiedrisko attiecību vadīšanu, lietot interneta resursus uzņēmuma darbību saistītiem procesiem.	120-159

4.6.	Nodokļi uzņēmējdarbībā	<i>Mērķis:</i> zināšanas par nodokļu veidiem (nodokļu aktualitātēm) un to aprēķināšanas kārtību, gadījumiem, kuros atbrīvo no nodokļa samaksas. <i>Prasmes:</i> aprēķināt, sagatavot pārskatu par aprēķinātiem nodokļiem.	60-80
4.7.	Franšīzes vadīšana	<i>Mērķis:</i> zināšanas un prasmes franšīzes darba organizācijā, praktiskās iemaņas sava biznesa izvēlē, plānošanā, finansēšanā, uzsākšanā un biznesa plāna izstrādē. <i>Prasmes:</i> atrast profesionālai darbībai nepieciešamo informāciju, pielietot praksē iegūtās plānošanas, organizēšanas, kontroles veikšanas iemaņas; veikt uzņēmuma iekšējās un ārējās vides izpēti; pielietot grāmatvedības pamatus; plānot darbus un noteikt prioritātes, veidot sadarbības tīklus.	80-159
4.8.	Biznesa plāna izstrāde	<i>Mērķis:</i> zināšanas par finanšu plānošanas pamatprincipiem. <i>Prasmes:</i> veikt finanšu plānošanas aprēķinus, izmantojot iegūtās zināšanas finanšu plānošanā biznesa plāna ietvaros (apgrozījumu prognozēšana, cenas noteikšana un pašizmaksas aprēķini, investīciju piesaistes plānošana, finanšu analīzes rādītāji un to aprēķini).	120-159
4.9.	Klientu attiecību pārvaldība	<i>Mērķis:</i> iegūt ieskatu par preču realizācijas vadīšanas lomu uzņēmumā, klientu fokusētas biznesa stratēģijas būtību, apgūt klientu datu bāzes izveides procesus un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. <i>Prasmes:</i> spēj izveidot, organizēt un uzturēt klientu datu bāzi, sadarbojoties ar uzņēmuma speciālistiem un ārējiem konsultantiem, spēj atrast, izvērtēt un radoši izmantot informāciju par pārdošanas ciklu, mārketinga kampaņu veidošanu, izprast pārdošanas komunikācijas, to organizēšanu.	80-159
5. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās			
5.1.	Aprēķinu veikšana ar MS Excel	<i>Mērķis:</i> padziļinātās zināšanas MS Excel izmantošanā aprēķinu veikšanai. <i>Prasmes:</i> efektīvāk sagatavot atskaiti vai citu apjomīgu datu tabulu, noformēt to, atlasīt datus, izveidot diagrammas un sagatavot uzskatāmas izdrukas.	40-60
5.2.	Vides aizsardzības pamati	<i>Mērķis:</i> zināšanas par dabas resursiem, to izmantošanas iespējām un informāciju par vides aizsardzības aktuālajām problēmām un to risināšanas iespējām atbilstoši darba specifikai. <i>Prasmes:</i> izmantot praksē iegūtās zināšanas par dabas resursu taupīšanas iespējām konkrētajā darba vietā.	60-80
5.3.	Statistikas metodes un to pielietošana	<i>Mērķis:</i> zināšanas par statistikas metodēm un to pielietošanu atbilstoši darba specifikai, izpratne par sociāli ekonomiskās informācijas statistiskajā apstrādē un analīzē. Dalībnieks apgūs plašāk lietotos datu iegūšanas paņēmienus, datu grupēšanas un apstrādes statistiskās metodes, kā arī rezultātu ekonomisko interpretāciju paņēmienus izmantojot praktiskus datu apstrādes rīkus. <i>Prasmes:</i> izmantot praksē datu iegūšanas paņēmienus, datu grupēšanas un apstrādes statistiskās metodes, kā arī rezultātu ekonomisko interpretāciju paņēmienus, izmantojot praktiskus datu apstrādes rīkus (SPSS, excel programmas).	90-120
5.4.	Energoefektivit ātes pamati	<i>Mērķis:</i> zināšanas par siltuma un elektroenerģijas patēriņa samazināšanu, efektīvāku energoresursu izmantošanu gan privātajā, gan valsts un pašvaldības, gan komerciālajā sektorā un izlietošanu	60-80

		draudzīgāku videi <i>Prasmes:</i> veikt energoresursu novērtēšanu, izvērtēt un pielietot efektīvas energoresursu izmantošanas metodes konkrētajās situācijās.	
5.5.	Zaļās prasmes	<i>Mērķis:</i> iegūt zināšanas, kas veicina darbības dabas kapitāla lietderīgu izmantošanu uzņēmumos, kuri attīsta jaunus pakalpojumus, tehnoloģijas un produktus, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot dabas resursus. <i>Prasmes:</i> novērtēt un piemērot resursu ilgtspējīgu izmantošanu, taupīšanu, saglabāšanu, izvērtēt un noteikt energoefektīvas apsaimniekošanas nepieciešamību uzņēmumā.	60-80
6. Mācīšanās mācīties			
6.1.	Mācīšanās prasmju attīstīšana (t.sk. dinamiskās apmācības kursi ātrlasīšanā un iegaumēšanas metodes)	<i>Mērķis:</i> apgūt prasmi mācīties atbilstoši savas personības tipam un vajadzībām, pielietot zināšanu apguves metodes, attīstīt kritisko domāšanu <i>Prasmes:</i> veidot pašorganizētu mācīšanos, veiksmīgi pārvarēt barjeras mācīšanās procesā, izmantot informācijas tehnoloģijas kā palīgu mācību procesa organizēšanā un zināšanu apguvē. <i>Mērķis:</i> lasīšanas ātruma palielināšana ar vienlaicīgu apgūšanas, iegaumēšanas, informācijas uztveršanas kvalitātes paaugstināšanu; darbs ar lieliem informācijas apjomiem laika deficīta apstākļos. <i>Prasmes:</i> koncentrēties un uztvert lielāku informācijas apjomu; labāk saprast izlasīto; risināt paaugstinātu grūtību intelektuālus uzdevumus; efektīvāk plānot laiku. <i>Mērķis:</i> spējas analizēt savu domāšanu un vadīt savu izziņas darbību; iegaumēšanas, informācijas uztveršanas kvalitātes paaugstināšana; darbs ar lieliem informācijas apjomiem laika deficīta apstākļos. <i>Prasmes:</i> apgūt un pielietot dažādas iegaumēšanas metodes, koncentrēties un uztvert lielāku informācijas apjomu, risināt paaugstinātu grūtību intelektuālus uzdevumus; efektīvāk plānot laiku.	40-80
6.2.	Profesionālās karjeras veidošana	<i>Mērķis:</i> izpratne par karjeras veidošanu atbilstoši savām spējām, interesēm un daba tirgus aktuālām prasībām; par karjeras mērķiem un faktoriem, kas ietekmē profesionālās attīstības iespējas. <i>Prasmes:</i> izvirzīt karjeras mērķus atbilstoši sevis izpētes rezultātiem un personisko interešu un dotību salāgošanas rezultātiem ar darba tirgus tendencēm, izmantot efektīvas informācijas vākšanas metodes un izvēlēties piemērotāku izglītības turpināšanas variantu – formālo, neformālo izglītību, tālmācību (e-apmācības); izstrādāt rīcības plānu un mobilizēt iekšējos un ārējos resursus karjeras plānošanā un mērķu sasniegšanā.	24 - 40
6.3.	Motivācija un mērķu hierarhija	<i>Mērķis:</i> zināšanas par motivēšanas procesu par motivācijas faktoriem, iegūtās zināšanas un prasmes izmantošana dažādos kontekstos – darbā, izglītībā, sabiedriskajās aktivitātēs, u.c. <i>Prasmes:</i> apzināt vajadzības, izvirzīt mērķi, veikt darbības mērķa sasniegšanai, analizēt un pielietot motivācijas faktorus, kas ietver atbildību, darbības brīvību, iespēju izmantot un uzlabot prasmes un iemaņas un izaugsmes iespējas, kā arī motivācijas faktorus.	24 - 40
6.4.	Dinamiskās apmācības kursi ātrlasīšanā	<i>Mērķis:</i> lasīšanas ātruma palielināšana ar vienlaicīgu apgūšanas, iegaumēšanas, informācijas uztveršanas kvalitātes paaugstināšanu; darbs ar lieliem informācijas apjomiem laika deficīta apstākļos. <i>Prasmes:</i> koncentrēties un uztvert lielāku informācijas apjomu; labāk saprast izlasīto; risināt paaugstinātu grūtību intelektuālus	24-40

		uzdevumus; efektīvāk plānot laiku.	
7. Sociālās un pilsoniskās prasmes			
7.1.	Saskarsmes psiholoģija un konfliktoloģija	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas par veiksmīgas komunikācijas pamatnoteikumiem.</p> <p><i>Prasmes:</i> elastīgi pielāgoties dažādiem saskarsmes partneriem, atrast pieeju katram personības tipam, efektīvi risināt un savlaicīgi novērst konfliktsituācijas.</p> <p><i>Mērķis:</i> zināšanas par nesaskaņu, pretrunu un sadursmju rašanās, veidošanās, attīstības un izbeigšanās likumsakarībām <u>dabā, cilvēkā un sabiedrībā.</u></p> <p><i>Prasmes:</i> izprast un analizēt konfliktus, to psiholoģiskos aspektus, konfliktu risināšanas veidus, konfliktu prevenciju, konfliktu vadību, konfliktu risināšanu, pēckonfliktu praksi, konkrētā zinātnes nozarē sastopamu konfliktu īpatnības, principu izpēti dažādu dinamisku procesu un indivīdu lomu kontekstos</p>	30-80
7.2.	Stresa menedžments un profesionālā izdegšana	<p><i>Mērķis:</i> apgūt paņēmienus, kā mazināt emocionālo spriedzi un atgūt līdzsvaru.</p> <p><i>Prasmes:</i> pielietot praksē emocionālās izdegšanas profilakses metodes, atpazīt emocionālās izdegšanas sindromus un izmantot īslaicīgas un ilglaicīgas iedarbības tehnikas spriedzes mazināšanai, efektīvi plānot laiku, noteikt prioritātes.</p>	24-40
7.3.	Darba tiesības	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas par darba tiesību tiesisko pamatu, par darba tiesību uzraudzību un darba konfliktu risināšanu.</p> <p><i>Prasmes:</i> pielietot praktiski darba tiesības gan kā darba devējs, gan kā darba ņēmējs.</p>	24-40
7.4.	NVO dibināšana un vadība	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas un prasmes par NVO organizēšanu, reģistrēšanu, finansēšanu un darbības izvēlē.</p> <p><i>Prasmes:</i> atrast darbībai nepieciešamo informāciju, pielietot praksē iegūtās plānošanas, organizēšanas, kontroles veikšanas iemaņas, veikt NVO iekšējās un ārējās vides izpēti; pielietot prasmes grāmatvedībā, plānot darbus un noteikt prioritātes, veidot sadarbības tīklus.</p>	24-40
8. Kultūras izpratne un izpausme			
8.1.	Starptautiskā lietišķā etiķete	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas par uzvedības normu kopumu, kas jāievēro lietišķajās attiecībās, un par to specifiku ES un citās valstīs</p> <p><i>Prasmes:</i> praktiski pielietot noteikumus lietišķajā saskarsmē ar dažādu valstu pārstāvjiem, ievērot lietišķo attiecību pamatprincipus lietišķajās tikšanās, sarakstē, elektroniskā pasta lietošanā utt., kā arī pārzināt dažādu kultūru īpatnības un atbilstošas etiķetes normas.</p>	40-60
8.2.	Eiropas kultūra un kultūras nozaru atbalsta programmas	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas par Eiropas kultūras mantojumu un mūsdienīgu kultūru (māksla, literatūra, mūzika, arhitektūra, teātris, kino, dejas, TV un radio, tradicionālā amatniecība).</p> <p><i>Prasmes:</i> orientēties ES valstu kultūras vēsturē, izprast Eiropas kultūras mantojuma vietu pasaulē.</p>	120-150
8.3.	Latvijas kultūras vēsture	<p><i>Mērķis:</i> Latvijas kultūras izpratne no viduslaikiem līdz mūsdienām, t.sk. multikulturālo tradīciju (vācu, poļu, zviedru, krievu) un latviešu mentalitātes un kultūras savdabības izpratne.</p> <p><i>Prasmes:</i> izmantot iegūtās zināšanas profesionālajā saskarsmē, ekskursiju vadīšanas prasme.</p>	60-80
8.4.	Kultūras pasākumu plānošana un	<p><i>Mērķis:</i> praktiskās zināšanas kultūras pasākumu organizēšanā: kultūras menedžmentā, kultūras projektu vadībā, sabiedriskajās attiecībās, Eiropas kultūras politikā, publiskās runas mākslā.</p>	100-120

	organizēšana	<i>Prasmes:</i> plānot un organizēt dažāda veida vietējā un starptautiskā līmeņa kultūras pasākumus, prezentēt pasākumus masu mēdijos, organizēt reklāmas kampaņas, veikt administratīvos pienākumus.	
8.5.	Multikulturāla sabiedrība un starpkultūru dialogs	<p><i>Mērķis:</i> zināšanas un izpratne par globalizācijas procesiem un multikulturālu sabiedrību, par galvenajiem integrācijas virzieniem: starpkultūru dialoga attīstība, diskriminācijas novēršana, iecietības veicināšana un imigrantu integrācija.</p> <p><i>Prasmes:</i> cienīt un novērtēt apkārtējo vērtības, uzskatus un ieradumus, ieskaitot tos, kas atšķiras no viņa personīgajiem ieradumiem un vērtībām; uztvert cilvēkus, skatoties no kultūras perspektīvas, nevis no savas pasaules uztveres; justies ērti, saskaroties ar atšķirībām kultūrā un izvairoties no atbildes reakcijas uz atšķirībām trauksmainības vai pašaisardzības veidā; mainīt nepamatotos uzskatus, pieņēmumus un stereotipus.</p>	40-60

Pielikums Nr.4**Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros īstenoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju saraksts 2013.gadā**

Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (KPP) ietver individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursi, semināri, lekcijas) darba meklēšanas metožu apguvei, psiholoģiskam atbalstam un darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei.

KPP veidi:

- 1) kursi: 16 vai 24 vai 36 akadēmiskās stundas – 13 tēmas;
  - 2) semināri: 8 akadēmiskās stundas – 21 tēmas;
  - 3) lekcijas: 5 akadēmiskās stundas – 9 tēmas;
  - 4) individuālās konsultācijas: 1 akadēmiskā stunda – 7 dažādu speciālistu konsultācijas.
- Kopā plānoti 50 pakalpojumi.

Pak.Nr.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma nosaukums	Apjoms (akad. st.)
1. Saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodās			
1.1.	kurss	Valsts valodas prasmju attīstīšana	36
1.2.	kurss	Lietišķās rakstības prasmes	16
1.3.	kurss	Psiholoģiskās barjeras noņemšana cittautiešiem apgūstot valsts valodu	16
2. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās, digitālā prasme			
2.1.	kurss	E-pakalpojumu lietošana	16
2.2.	kurss	Veido mājas lapu pats	16
2.3.	seminārs	Mājsaimniecības un ģimenes budžeta plānošana, informācija par uzkrājumu veidošanu	8
2.4.	lekcija	Kā jauniešiem pelnīt	5
3. Mācīšanās prasme			
3.1.	kurss	Mācīties kā jāmācās	24
3.2.	kurss	Mācīšanās un darba meklēšanas motivācija - veiksmīgas konkurētspējas pamats	16
4. Sociālās un pilsoniskās prasmes			
4.1.1.	seminārs	Dzīvei noderīgas iemaņas	8
4.1.2.	seminārs	NVO dibināšana un darbība	8
4.1.3.	lekcija	Sociālās tiesības	5
4.1.4.	lekcija	Valsts un pašvaldību iestāžu funkcijas, to darbības mērķi, privātpersonu tiesību un pienākumu loks.	5
4.2. Darba meklēšanas prasmes			
4.2.1	seminārs	Darbs ES institūcijās un starptautiskās organizācijās – iespējas, pieteikšanās un sagatavošanās atlases konkursa kārtām	8
4.2.2.	seminārs	Kā efektīvi atrast darbu - psiholoģiskās barjeras pārvarēšana, darba meklēšana, darba piedāvājuma izvērtēšana un darba attiecību uzsākšana	8
4.2.3	seminārs	Cilvēku ar invaliditāti tiesības un iespējas Latvijas darba tirgū.	8

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

4.2.4.	seminārs	CV un pieteikuma vēstules sagatavošana, vakanču portālu izmantošana (arī CV video veidošana)	8
4.2.5.	seminārs	Kā sagatavoties darba intervijai	8
4.2.6.	lekcija	Darba tiesības	5
4.2.7.	lekcija	Darba aizsardzība	5
4.2.8.	lekcija	Kas jāzina meklējot darbu ārpus Latvijas	5
4.2.9.	seminārs	Darba meklēšana reti apdzīvotās vietās, tajā skaitā - sociālā tīkla aktivizēšana darba meklēšanas procesā	8
4.3. Problēmu situācijas risināšanas prasmes			
4.3.1.	seminārs	Prasmes strādāt pārmaiņu apstākļos	8
4.3.2.	seminārs	Ilgstoša bezdarba ietekme uz konkurētspēju darba tirgū un valsts garantētās pensijas apmēru.	8
4.3.3.	seminārs	Konflikts un efektīva saskarsme	8
4.3.4.	lekcija	Stress un tā pārvarēšana	5
4.4. Komunikāciju prasmes			
4.4.1.	kurss	Sarunu vadīšana un argumentācijas māksla	16
4.4.2.	kurss	Publiskās uzstāšanās prasmju veidošana	16
4.4.3.	seminārs	Komunikācijas prasmju attīstīšana un komunikācijas problēmu risināšana	8
4.4.4.	seminārs	Sociālie kontakti jauniešiem (diskusijas par bezdarba situācijas risināšanas iespējām)	8
5. Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība			
5.1. Sevis pasniegšanas prasmes			
5.1.1.	kurss	Pašapziņas celšana un savas individualitātes apzināšanās, sevis pasniegšana	24
5.1.2.	lekcija	Lietišķā etiķete	5
5.2. Uzņēmējdarbības prasmes			
5.2.1.	kurss	Komercedarbības pamati (SIA, mikrouzņēmumi, pašnodarbinātība u.c.)	24
5.2.2.	kurss	Grāmatvedība un nodokļi komercedarbībā	24
5.2.3.	seminārs	Pašnodarbinātās personas tiesiskie jautājumi	8
5.2.4.	seminārs	Ievads komercedarbības uzsākšanai, darījumu veidi	8
5.2.5.	seminārs	Biznesa plāna izveides pamati komercedarbības uzsākšanai	8
5.2.6.	seminārs	Grāmatvedības uzskaites pamatprincipi pašnodarbinātām personām	8
5.2.7.	seminārs	Mikrouzņēmumu dibināšana, attīstība un tiesības	8
5.2.8.	seminārs	Kā gūt panākumus tīkla mārketingā?	8
5.2.9.	kurss	Pārdotprasmes pamati	16
6. Kultūras izpratne un izpaušme			
6.1.	seminārs	Emocionālā inteliģence	8
6.2.	lekcija	Darba attiecības starpkultūru vidē	5
7. Individuālās konsultācijas			
7.1.	individuālā konsultācija	Psihologs	1
7.2.	individuālā konsultācija	Jurists	1
7.3.	individuālā konsultācija	Sociālais darbinieks	1

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

7.4.	individuālā konsultācija	Psihoterapeits	1
7.5.	individuālā konsultācija	Maksātspējas konsultants	1
7.6.	individuālā konsultācija	Biznesa plāna konsultants	1
7.7.	Individuālā konsultācija	Kredītu un nodokļu konsultants	1

Labklājības ministre

I. Viņķele

15.04.2013. 10.55
22 991
R. Brīdaks
67021617, Raimonds.Bridaks@lm.gov.lv

LMzino_150413; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2013.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”